

»Mladi za napredek Maribora 2016«

33. srečanje

Dolga pot domov

Zgodovina

Raziskovalna naloga

Avtor: MELANI POTRČ, KARIN GRADIŠNIK

Mentor: BORIS HAJDINJAK

Šola: PRVA GIMNAZIJA MARIBOR

Maribor, februar 2016

»Mladi za napredek Maribora 2016«

33. srečanje

Dolga pot domov

Zgodovina

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2016

ZAHVALA

Nekatere poti je težko prehoditi sam, zato so potrebni ljudje, ki te bodrijo, usmerjajo na pravo pot in ti pri delu pomagajo. Tudi ta raziskovalna naloga je nastala na pobudo in ob pomoči nekaterih pomembnih posameznikov.

Iskreno se zahvaljujema mentorju za vodenje, zamisli in motivacijo, ki sva je bili deležni pri pripravi raziskovalne naloge. Brez njegove pomoči in nasvetov gotovo ne bi nastala takšna raziskovalna naloga, kot je. Prav tako se zahvaljujema tudi naslednjim ustanovam in tamkajšnjim zaposlenim, ki so nama pomagali pri iskanju in proučevanju gradiva: Pokrajinski arhiv Maribor, Muzej novejšje zgodovine Slovenije v Ljubljani ter Muzej novejšje zgodovine Celje. Za pomoč se zahvaljujema tudi lektorici, občinam Destrnik, Trnovska vas in Podvelka ter tamkajšnjim duhovnikom, ki so nama samo raziskovanje olajšali in nama priskrbeli koristne informacije.

Posebno zahvalo pa poklanjava najinima družinama, ki sta nama ves čas stali ob strani ter naju pri delu podpirali in spodbujali.

Najlepša hvala tudi vsem tistim, ki so tako ali drugače bili v pomoč pri nastanku raziskovalne naloge.

KAZALO

ZAHVALA.....	1
KAZALO	2
KAZALO TABEL IN GRAFOV	1
KAZALO SLIK.....	1
1. POVZETEK.....	2
2. UVOD.....	3
2.1 Namen raziskovalne naloge.....	3
2.3 Opredelitev hipotez.....	19
3. PODATKI O UMRLIH VOJAKIH	20
3.1 Metodologija.....	20
3.2 Destrnik in Trnovska vas	25
3.3 Podvelka	54
4. ZBRANI PODATKI IN NJIHOVA INTERPRETACIJA.....	80
4.1 Destrnik in Trnovska vas.....	84
4.2 Podvelka	87
5. ZAKLJUČEK	91
6. DRUŽBENA ODGOVORNOST	94
7. LITERATURA	96
Objavljeni viri	Napaka! Zaznamek ni definiran.
Neobjavljeni viri.....	Napaka! Zaznamek ni definiran.
8. PRILOGE.....	99
.....	99

KAZALO TABEL IN GRAFOV

Grafikon 1: Letnice rojstev vojakov iz območja Destrnika v %	85
Grafikon 2: Leto vpoklica v vojsko v % iz območja Destrnika	85
Grafikon 3: Bojišče vojakov v času smrti v % iz območja Destrnika in Trnovska vas	86
Grafikon 4: Predvidena letnica smrti v % iz območja Destrnika in Trnovska vas	86
Grafikon 5: Letnice rojstev vojakov v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku	88
Grafikon 6: Leto vpoklica v vojsko v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku	89
Grafikon 7: Bojišče vojakov v času smrti v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku	89
Grafikon 8: Predvidena letnica smrti vojakov v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku	90
Tabela 1: Rojstni podatki vojakov iz območja občin Destrnika, Trnovska vas in Podvelka v %	80
Tabela 2: Leto vpoklica v vojsko vojakov iz območja občin Destrnika, Trnovska vas in Podvelka v %	80
Tabela 3: Vojaška enota vojakov v času smrti iz območja občin Destrnika, Trnovska vas in Podvelka v %	81
Tabela 4: Bojišča vojakov v času smrti iz območja občin Destrnika, Trnovska vas in Podvelka v %	82
Tabela 5: Predvidena letnica smrti vojakov v % iz območja občin Destrnika, Trnovska vas in Podvelka	83

KAZALO SLIK

Slika 1: Dopisnica Franc Cvetka iz dne 19. VIII. 1917, zadnja stran (SI_PAM-0645-0060-1197, TE 650, T 170-23).....	21
Slika 2: Maksimiljan Habit (označen s križcem pod sliko) z neznanim vojakom (fotografija: Pokrajinski arhiv Maribor). Habit je na fotografijo napisal »tukaj je moja slika«.....	22
Slika 3: Spomenik umrlim v prvi svetovni vojni iz območja župnije Destrnik v Vintarovcih (fotografija: Melani Potrč).	27
Slika 4: Spomenik umrlim v prvi svetovni vojni iz območja župnije Destrnik na destrniškem pokopališču (fotografija: Melani Potrč).	28
Slika 5: Spominska plošča umrlim v prvi svetovni vojni na fasadi ž. c. v Breznu (fotografija: Karin Gradišnik).....	57
Slika 6: Spominska plošča umrlim v prvi svetovni vojni na fasadi ž. c. v Kapli na Kozjaku (fotografija: Karin Gradišnik).	67
Slika 7: Podatki o Francu Mesarcu iz Jiršovcev v <i>Verlustliste</i> Nr. 55, 13. XI. 1914, str. 42... 99	
Slika 8: Podatki o Francu Mesarcu iz Jiršovcev v <i>Verlustliste</i> Nr. 148, 22. III. 1915, str. 29.	100
Slika 9: Članek o smrti Štefana Garmuta iz Kaple: <i>Slovenski gospodar</i> 49, št. 8, 25. II. 1915, str. 6.....	101
Slika 10: Zahvala ob smrti Štefana Garmuta iz Kaple: <i>Slovenski gospodar</i> 49, št. 8, 25. II. 1915, str. 7.....	102

1. POVZETEK

Mineva sto let od začetka I. svetovne vojne, ki so jo sodobniki z namenom imenovali velika vojna. Čeprav o njej vemo marsikaj, se nam porajajo vprašanja o tem, kakšna so bila življenja ljudi, ki jih je vojna za zmeraj zaznamovala. Ti ljudje o sami vojni niso odločali, so pa jo občutili na lastni koži in mnogi tudi izgubili svoja življenja.

Z raziskovalno nalogo na to temo sva se želeli seznaniti z usodo padlih v I. svetovni vojni, ki so po najinem mnenju deležni manjše pozornosti kot rojaki, padli v II. svetovni vojni. Raziskovalna naloga je temeljila na vzorcu treh skupnosti, ki imajo spomenik padlih iz I. svetovne vojne: Brezno, Destrnik in Kapla na Kozjaku. Teoretični del raziskovalne naloge je tako sestavljen iz dejstev o prvi svetovni vojni, frontah, kjer so se vojaki borili, ter podatkih o krajih, ki sva jih vključili v raziskovanje. Najino raziskovanje sva kasneje izza dela z literaturo prenesli še na teren. K sodelovanju sva pozvali krajevne skupnosti ter ljudi spodbudili k iskanju informacij o njihovih rojakih.

Na podlagi zbranih podatkov sva kraje tudi primerjali. Poglavitni cilj same raziskovalne naloge je bil tako odstraniti prah pozabe s spominov na življenja in smrti posameznikov izpred stotih let, ki jih je sodoben svet že skorajda pozabil, ter jih *po dolgi poti vrniti nazaj domov*.

2. UVOD

V raziskovalni nalogi z naslovom *Dolga pot domov* sva avtorici proučili že znana dejstva o prvi svetovni vojni ter jih povezali z zgodbami umrlih vojakov. Širšo javnost želiva seznaniti z razmerami, ki so takrat vladale, skozi pripovedi ljudi, katerih življenje je začetek tako imenovane velike vojne povsem spremenil. Najino raziskovanje, ki je sprva temeljilo na proučevanju virov, sva kasneje razširili tudi na terensko delo ter k sodelovanju povabili še tri krajevne skupnosti, v katerih se je nahajal spomenik umrlih iz prve svetovne vojne.

2.1 Namen raziskovalne naloge

V najini raziskovalni nalogi se ukvarjava s prvo svetovno vojno skozi usode vojakov, ki so zaradi nje izgubili svoja življenja. Čeprav o vojni, ki so ji sodobniki gotovo z razlogom rekli velika vojna, vemo marsikaj, je bil najin cilj izpostaviti pomanjkljivo obravnavane vsebine v veljavnih slovenskih zgodovinskih učbenikih,¹ saj v njih sploh niso izpostavljene usode posameznih udeležencev. V učbeniku, ki ga uporabljamo pri pouku zgodovine v četrtem letniku, kjer se obravnava prva svetovna vojna, se na to temo nahaja le osemnajst strani, kar predstavlja slabih šest odstotkov celotnega učbenika. Prav tako je toliko strani v učbeniku za zgodovino, ki je bil v uporabi pred tem, kjer pa število strani, posvečeno prvi svetovni vojni, predstavlja sedem odstotni delež. Zanimivo je tudi dejstvo, da v učbeniku ne moremo najti izpostavljenega niti enega vojaka oziroma njegove zgodbe. Uporabnikom učbenikov se gotovo zastavlja preprosto vprašanje: kakšna so bila življenja ljudi, ki niso odločali o poteku vojne, temveč so v njej neposredno sodelovali in mnogi žrtvovali tudi svoja življenja. Namen najine raziskovalne naloge je torej seznaniti se z usodo umrlih, ki so po najinem mnenju ne samo deležni manjše pozornosti kot rojaki, umrli v drugi svetovni vojni, pač pa so tudi preprosto izbrisani iz kolektivnega spomina.

Raziskovalna naloga temelji na vzorcu treh nama domačih skupnosti, ki imajo spomenik umrlih iz prve svetovne vojne: Brezno, Destrnik in Kapla na Kozjaku. S pomočjo spomenikov sva prišli do osnovnega spiska umrlih vojakov, ki sva ga dopolnili z arhivskim delom, k

¹ Za opis sva izbrali učbenik, ki so ga uporabljali in ga uporabljajo na najini šoli: Gabrič-Režek, 2013, str. 8-18 in 141-145 ter Dolenc-Gabrič, 2002, str. 15-33.

sodelovanju pa sva pozvali tudi krajevne skupnosti. Ljudi sva želeli spodbuditi k temu, da pobrskaajo po spominu in poiščejo fotografije, pisma ali ohranjene predmete, ki bi naju seznanili z življenjem in smrtjo vojakov izpred stotih let. Osnovni cilj raziskovalne naloge je tako ugotoviti, koliko informacij na to temo je možno odkriti z delom v arhivu in koliko se jih je ohranilo v posamezni skupnosti do danes. Na podlagi izbranih podatkov bomo kraje tudi primerjali.

2.2 Velika vojna: razlaga osnovnih pojmov

2.1.1 Začetek 20. stoletja

Svet je bil na začetku 20. stoletja² tik pred izbruhom prve svetovne vojne videti precej drugače kot danes. Avtomobilov, ki danes veljajo za statusni simbol, skorajda ni bilo videti, ni bilo letal, niso poznali najmočnejšega medija televizije, prav tako jim je bil nepoznan radio. Tudi elektrika, brez katere si danes življenja ne moremo predstavljati, si je na začetku 20. stoletja šele utirala pot. Tempo življenja je bil prijaznejši, za potovanja se je porabilo več časa, tudi pisma in novice so potovale mnogo počasneje.

Na političnem zemljevidu je bila očitna evropska prevlada, saj so evropske države svojo moč krepile z oblikovanjem svetovnih imperijev. Najpomembnejša država je bila Velika Britanija, ki je imela najmočnejšo mornarico, s katero je posegala v vse dele sveta. Največ kolonij sta si izbojevali prej že omenjena Velika Britanija in Francija, medtem ko sta stari kolonialni velesili Španija in Portugalska izgubljali na pomembnosti. Vse večjo veljavo sta pridobivali novinki, Nemčija in Italija. Na drugi strani pa je Rusija širila državo proti vzhodu, kjer je trčila ob oviro, prvo pomembnejšo neevropsko državo, Japonsko. Državi sta se zapletli v vojno, ki je trajala od 1904 do 1905.³ Enoletna vojna se je končala s porazom Rusije in podpisom miru v Portsmouthu v ZDA leta 1905. Japonska je tako postala mednarodno

² O značilnosti časa pred prvo svetovno vojno: Nećak-Repe, 2005, str. 1-45, Borak [et al.], 2005, 72-122.

³ *Russo-Japanese War*

priznana nova velesila, ki je krojila svetovno politiko skozi 20. stoletje. Rusija je medtem morala priznati svojo šibkost in dočkala revolucijo, ki je ni bilo mogoče preprečiti.

Na drugi strani Atlantika so se hitro razvijale ZDA,⁴ ki so postale vodilna sila na ameriški celini, katerih industrijska rast in gospodarska moč sta bili občudovanja vredni. Za razliko od evropskih kolonialnih velesil si niso prizadevale za vojaško zasedbo ozemelj na drugih celinah, ampak so želele okrepiti njihov gospodarski položaj na svetovnih trgih. Pred prvo svetovno vojno se je v Ameriko preselilo okoli 15 milijonov ljudi, kar je pripomoglo k njihovem napredku. Izgubili so namreč prodorne, mlade in podjetne ljudi. ZDA za razliko od Velike Britanije ni bila odvisna od uvoza prehranbnih izdelkov. ZDA so sicer ob začetku vojne razglasile neodvisnost, vendar so iskale povod za vstop v vojno. Za to se je nazadnje izkazal potop potniške ladje Lusitanie (7. maja 1915), ki jo je torpedirala nemška moranarica v tekmi za prevlado na morju.

Največje krizno žarišče v Evropi je bilo na Balkanu, t. i. balkanski »sod smodnika«.⁵ Številne države so se želele razširiti in izkoristiti šibkost Osmanskega cesarstva. Vse skupaj je vodilo do dveh balkanskih vojn (1912/1913), v katerih so se okoristile države Srbija, Bolgarija, Črna gora in Grčija, na račun ozemelj Osmanskega cesarstva. Za to ozemlje sta se najbolj zanimali Avstro-Ogrska, ki je želela postati najmočnejša sila na Balkanu, in Rusija, ki je želela nadzor nad ožinama Bospor in Dardanele ter lažji dostop do Sredozemlja preko Črnega morja.

Veliki Britaniji, ki je bila kolonialna velesila takratnega sveta, je tedanja ozemeljska razdelitev povsem ustrezala, zaradi česar se ni bila pripravljena odpovedati svojim interesom.⁶ Nemčija je Veliko Britanijo ogrožala na gospodarskem področju, Veliko Britanijo pa je skrbel predvsem nemški vojaški in trgovski prodor na svetovna morja. Leta 1904 se je odločila povezati s Francijo. Ta je imela do Nemčije sovražen odnos še iz prejšnjega stoletja, iz leta 1871, saj ji je morala po izgubljeni vojni odstopiti Alzacijo in Loreno. Prav tako pa sta se državi vedno znova zapletali v spore v tekmi za vplivna območja in kolonije.

⁴ ZDA pred prvo svetovno vojno: Nećak-Repe, 2005, str. 9-11, *United States in World War I*.

⁵ Razmere v balkanskih državah pred prvo svetovno vojno:

⁶ O sistemu zavezništev pred prvo svetovno vojno: Nećak - Repe, 2005, str. 59-62.

Borak [et al.], 2005, 123-124, Drnovšek - Bajt [ur.], 1995, str. 152-153.

Najpomembnejši nemški zaveznik je bila Avstro-Ogrska. Po združitvi Italije in Nemčije je habsburška zunanja politika svoj vpliv lahko širila le še na Balkanu, kjer je njihove interese ogrožala Srbija s svojimi velikosrbskimi pogledi na rešitev jugoslovanskega vprašanja. Med Avstro-Ogrsko in Srbijo so se zato pojavljali vedno novi konflikti, za kar je Srbija našla podporo pri Franciji in Rusiji. Obe državi sta bili že od leta 1892 zaveznici v boju zoper nemško napadalno politiko in avstro-ogrsko vmešavanje na Balkan. Ko sta naposled tudi Velika Britanija in Rusija leta 1907 zgladili svoja medsebojna nasprotja, se je proti centralnim silam (Nemčija, Avstro-Ogrska in Italija) oblikovalo zavezništvo antantnih sil (Velika Britanija, Francija in Rusija). Najšibkejši člen centralnih sil je bila Italija, ki je hkrati želela novo razdelitev kolonij ter združitev vseh Italijanov na račun Avstro-Ogrske (Južna Tirolska, Trst, Istra in Dalmacija). V napetem in konfliktnem mednarodnem ozračju so si sledile številne zunanjepolitične krize (prva maroška kriza 1905-1906, druga maroška kriza 1911, aneksija Bosne in Hercegovine 1908, prva in druga balkanska vojna 1912-1913). Bilo je le še vprašanje časa, kdaj bodo trenja prerasla v vseevropski spopad.

2.1.2 Sarajevski atentat

Gospodarski razvoj v avstrijskem delu monarhije je pred prvo svetovno vojno cvetel. Industrija je pospešila preobrazbo kmetijske družbe v tehniško. Mesta so se hitro širila, predvsem Dunaj, ki je dobil novo podobo, prav tako pa tudi nekatera druga mesta na Zgornjem Štajerskem in Češkem. Vzporedno z gospodarstvom se je razvijala tudi kultura. Kljub temu pa so državo neprestano ogrožali politični problemi in pereča nacionalna vprašanja. Narodi so se želeli izkazati v Avstro-Ogrski in utrditi svoje mesto. Vlade so druga za drugo odstopale zaradi nasprotovanja državnega zbora ali ljudstva. Tako je Windischgrätzova (*1851-†1927) vlada padla ob vprašanju vpeljave paralelnih slovenskih razredov na gimnaziji v Celju, kar je bilo za celjske Nemce nesprejemljivo, saj so se bali pritoka učencev iz podeželja. Tudi poljski plemič Badeni (*1846-†1909) je želel vpeljati

Taaffejeve jezikovne zakone. Sporna je bila predvsem zahteva po uporabi dveh uradnih jezikov civilnih uradnikov na Češkem in Moravskem, kar je sprožilo ulične demonstracije, fizični obračun v državnem zboru in kasnejši Badenijev odstop.

Avstro-Ogrska je z namenom, da bi prestrašili Srbijo in pokazali svojo vojaško moč, junija 1914 pripravila velike vojaške manevre v Bosni in Hercegovini. Po zaključku vojaških manevrov je na obisk v Srbijo prišel prestolonaslednik, nadvojvoda Franc Ferdinand (*1863-†1914) s svojo ženo, češko grofico Sofijo Chotek (*1868-†1914).⁷

Povod za prvo svetovno vojno je bil atentat na prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki ga je na Vidov dan, 28. junija 1914, izvedel Gavrilo Princip (*1894-†1918), član mladinskega društva Mlada Bosna.⁸ Mlada Bosna si je prizadevala za združitev vseh Srbov v eno državo, za odcepitev slovanskih delov od Avstro-Ogrske in njihovo združitev v jugoslovansko državo. To društvo je delovalo pod vplivom tajne srbske organizacije Ujedinjenje ili smrt («Crna ruka») in srbske obveščevalne službe Dragutina Dimitrijevića, ob pomoči italijanske in madžarske obveščevalne službe, ki je zasnovala atentat.⁹

Avstro-Ogrska je ob podpori Nemčije, Srbiji postavila tako ostre zahteve, da jih ta v celoti ni mogla sprejeti. Tako ji je 28. julija 1914 napovedala vojno. Dan po vojni napovedi se je za zaveznico Srbije proglasila Rusija in že 29. junija 1914 začela z mobilizacijo. Srbiji se je pridružila tudi Črna gora. Takoj zatem 1. avgusta, je Rusiji napovedala vojno Nemčija in dva dni kasneje, 3. avgusta, je Nemčija napovedala vojno še Franciji. Naslednji dan so nemške sile prestopile meje nevtralne Belgije. Kljub pogovorom med belgijsko in nemško vlado, ki so potekali 2. avgusta v Belgiji, je Nemčija 4. avgusta napadla Belgijo, ker je ta zavrnila prehod nemške vojske čez njeno ozemlje. V vojno se je nato vključila še Velika Britanija, ki je priskočila na pomoč svojim zaveznicama Franciji in Rusiji ter 4. avgusta 1914 napovedala vojno Nemčiji. 6. avgusta 1914 je Avstro-Ogrska napovedala vojno Rusiji. Naslednji dan je

⁷ Nećak-Repe, 2005, str. 59-62, *Avstro-Ogrska*.

⁸ O Mladi Bosni: Nećak-Repe, 2005, str. 63-66 in Borak [et al.], 2005, 123-124.

⁹ O sarajevskem atentatu: Nećak-Repe, 2005, str. 63-66, Borak [et al.], 2005, str. 123-124, Drnovšek - Bajt [ur.], 1995, str. 152-153.

Črna gora napovedala vojno Avstro-Ogrski. Avstro-Ogrski sta napovedali vojno še Francija (11. avgusta 1914) ter Velika Britanija (13. avgusta 1914). 25. avgusta je Avstro-Ogrska napovedala vojno Japonski in 28. avgusta še Belgiji.¹⁰

Od vojaških zavez, ki so bile ustanovljene pred vojno, je odstopila le Italija, ki je razdrla trozvezo in trgovala z obema vpletenima stranema ter obljubljala vstop v vojno na tisti strani, ki ji bo ponudila več ozemlja v primeru zmage. 26. aprila 1915 se je s tajnim londonskim sporazumom¹¹ zavezala, da bo stopila v vojno na strani antante. Italijanski ministrski svet je nato 1. maja 1915 sklenil, da se bo država odpovedala članstvu v trojni zvezi z Nemčijo in Avstro-Ogrsko, kar je bilo uradno objavljeno šele dva dni kasneje, 3. maja. Po Londonskem sporazumu naj bi Italija v primeru zmage antantnih sil dobila Tirolsko do Brennerja, Trst, Goriško, Gradiško in Tribško kotlino, del tedanje Kranjske (po črti Triglav-Snežnik-Jadransko morje), Istro do Voloske, otoka Cres in Lošinj z bližnjimi otoki, severno Dalmacijo do Ploč z vsemi pomembnejšimi otoki, Saseno, Valono, otoke Dodekaneza ob maloazijski obali in ustrezen delež pri morebitnih ozemeljskih pridobitvah v Mali Aziji in Afriki. V zameno naj bi Italija napovedala vojno Avstro-Ogrski, po dodatno sklenjeni vojni konvenciji pa naj bi udarili v center avstro-ogrske monarhije (na črto Dunaj-Budimpešta), do česar vojno dogajanje ni nikdar privedlo.

2.1.3 Slovenci v avstro-ogrski vojski med prvo svetovno vojno

Leta 1858 je bila sprejeta splošna vojaška obveznost za moške med 20. in 42. letom. Uvedena je bila z vojaško reformo šele deset let kasneje. Vključevala je triletni vojaški rok, sedemletno služenje v rezervi in dveletno služenje v deželni obrambi. Vojaška obveznost je do leta 1912 trajala tri leta, od takrat pa dve leti, v mornarici pa štiri oz. tri leta in se je začela po 20. letu (od 1899 po 21. letu) starosti. Vojaški obvezniki z maturo so lahko služili kot častniški aspiranti, »enoletni prostovoljci«, in če so naredili izpit, so dosegli čin rezervnega poročnika. Ob vojni napovedi so bili v avstro-ogrsko vojsko vpoklicani vsi polnoletni moški med 21. in

¹⁰ Nećak-Repe, 2005, str. 64-66, Švajncer, Janez J., Svetovna vojna 1914 – 1918, str. 5 in *World War I*.

¹¹ O londonskem sporazumu: Nećak-Repe, 2005, str. 102-110.

42. letom. Izvzeti so bili tisti, ki so takrat služili obvezni triletni vojaški rok. Na območju III. korpusa s sedežem v Gradcu (glej Priloge: zemljevid 1), kamor je sodila večina slovenskega ozemlja, je bilo v prvem valu mobiliziranih okoli 100.000 mož, od tega skoraj 30.000 Slovencev.¹² Celotnega števila vpoklicanih Slovencev zaradi pomanjkanja natančnih podatkov in splošne neraziskanosti tematike, vsaj za zdaj ni moč natančno ugotoviti. Mobilizacija je povsod potekala hitro. Slovenci so sicer služili v 70 polkih, od skupno 142, kolikor jih je v celoti imela Avstro-Ogrska med vojno. Ker so bile enote avstro-ogrske vojske vsaj prvotno sestavljene iz vojakov določenega območja, so imele nekatere enote velik ali celo večinski delež slovenskih vojakov, zato jim lahko rečemo tudi slovenske enote avstro-ogrske vojske. Te so: 17. (ljubljski), 47. (mariborski), 87. (celjski), 97. (tržaški) in delno tudi 7. (celovški) pehotni polk.¹³

Najbolj znana slovenska enota je bil 17. ljubljanski pehotni polk s sedežem v Celovcu in enim bataljonom v Ljubljani. Ustanovljen je bil leta 1674, na Kranjsko pa je prišel s Češkega leta 1817 in postal domači kranjski polk. Njihovi pripadniki so bili poimenovani kot »kranjski Janezi«, proti koncu vojne pa se je uveljavilo ime »cesarjeviči«. Polkovna barva je bila rdečerjava. Od leta 1893 je bil sedež polkovnega štaba v Celovcu s tremi bataljoni. Prvi bataljon je bil v Ljubljani. Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil polk poslan na rusko bojišče. Vojaki so sodelovali pri bitkah pri Majdan Gologorski in pri Wolcza dolna, kasneje so se zaradi velikih izgub umaknili do Karpatov. Oktobra 1915 so bili premeščeni na soško fronto, dokler niso 19. marca 1916 zapustili soškega bojišča in se kot okrepitve priključili ofenzivi na Tirolskem, kjer so tudi dočakali konec vojne. Kraji največjih bojov na Tirolskem, v katerih je 17. pehotni polk tudi sodeloval, so: Mt. Chiesa (spomladi 1917), Ortigara (junij 1917) in Asiago (november 1917). Maja 1918 je imel polk 81,5 % Slovencev, 11,5 % Nemcev, 4,5 % Bošnjakov in pol odstotka Madžarov, Čehov, Poljakov ter Romunov.

¹² Nečak-Repe, 2005, str. 92-102, Borak [et al.], 2005, str. 126-128, Drnovšek - Bajt [ur.], 1995, str. 154-157.

• ¹³ Podrobneje o slovenskih enotah avstro-ogrske vojske: Švajncer, Janez J., Svetovna vojna 1914 – 1918; Slovenci v avstro-ogrski armadi, 1988. str. 5-64 in Švajncer, Janez J., Slovenski polki, v: *Enciklopedija Slovenije* 12, 1998, str. 50-52.

47. mariborski pehotni polk je bil ustanovljen leta 1682. V Maribor je prišel leta 1817. Njegova dopolnilna okraja sta bila Maribor in do ustanovitve 87. celjskega pehotnega polka tudi Celje. Polkovna barva je bila jekleno zelena. Leta 1914 je polk štel 77 % Nemcev in 23 % pripadnikov drugih narodov, med njimi tudi veliko Slovencev. V prvi svetovni vojni se je polk bojeval na ruskem in italijanskem bojišču, med drugim tudi v času tretje in šeste soške ofenzive. Sodeloval je tudi v avstro-ogrski kazenski ekspediciji leta 1916 proti italijanskim položajem na Južnem Tirolskem.

87. celjski pehotni polk je bil ustanovljen leta 1883. Njegov naborni okraj je obsegal celjski okraj s Ptujem in tudi Pohorjem. Leta 1914 je bil polkovni štab na Ptuj, polkovna barva pa je bila morsko zelena. Avgusta 1914 je polk šel iz Celja v Galicijo, kjer je sodeloval v bojih, zimo pa preživel na Karpatih. Polk je sodeloval tudi v bojih na balkanskem bojišču. Tukaj se je bojevalo izjemno malo slovenskih vojakov, čeprav so bile sprva slovenske enote predvidene tudi za Srbijo. Tam je ostal celotno leto 1915, maja 1916 pa je bil premeščen na tirolsko bojišče. Polk se je izkazal v 11. soški ofenzivi leta 1917 v bojih na Škabrijelu pri Gorici, ki sicer velja za najtežjo bitko avstro-ogrške vojske v prvi svetovni vojni. Zaradi tega je veljal za eno izmed najboljših enot avstro-ogrške armade, njegovo jedro pa je bilo izrazito slovensko. Maja 1918 je bilo v polku 84 % Slovencev, 10 % Nemcev, 3 % Poljakov, itd. Na višku moči pa je bilo v polku kar 95 % Slovencev.

97. tržaški pehotni polk je bil ustanovljen leta 1883. Leta 1914 je bilo v polku 45 % Slovencev, 27 % Hrvatov in 20 % Italijanov. Polkovna barva je bila rožnato-rdeča. Avgusta 1914 je bil polk s štirimi bataljoni poslan na Galicijo. Polk je na ruskem bojišču ostal celotno zimo med leti 1914-1915, julija 1915 pa je sodeloval v napadu na Dnjester. Polk je prav tako sodeloval v ruski poletni ofenzivi v boju pri Kolomei. 10. bataljon 97. pehotnega polka je bil maja 1916 poslan na soško fronto, kjer se je v boju tako izkazal, da je dobil častni naziv »Soški bataljon«. Leta 1918 je bil polk poslan v Ukrajino. 97. pehotni polk je veljal za eno izmed slabših enot; v domačem kraju so ga ljudje imenovali »Demoghéla«, kar bi pomenilo približno tako, kot »Dajmo! Pobegnimo!«.

Tako kot je težko oceniti število mobiliziranih, predstavlja težavo tudi ocena števila umrlih slovenskih vojakov. Natančnega števila vojakov ne moremo določiti, zatoj govornimo zgolj o oceni. Prav tako pa se na tej točki pojavlja vprašanje kaj sploh pojem vojnih izgub je. Potrebno je razlikovati med mrtvimi in vojnimi izgubami. Po vojaški terminologiji¹⁴ so mrtvi vsi tisti, katerih smrt je bila uradno potrjena s pobranimi legitimacijami ali ploščicami. Pojem izgub pa zajema mrtve in vse tiste, ki tako ali drugače več niso v bojnih vrstah, torej ranjene, bolne ter pogrešane. K slednjim prištevamo vojne ujetnike in dezerterje.

2.1.4 Balkanska fronta

Hudi boji so se na začetku prve svetovne vojne razvili na Balkanu.¹⁵ Prve bitke so potekale ob meji med Srbijo in Avstro-Ogrsko, kjer je bila prve mesece uspešna srbska vojska. Avstro-Ogrska je s svojo vojsko prodirala proti osrednji Srbiji. Sredi avgusta 1914 so se avstro-ogrške in srbske čete spopadle na planini Cer. Srbska vojska je popolnoma porazila avstro-ogrške enote in jih pognala preko Drine. To je bila prva zmaga antantnih sil. Čez nekaj mesecev so se na Dunaju ponovno odločili napasti Srbijo in tako sta se obe vojski decembra 1914 spopadli na reki Kolubari. Tudi tokrat je bila sreča na strani Srbije, ki je uspela pregnati avstro-ogrsko vojsko s svojega ozemlja. Avstro-Ogrska Srbije ni napadla s polno močjo, temveč le s polovico za napad predvidenih sil, saj je morala preostale vojake mobilizirati v Galicijo. Centralne sile so bile vendarle premočne, saj so na svojo stran uspele pridobiti Turčijo in Bolgarijo, poraženki iz balkanskih vojn. S tem so lahko zaprli morske ožine in po uspešni obrambni bitki za Galipoli, poleti 1915, preprečili mornarici antante oskrbo Rusije z življenjsko pomembnimi izdelki. Jeseni 1915 je Srbija končno doživela poraz; avstro-ogrskim vojakom je na pomoč prišla nemška armada, z boka so udarili še Bolgari in srbska vojska se je morala umakniti na grški otok Krf. Centralne sile so tako obvladovale Balkan. Nevtralna in samostojna je ostala le Grčija, za kratek čas pa se je antanti priključila tudi Romunija.

¹⁴ Svoljšak, P., Poizkus ocene vojaških in civilnih izgub (žrtev) med 1. svetovno vojno, v: *Množične smrti na Slovenskem*, letnica 1998, str. 225-240.

¹⁵ O balkanski fronti: Nećak-Repe, 2005, str. 66-68, *World War I*, .

Srbski vojaki so skupaj s francoskimi in britanskimi enotami poleti 1916 odprli t. i. solunsko fronto. Avgusta istega leta so jih združene nemško-bolgarske sile poskušale poraziti, vendar so bile v krvavih bojih ustavljene. Naslednji mesec so srbske enote osvojile Kajmakčalan in Bitolo, tukaj pa se je fronta ustavila vse do jeseni 1918. Fronta je 21. septembra prešla v ofenzivo in prebili so bolgarske frontne črte, s tem pa prisilili Bolgarijo 29. septembra k kapitulaciji. Antantne sile so tako imele odprto pot proti severu in so začele prodirati proti Srbiji in Avstro-Ogrski.

2.1.5 Zahodna fronta

Na zahodni fronti,¹⁶ kjer so bile angažirane najmočnejše sile, so potekale največje bitke prve svetovne vojne. Nemški vojaški strategji (med njimi: nemški general in načelnik generalštaba grof Alfred von Schlieffen (*1833-†1913) in njegov »Schliffenov načrt«) so že leta pred tem pripravili načrte za »bliskovito vojno« (Blitzkrieg), v katerih so predvidevali, da naj bi zaobšli sovražnikove bojne črte, razporejene na meji med Nemčijo in Francijo. Načrt izdelan med leti 1905 in 1906 je predvideval defenzivno vojaško aktivnost na vzhodu in hitro ofenzivo na zahodu z obkolutvijo francoske armade. Želel se je izogniti bojevanju nemških vojakov na dveh frontah.

Vpad skozi nevtralno Belgijo in severno Francijo ni uspel in frontna črta se je ustavila pred Parizom. Namesto, da bi nemške armade obkolile Pariz, so začele s prodiranjem proti reki Marni, kar so francoski vojaki z angleško pomočjo uspešno zaustavili. Ta bitka je poznana kot »bitka na Marni« (4.-14. september 1914) in je spremenila potek vojne.

Največja in najbolj krvava bitka zahodne fronte je bila bitka pri Verdunu, ki je dobila ime »peknel pri Verdunu« in je s prekinitvami trajala od februarja do decembra 1916. Napad se je začel 21. februarja 1916 s silovitim topniškim obstreljevanjem, imenovanim »bobneči ogenj«,

¹⁶ O zahodni fronti: Nećak-Repe, 2005, str. 68-75, Drnovšek - Bajt [ur.], 1995, str. 154-157, *World War I, Western Front (World War I)*. .

kar velja za eno izmed značilnosti prve svetovne vojne. Ob prvem nemškem navalu je padla večina francoskega polka, kasneje pa je moralo nemško vodstvo zaradi velikanskih izgub, 21. junija 1916, prekiniti ofenzivo. Istega leta so začeli z ofenzivo Francozi, da bi ponovno osvojili izgubljene položaje, kar jim je v hudih dvomesečnih bojih tudi uspelo. Leta 1918 se je vojaški položaj v prvi svetovni vojni spremenil, sprva v korist Nemčije. Poveljnik antantnih sil, general Foch (*1851-†1929), je začel v boj pošiljati vse več zavezniških letal in tankov. Američanov je bilo številčno malo, vendar so bili sveža in moralno čista sila. Antanta je avgusta 1918 poslala v boj nove ameriške, kanadske in avstralske sile. Nemci so se začeli umikati. Primanjkovalo jim je hrane in začela se je širiti epidemija španske gripe. Prvič je uspelo antantnim silam zajeti veliko število nemških vojakov.

2.1.6 Vzhodna fronta

Glavno vlogo bojevanja na vzhodni fronti¹⁷ proti Rusiji naj bi imela Avstro-Ogrska. Njeni začetni neuspehi so pokazali, da se bo tudi na vzhodu morala vključiti nemška vojska, čeprav se je Nemčija hotela izogniti vojni na dveh velikih frontah hkrati. Že takoj po prihodu na bojišče so se enote avstro-ogrske vojske, med njimi tudi veliko slovenskih enot, vključile v dolgotrajne in zelo krvave boje. Začetno veselje in vzhičenost vojakov se je kmalu spremenilo v trpljenje brez meja. Vojna se je na tej točki spremenila v pozicijsko vojno.

Ruska vojska je začela z ofenzivo že 8. avgusta 1914, kar je prisililo nemško armado k umiku. Po začetnem uspehu je ruska vojska doživela hud poraz v Prusiji pri Tannenbergu. Boji, ki so potekali do avgusta 1914, so južno rusko armado popolnoma uničili. V nemško ujetništvo je bilo tako interniranih okrog 100.000 ruskih vojakov. Kasneje so zajeli še 30.000 novih ujetnikov, ko so nemške enote porazile severne ruske armade.

¹⁷ O vzhodni fronti: Nečak-Repe, 2005, str. 75-78, Borak [et al.], 2005, str. 128-131,

Večji uspeh so Rusi imeli v bojih z avstro-ogrsko vojsko na jugu, v Galiciji. V zgodovino sta se zapisali dve bitki, bitka pri Lvovu in bitka pri Ravi Ruski. Na začetnem uspehu Avstro-Ogrske, je ta septembra 1914 doživela odločilen poraz na fronti. Avstro-ogrsko vojska se je morala umakniti s poljskega ozemlja, ki je bilo pred vojno pod avstrijsko upravo. Centralne sile so preprečile prehod ruskim enotam čez Karpate in vdor na Madžarsko. Fronta se je tako ustalila na Karpatih in tu se je vojna spremenila v pozicijsko vojno, ki je trajala vso zimo, od decembra 1914 do aprila 1915. Odločilno leto na vzhodni fronti je bilo prav leto 1915. Čeprav je bilo videti, da bo Avstro-Ogrska, ki je prodirala z juga, dobila bitko, je Rusija napad odbila. Zaradi zime in hudega mraza so bili boji začasno prekinjeni. Velika ofenziva, ki so jo načrtovale centralne sile, se je začela maja 1915 v Gorlicah pri Krakovu in je trajala do decembra. Tega meseca so nemško-avstrijske združene armade osvojile Galicijo in Bukovino. Rusi so se morali po ofenzivi umakniti iz Poljske in Litve. Položaj v ruski vojski je bil tako slab, da se je sam ruski car Nikolaj II. odločil prevzeti poveljstvo nad rusko armado. Junija 1916 se je Rusija odločila za novo ofenzivo. To ofenzivo imenujemo po poveljujočem ruskem generalu (*1853-†1926), ofenziva Brusilova. Trajala je do oktobra istega leta in jo štejmo za največjo ter najuspešnejšo rusko ofenzivo.

Na vzhodu se je vojna sreča nasmehnila Nemčiji. Po juliju 1917 so centralne sile uspele pridobiti nazaj celotno Galicijo in Bukovino. Septembra 1917 so Nemci zavzeli Rigo, oktobra pa otoke Ösel, Dagö in Moon. V Rusiji sta se oblikovala dva tabora, tisti, ki so vojno podpirali in tisti, ki so vojni nasprotovali. Odločno so vojni nasprotovali boljševiki. To je bila revolucionarna struja, ki se je izoblikovala po londonskem kongresu leta 1905 in jo je vodil Vladimir Iljič Uljanov - Lenin (*1870-†1924). Zaupanje v vlado, ki je bila izoblikovala leta 1917 in je poskušala obnoviti red v prestolnici, je izginilo, saj ni uspela ugoditi nobeni od zahtev po miru in razdelitvi zemlje. Leninu je jeseni leta 1917, ko se je vračal iz Finske, tako brez težav uspelo izvesti revolucijo. Boljševiki, ki so šteli manj kot 300.000 članov, so v noči iz 6. na 7. november s pomočjo Rdeče garde odstavili začasno vlado in prevzeli oblast. S streli iz križarke Aurora so ob dveh zjutraj naznanili začetek vstaje. Vendar pa so boljševiki doživeli poraz na volitvah, ko so 8. decembra 1917, dobili le 9 od 34 milijonov glasov. Najmočnejša stranka je z okoli 62 % glasov postala stranka eserov. Boljševiki so tako na oblasti ostali le z uporabo sile. Na zasedanju ustavodajne skupščine, ki se je začelo 18.

januarja 1918, so sprejeli deklaracijo o Rusiji kot demokratični federativni republiki, s čimer se boljševiki niso strinjali. S pomočjo rdeče garde so uvedli diktaturo manjšinske boljševistične stranke. Demokracija je bila tako pokopana. Rusija je 3. marca 1918 podpisala mirovno pogodbo z Nemčijo v Brest-Litovsku in s tem izstopila iz vojne. Med letoma 1918 in 1922 je v Rusiji potekala državljanska vojna, ki je bila neposredna posledica ruske revolucije. S podpisanim mirom se namreč niso strinjale procarske stranke znotraj in izven Rusije, kar je pripeljalo do državljanske vojne z namenom vzpostaviti monarhijo in razveljaviti podpisani mirovni sporazum. Med vojno zajeti ujetniki, med njimi tudi veliko vojakov Avstro-Ogrske vojske, so bili v revoluciji in državljanski vojni ubiti ali pa so umrli zaradi bolezni.¹⁸

2.1.7 Italijanska fronta

Z vstopom v vojno na strani antante je Italija odprla četrto frontno linijo¹⁹ v Evropi, ki je potekala od Jadranskega morja do tromeje s Švico. Italija se je za to odločila po podpisu t. i. londonskega sporazuma 26. aprila 1915 v Londonu. V njem so ji antantne sile skrivaj obljubile ozemlja Avstro-Ogrske na vzhodnem delu Jadrana, na katerem so poleg Italijanov živeli tudi Slovenci in Hrvati, ter nekaj ozemelj v Sredozemlju, ki so pripadale Osmanskemu cesarstvu.

Vojna med Italijo in Avstro-Ogrsko je v dobršnem delu potekala na ozemlju današnje države Slovenije.²⁰ Postala je značilen primer bojevanja na visokogorskem terenu, kamor so morali vojaki transportirati veliko opreme za vojsko, zaradi česar je bila zgrajena celo železnica. Avstro-Ogrska je na tem bojišču aktivirala le manjši del enot, sprva zgolj v funkciji obrambe, ker je bila večina njene vojske v bojih na zahodni fronti. Na ozemlju ob reki Soči sta se od maja leta 1915 do oktobra leta 1917 v dvanajstih velikih bitkah ali ofenzivah ter mnogih

¹⁸ O Rusiji v letih 1917-1918: Nečak-Repe, 2005, str. 140-144, *October Revolution, Russian Revolution*.

¹⁹ O italijanski fronti: Nečak-Repe, 2005, str. 110-115, *Italian Front (World War I)*

²⁰ O soški fronti: Nečak-Repe, 2005, str. 110-134, Borak [et al.], 2005, str. 131-137, *Soška fronta*, Sedmak, *Soška fronta*, v: *Enciklopedija Slovenije* 12, 1998, 171-172.

manjših bitkah spopadli avstro-ogrsko in italijanska vojska. Obrambna črta je potekala po kraškem robu; po goriškem mostiču (Pevma - Oslavje - Sabotin), po Soči do tolminskega mostišča, nato pa po vrhovih Mrzli vrh- Krn - Vrata do Rombona. Avstrijske sile so frontno linijo branile na vse pretege. V dveh letih in pol se je tako zvrstilo 11 neuspešnih italijanskih ofenziv in ena sama, a zelo zmagovita avstro-ogrsko-nemška ofenziva. Zadnjo ofenzivo imenujemo znameniti prodor pri Kobaridu ali »čudežem pri Kobaridu«. Pomembni začetni uspehi italijanske vojske so bili osvojitve Tržiča, zavzetje vrha Krna in prečkanje Soče, ki mu je sledila vzpostavitev ozkega mostišča pri Plavah. Avstro-Ogrska je porazila italijansko vojsko in frontno črto pomaknila vse do reke Piave v bližini Benetk. Najbolj znani bitki soške fronte sta bili ob »čudežu pri Kobaridu« še bitka pri Doberdobskem jezeru med leti 1915 in 1916 ter Škabrijelu v letu 1917. Bitke soške fronte so zahtevale izjemno veliko človeških in materialnih žrtev ter povzročile uničenje krajev in krajine. Zagotovo pa se je italijanska fronta še toliko bolj vtisnila v narodno zavest ljudi, zaradi tega, ker je velik delež bitk potekal prav na današnjem ozemlju Slovenije.

2.1.8 Spomin na veliko vojno v Sloveniji

V literaturi, ki jo imamo na voljo v slovenskem jeziku, je moč opaziti izjemno veliko razliko med količino podatkov na temo prve svetovne vojne in druge svetovne vojne, korist slednjih. Tudi raziskave o žrtvah prve svetovne vojne so v primerjavi z žrtvami, padlimi v drugi svetovni vojni, skope. Zato je potrebno poudariti problem pomanjkanja tovrstnih vsebin v veljavnih slovenskih zgodovinskih učbenikih in na splošno pomanjkanje strokovnega gradiva na to temo.

S slovenskimi spomeniki umrlim v prvi svetovni vojni se je ukvarjala Š. Čopič, ki je v enem delu zbrala večino večjih slovenskih spomenikov ter jih tudi komentirala. Omembe vredno je prav tako delo M. Prašničkovega z naslovom Vojni luzerji, posvečeno tej tematiki. Vendar pa se avtor v tem delu bolj posveti zgodbam slovenskih mož in fantov, ki so bili dodeljeni 87. celjskemu pehotnemu polku in ne toliko usodam ostalih vojakov.

Ob 100- obletnici začetka prve svetovne vojne je muzej Novejše zgodovine Slovenije v Ljubljani izdal publikacijo *Take vojne si nismo predstavljali*, kjer so bile objavljene zgodbe posameznih vojakov.

Pri pisanju najine naloge sva si pomagali predvsem z raziskavo Nataše Budna Kodrič z naslovom *Žrtve prve svetovne vojne z Gorenjske*, ki se je lotila raziskovanja žrtev izredno sistematično. Primerjala je podatke, proučila število padlih vojakov, njihove vojaške enote, rojstne letnice in letnice smrti. To delo nama je služilo kot osnova in vodilo za pisanje najine raziskovalne naloge.

2.1.9 Dosedanje raziskave o umrlih prve svetovne vojne v Sloveniji

Tako kot je prva svetovna vojna ostala v senci druge svetovne vojne, so tudi raziskave o žrtvah prve svetovne vojne redke. Vseeno pa je tukaj potrebno poudariti tudi problem pomanjkanja tovrstnih vsebin v veljavnih slovenskih zgodovinskih učbenikih in na splošno pomanjkanje strokovnega gradiva na to temo.

S slovenskimi spomeniki umrlim v prvi svetovni vojni se je ukvarjala Š. Čopič, ki je v enem delu zbrala večino večjih slovenskih spomenikov in jih komentirala. Na tem mestu je vredno omeniti tudi delo M. Prašnički z naslovom *Vojni luzerji*, ki se sicer bolj ukvarja z usodo slovenskih mož in fantov, ki so bili v 87. celjskem pehotnem polku.

Tudi muzej Novejše zgodovine Slovenije v Ljubljani je v izdani publikaciji *Take vojne si nismo predstavljali* ob 100. obletnici začetka prve svetovne vojne, objavil zgodbe posameznik vojakov.

Najbolj nama je pri raziskovanju pomagalo delo Nataše Budna Kodrič *Žrtve prve svetovne vojne z Gorenjske*, ki se je lotila raziskovanja žrtev izredno sistematično; primerjala je

podatke, raziskovala je število žrtev, vojaške enote, rojstno leto in leto smrti. To nama je bilo osnovno vodilo za pisanje te raziskovalne naloge.

2.3 Opredelitev hipotez

Hipoteze, ki sva si jih zastavili na začetku raziskovanja, so:

- Več kot 50 % vojakov je pripadalo enoti 87. celjskega pehotnega polka.

To hipotezo sva postavili zaradi geografske lege najinih krajev. Poleg tega velja 87. celjski pehotni polk za najbolj slovenski, saj naj bi se v njem na vrhuncu borilo kar 95 % Slovencev.

- Največ vojakov se je bojevalo na vzhodni in soški fronti.

Glede na polke, v katere so bili vpoklicani vojaki, sklepava, da je bilo največ vojakov mobiliziranih v Galicijo, saj so bili vsi slovenski polki z izjemo tretjega bataljona 87. pehotnega polka poslani na vzhodno fronto. Prav tako sklepava, da se je največ vojakov borilo na soški fronti, in sicer zaradi tega, ker je to ozemlje današnje Slovenije. Čeprav smo bili v času prve svetovne vojne Slovenci pod okriljem Avstro-Ogrske monarhije, je bilo to območje del naše narodne zavesti, zaradi česar so se mnogi še toliko siloviteje borili zanj.

- V prvi svetovni vojni je največ vojakov umrlo prvo leto po začetku vojne.

Veliko vojakov je svoje življenje izgubilo zaradi neizkušenosti. Večina takratnih Slovencev se je pred vojno ukvarjala s kmetijstvom, občutij vojne vihre niso poznali. Meniva, da je največ vojakov izgubilo življenje leta 1915, saj je tega leta z londonskim sporazumom v vojno na strani antante vstopila Italija, s tem pa se je odprlo tudi vojno žarišče na slovenskem ozemlju.

- Število umrlih vojakov iz raziskovalnih krajev se bo ujemalo.

Ker sva se avtorici odločili v svoje raziskovanje vključiti manjše kraje, predvidevava, da se bodo rezultati terenskega dela in zbranih podatkov iz literature ujemali.

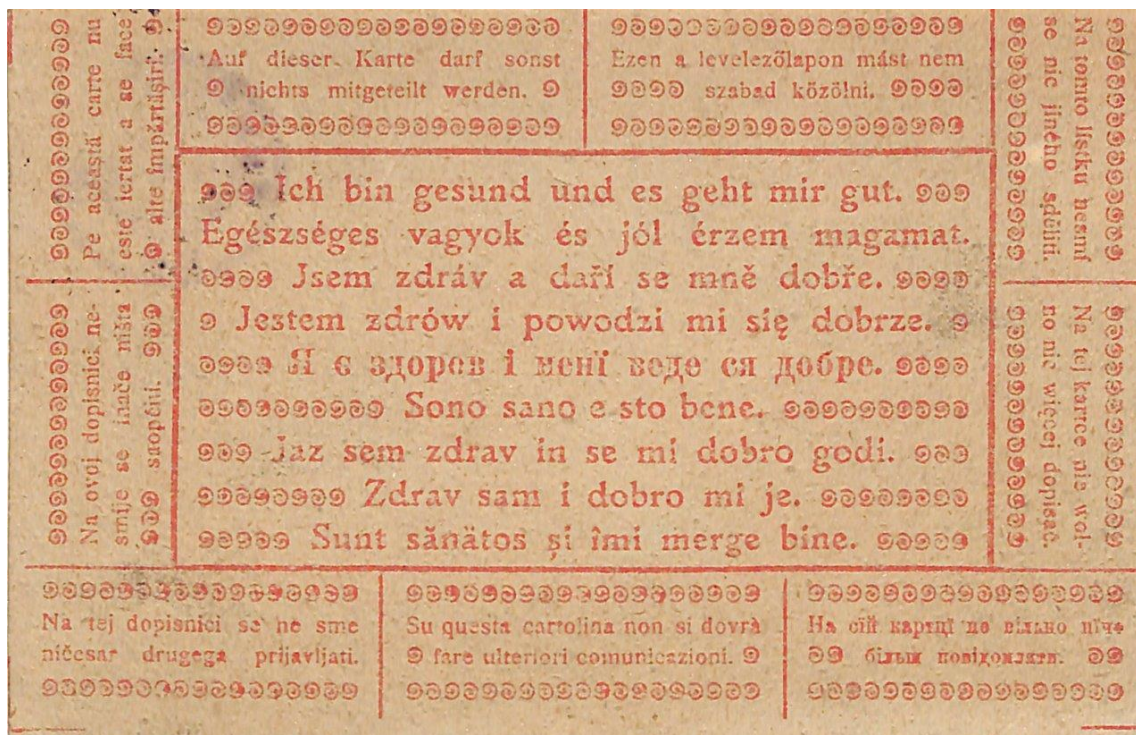
3. PODATKI O UMRLIH VOJAKIH

3.1 Metodologija

Raziskovalna naloga temelji na spomeniku umrlih prve svetovne vojne v treh krajih. Ob nadaljnjem raziskovanju sva ugotovili, da so spomeniki pomanjkljivi, zato je bilo podatke potrebno dopolniti s pomočjo različnih pisnih virov, ki jih podrobneje opisujeva v nadaljevanju.

3.1.1 Oklicne zadeve

Oklicne zadeve sva poiskali na spletni strani Pokrajinskega arhiva Maribor in kasneje pregledali gradivo. Vojake sva iskali po imenu, priimku ali po kraju bivanja, torej po ključnih geslih. Ko o ljubljenih možeh, bratih in sorodnikih ni bilo več nobenega glasu in se ob koncu vojne niso vrnili domov, so navadno sorodniki vložili na sodišče prošnjo za proglasitev mrtvega. Če je bilo zbranih dovolj dokazov, so vojaka proglasili za mrtvega, kar je pomenilo, da se je žena lahko ponovno poročila ali podedovala premoženje. Sorodniki so morali sami prošnji priložiti zadnjo vojakovo dopisnico in krstni list. Postopek je bil zamuden in je v nekaterih primerih lahko trajal tudi več let. V oklicnih zadevah lahko najdemo osnovne podatke o vojaku; v primeru Maksimilijana Habita (Podvelka) je žena prošnji priložila celo fotografijo, v primeru Franca Cvetka pa so sorodniki priložili več njegovih dopisnic.

Slika 1: Dopisnica Franc Cvetka iz dne 19. VIII. 1917, zadnja stran (SI_PAM-0645-0060-1197, TE 650, T 170-23).

Slika 2: Maksimiljan Habit (označen s križcem pod sliko) z neznanim vojakom (fotografija: Pokrajinski arhiv Maribor). Habit je na fotografijo napisal »tukaj je moja slika«.

3.1.2 Verlusliste

Verlustliste sva iskali na spletu, kjer je na enem mestu zbranih vseh 709 števil, od začetka izhajanja leta 1914 do leta 1919. Avstro-Ogrska je tako v obliki uradnega dokumenta mesečno, kasneje pa že tedensko izdajala vse zbrane podatke o ranjenih in mrtvih vojaki. Vojaki so bili razvrščeni po kraju bivanja, navedeni z rojstnimi podatki, pripadnostjo pehotnega polka,

krajem ter datumom smrti. Tipične kratice, ki so se pojavljale v dokumentih so: *vermisst.* - pogrešan, *verw.* - ranjen, *kriegsgef.* - ujetnik v vojni, *tot.* - mrtev in *gefallen* - padel. (V Prilogi # primer Franca Mesareca).

3.1.3 Časopisje

V 20. stoletju je imel časopis izjemno pomembno funkcijo kot eden izmed pomembnejših medijev in načinov komuniciranja. Ljudje v zaledju so lahko s pomočjo časopisa izvedeli, kaj se dogaja na fronti in to v sorazmerno kratkem času. Prav tako so časopisi objavljali osmrtnice, oklicne zadeve in celo članke o vojaki; primer: Štajerski gospodar, ki je v primeru vojaka Štefana Garmutha/Garmuta iz Kaple objavil osmrtnico in celo članek o pogrebem sprevodu iz Maribora do Kaple, kjer so ga pokopali (Priloga #).

3.1.4 Ustno izročilo

Bistvo najine raziskovalne naloge ni predstaviti zgolj faktografske podatke, pridobljene s pomočjo literature, temveč navezati stik z lokalnimi skupnostmi in z njihovo pomočjo poiskati še danes živeče sorodnike padlih. S pomočjo zgodb žrtev prve svetovne vojne iz raziskovanih krajev želiva ljudi ozavestiti in opomniti na spomenike, ki se nahajajo v njihovi neposredni bližini, saj jih danes marsikdo sploh več ne opazi. Želeli sva ljudi spodbuditi, da bi pobrskali po spominu in naju na tak način povezali v usodami vojakov padlih v prvi svetovni vojni. Žal nama ni uspelo navezati stikov v tolikšni meri, kot bi si želeli, vsekakor pa to ne pomeni konec najinega raziskovanja. Z najinim delom bova gotovo nadaljevali v prihodnosti, saj želiva ljudem približati tematiko prve svetovne vojne. V okviru raziskovalne naloge sva tako bili soavtorici razstave z naslovom *On je ob Visli ali ob Drini*, kjer sva dijakom Prve gimnazije Maribor predstavili zgodovinski okvir, pomembna bojišča, občine, v kateri sva

raziskovali in zgodbe posameznih vojakov. Kajti le z zavedanjem preteklosti in obujanjem spominov, bomo preprečili, da bi se takšna morija še kdaj ponovila.

Raziskovalna naloga temelji na spomeniku umrlih prve svetovne vojne. Ob nadaljnjem raziskovanju sva ugotovili, da so spomeniki pomanjkljivi, zato je bilo podatke potrebno dopolniti s pomočjo različnih pisnih virov, ki jih podrobneje opisujemo v nadaljevanju.

3.2 Destrnik in Trnovska vas

Občini Destrnik in Trnovska vas sta manjši občini v osrčju Slovenskih goric. Merita 34 km² oz. 23 km² ter imata približno 2600 prebivalcev oz. 1350 prebivalcev. Občini sta samostojni od leta 1997. Na območju občine Destrnik sta danes dva spomenika žrtvam prve svetovne vojne: v Vintarovcih in na pokopališču v Destrniku.

Občina Destrnik, nekdanj znana kot župnija Sveti Urban pri Ptuju, je bila v času pred prvo svetovno vojno razloženo naselje na gričevnatih izrastkih Slovenskih goric, ki se je raztezalo v dolino proti potoku Rogoznica. K župniji Sveti Urban pri Ptuju so takrat spadali naslednji kraji: Desenci z Gomilci, Dolič, Drstelja, Janežovci s Placarjem, Janežovski Vrh, Jiršovci z Gomilo, Levanjci, Ločki Vrh, Svetinci z Zasadi, Vintarovci in Zgornji Velovlek.

Konec 19. stoletja in v prvi tretjini 20. stoletja je tukaj živelo okrog 2800 prebivalcev. Med leti 1880 in 1890 se je rast prebivalstva povečala za 4,4 %. Nato se je med leti 1890 in 1900 začel trend upadanja prebivalstva za kar 4,8 %, kar na vinorodnih območjih povezujemo s krizo vinogradništva na začetku 20. stoletja, ko je bolezen trte pustošila po vinogradih. Med leti 1900 in 1910 se rast prebivalstva ni veliko spreminjala. Ob zadnjem avstrijskem štetju leta 1910 naj bi živelo več kot 89 ljudi na km² (natančneje: v Doliču 137,27; Ločkem Vrh 89,2; Destrniku 86,3; Janežovcih 70,2). V krajih, ki niso bili v bližini prometnih poti (Strmec pri Destrniku, Gomilci, Dolič in Desenci), povprečno naseljenost povezujemo s slabimi življenjskimi razmerami, sezonskim izseljevanjem in z majhnim naravnim prirastkom. V času med in po vojni pa se je število prebivalcev zmanjšalo za kar 2,5 %.

Leta 1880 so vsi prebivalci župnije navedli kot svoj pogovorni jezik slovenski jezik. Leta 1900 je le na Janežovskem Vrh 1 živ el en Nемеc (0,2 %), 99,8 % prebivalcev pa je bilo Slovencev. Prizadevanja po potujčevanju slovenskega naroda pred prvo svetovno vojno niso obrodila sadov. Narodna zavednost je bila najbolj izrazita po razpadu monarhije in med

deklaracijskim gibanjem med leti 1917 in 1918, ko se je začelo zbiranje podpisov za majniško izjavo jugoslovanskega kluba na Dunaju.²¹

3.2.1 Destrnik

Prvi spomenik v Vintarovcih se danes nahaja na zasebnem posestvu pri cerkvi Sv. Urbana in je zelo slabo ohranjen. Napis in imena umrlih vojakov so večinoma neberljiva, poleg tega pa so podatki nenatančni. Spomenik je namreč začel nastajati po letu 1920 na pobudo preživelih vojakov ter sorodnikov in prijateljev umrlih vojakov. Pogosto niso poznali natančnih podatkov o datumih in krajih smrti, zato teh podatkov niso zbrali oz. zapisali na spomenik. Vodstvo takratnih občin župnije Sv. Urbana nad zamisljo o gradnji spomenika ni bilo navdušeno. Avstro-Ogrske, za katere so se umrli vojaki borili, ni bilo več, za novo državo Kraljevino SHS pa niso bili pomembni. Pobudniki so zato sami izdelali začasen, lesen spomenik, nanj zapisali imena umrlih ter ga okrasili s cvetjem. Leta 1930 so nato preživeli vojaki s pomočjo svojcev postavili kamniti spomenik s podstavkom in tri metre visokim obeliskom z vklesanim križem. Na vrhu obeliska se nahaja ognjena krogla z vklesanima letnicama 1914-1918. Spomenik je obdan s tremi kamnitimi stopnicami, vanj pa so na treh straneh vgrajene marmorne plošče. Na vzhodni in zahodni strani spomenika so tako na dveh ploščah navedena imena 111 umrlih in pogrešanih vojakov iz občin takratne župnije Sv. Urban: Desenci, Dolič, Drstelja, Janežovci, Jiršovci, Levanjci, Ločič, Sv. Urban, Trnovski Vrh in Vintarovci. Na osrednji spominski plošči se nahaja napis: »*Spomin v svetovni vojni padlim vojakom urbane župnije. Postavilo društvo odsluženih vojakov in invalidov z milodari župljanov. Sv. Urban 1. junija 1930.*« Spomenik je delo ptujskega kamnoseka Gaiserja, ki je svoj priimek dal vklesati ob spodnjem desnem robu spominske plošče. Zaradi slabe ohranjenosti spomenika se je občina Destrnik leta 2000 odločila postaviti nov spomenik. Nahaja se na pokopališču v Destrniku in je postavljen v spomin žrtvam prve in druge svetovne vojne iz nekdanje občine oziroma vasi, ki jo sestavljajo. Spomenik je izdelan iz marmorja.

²¹ Šuligoj, 2006, str. 202-223.

Slika 3: Spomenik umrlim v prvi svetovni vojni iz območja župnije Destnik v Vintaroveh (fotografija: Melani Potrč).

Slika 4: Spomenik umrlim v prvi svetovni vojni iz območja župnije Destrnik na destrniškem pokopališču (fotografija: Melani Potrč).

Destrnik - žrtve prve svetovne vojne (116)

Desenci

1. Benko, Jožef²²

Rojen je bil leta 1885. Bil je dodeljen 1. četi 10. pehotnega polka. Med skupno evakuacijo v Dobromilu v Galiciji je bil ranjen, nato pa je bil interniran kot vojni ujetnik v Krakov v takratni Rusiji.

²²Verlustliste Nr. 256, 11. VIII. 1916, str. 3.

2. Čeh, Alojz

3. Gregorec, Ignac²³

Rojen je bil leta 1891 v Desencih. Dodeljen je bil 3. četi 4. domobranskega pehotnega polka. Svojcem je bilo sporočeno, da je bil ranjen, nato pa odpeljan v rusko ujetništvo v mesto Penza. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Najbrž je umrl po 30. novembru 1915, ko se zadnjič omenja kot živ, v Rusiji.

4. Horvat, Franc²⁴

Rojen je bil 24. septembra 1884 v Gomilcih, v občini Desenci. Bil je posestnik in usnjar v Erjavcih, št. 19. Imel je deset bratov, trije izmed njih, Janez, Jožef in Karol, so se skupaj z njim borili v prvi svetovni vojni. Njegovi ženi je bilo ime Ana Horvat. Leta 1914 je odrinil k 87. pehotnem polku v Celje. Z istim polkom je odšel meseca avgusta leta 1914 na rusko bojišče v Galicijo. Tam je v nekaj dneh prišel v roke nasprotnikov, ki so ga odpeljali v rusko ujetništvo. Tukaj se je 12. januarja 1916 v gozdu na Čerdovskem kartonu (Šerdorskem Krtvun) ponesrečil in na kraju nesreče umrl.

5. Horvat, Janez²⁵

Rojen je bil neznanega leta v Gomilcih. Po poklicu je bil mizar. Živel je v Trnovski vasi, št. 54. Čeprav je naveden na spomeniku, se je iz vojne vrnil živ in je pokopan v Destniku.

²³*Verlustliste Nr. 159*, 13. IV. 1915, str. 17 in dopolnilo *Verlustliste Nr. 325*, 30. XI. 1915, str. 58.

²⁴Janez Horvat, Sv. Urban, 21. junij 1915, Slovo. Spesnil Ig. Horvat, v: Tjaša Mrgole Jukič et al. (ur.), *Destnik: čas, ljudje, dogodki*, Destnik: Občina, [2006], str. 330 in *Verlustliste Nr. 701*, 11. XI. 1918, str. 23.

²⁵Janez Horvat, Sv. Urban, 21. junij 1915, Slovo. Spesnil Ig. Horvat, v: Tjaša Mrgole Jukič et al. (ur.), *Destnik: čas, ljudje, dogodki*, Destnik: Občina, [2006], str. 330.

6. Horvat, Jožef²⁶

Rojen je bil leta 1875 v Gomilcih. Bil je kmet. Dodeljen je bil 3. marškompaniji 87. pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen. Umrli je med leti 1914 in 1918.

7. Horvat, Karol²⁷

Rojen je bil neznanega leta v Gomilcih. Bil je lončar. Čeprav je naveden na spomeniku, se je iz vojne vrnil živ. Do smrti je živel na Češkem.

8. Murko, Franc²⁸

Rojen je bil leta 1882 v Trnovskem Vrhu. Dodeljen je bil 2. četi 87. pehotnega polka. Med vojno je bil interniran v rusko ujetništvo (Kownow, Gouvernement Wladimir).

9. Senekovič, Alojz²⁹

Rojen je bil 13. maja 1878. Njegovemu očetu je bilo ime Franc Senekovič, materi pa Marija, rojena Čeh. Bil je delavec v Gomilcih. Živel je v Desencih z ženo Marijo Senekovič, ki je bila posestnica v Gomilcih. Februarja leta 1915 se je kot pešak pridružil 87. pehotnemu polku v Petrovčah, natančneje 4. četi. Z istim polkom se je septembra leta 1916 odpravil na italijansko fronto. 9. ali 10. oktobra naj bi zahodno od Lokvice padel. Od takrat naprej velja za pogrešanega, saj za njim ni ostalo ničesar. Sklepamo lahko, da ga je raznesla mina.

²⁶Janez Horvat, Sv. Urban, 21. junij 1915, Slovo. Spesnil Ig. Horvat, v: Tjaša Mrgole Jukič etal. (ur.), *Destriki: čas, ljudje, dogodki*, Destriki: Občina, [2006], str. 330 in *Verlustliste Nr. 701* 11. XI. 1918, str. 23.

²⁷Horvat, Sv. Urban, 21. junij 1915, Slovo. Spesnil Ig. Horvat, v: Tjaša Mrgole Jukič etal. (ur.), *Destriki: čas, ljudje, dogodki*, Destriki: Občina, [2006], str. 330.

²⁸*Verlustliste Nr. 646*, 29 I. 1918, str. 35

²⁹, Alojz [Gomila pri Ptuj] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 54/31 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01986).

Dolič

1. Fras, Franc³⁰

Rojen je bil leta 1893 v Doliču. Dodeljen je bil 7. četi 87. pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen. Najbrž je umrl pred 9. marcem 1916.

2. Horvat, Franc

3. Horvat, Janez³¹

Rojen je bil 17. avgusta 1879 v Vitomarskem Vrhu pri Ptuju, v občini Dolič. Njegovemu očetu je bilo ime Franc Horvat, materi pa Ana Horvat. Ob splošni mobilizaciji je bil dodeljen 26. črnovojniškemu pehotnemu polku, 7. stotniji. S to isto stotnijo se je leta 1915 odpravil na italijansko bojišče. Zadnjikrat je domov pisal iz Pulja 6. junija 1915, od takrat naprej pa o njem ni bilo več glasu.

4. Kramberger, Franc

5. Mahorič, Alojz³²

Rojen je bil 7. julija 1877 v Janeževcih. Njegovemu očetu je bilo ime Jurij Mahorič, materi pa Neža, rojena Čeh. Njegova krstna botra je bila Ana Mahorič, ki je bila želarka. Krščen je bil že tistega popoldne po rojstvu. Bil je čevljar v Doliču. 3. julija 1904 se je poročil s Terezijo Mohorič, ki je bila viničarka. Na vojno je odrinil novembra 1915 v Gradec skupaj z 41. pehotnim polkom. 10. marca 1916 je kot terenski vojak odšel z nekim maršbataljonom na

³⁰Verlustliste Nr. 389, 9. III. 1916, str. 14.

³¹Horvat, Franc [Vintarovski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 5/25 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01400).

³²Mohorič, Alojzij [Janžovci pri Ptuju] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 82/30 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01930).

italijansko fronto. Zadnjič je domov pisal 14. septembra 1916, od takrat naprej pa velja za pogrešanega.

6. Vaupotič, Ignac ³³

Rojen je bil leta 1890 v Doliču. Kot strelec je bil dodeljen 1. četi 26. domobranskega pehotnega polka. Padel je med 1. in 14. junijem 1917.

7. Vrbnik, Andrej ³⁴

Rojen je bil leta 1888 v Doliču. Pripadal je landsturm (izraz za vojaško enoto slabše kakovosti) št. 26, 14. četi. Bil je pešak. Umril je med 12. in 26. novembrom 1915.

Drstelja

1. Hameršak, Ferdinand ³⁵

Rojen je bil 29. maja 1876. Njegovemu očetu je bilo ime Simon Hameršak, materi pa Katarina Hameršak. Bil je posestnik v Drstelji. Njegova žena je bila Marija Hameršak, prav tako posestnica. V vojaško službovanje je odrinil leta 1916, in sicer k 26. domobranskemu pehotnemu polku v Mariboru. Nato je bil premeščen k 6. črnovojniškemu pehotnemu polku. S tem polkom se je kot pešak leta 1917 odpravil na italijansko bojišče. Zadnjič je domov pisal 26. avgusta 1917. Ivan Roškar je poslal pismo njegovi ženi z novico, da ga je poznal in da je na bojišču tudi padel.

2. Hameršak, Franc

³³Verlustliste Nr. 611, 13. IX. 1917, str. 47.

³⁴Verlustliste Nr. 345, 29. XII. 1915, str. 46

³⁵ Hameršak, Ferdinand [Drstelj (Drstelja) - proglasitvena (oklicna) zadeva T 7/21 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00606).

3. Hameršak, Valentin

4. Lacko, Ivan

5. Letnik, Vincenc

6. Mahorič, Jožef

7. Mahorič, Julij

8. Osojnik, Franc

9. Petek, Leopold³⁶

Rojen je bil 11. novembra 1885 v Drstelji, št. 25. Bil je posestniški sin. Njegovemu očetu je bilo ime Jožef Petek, materi pa Neža, rojena Hameršak. Njegova krstna botra sta bila Alojz Polanec in njegova žena Terezija. Leta 1914 je ob splošni mobilizaciji odrinil k vojakom 25. domobranskega pehotnega polka v Mariboru. Od tod je 16. 8. 1914 s 1. četo istega polka odšel na srbsko bojišče. Tam se je nahajal do jeseni leta 1914, od takrat naprej pa o njem ni bilo več nobenega glasu.

10. Rašl, Franc

³⁶Petek, Leopold [Drstelja] - proglasitvena (oklicna) zadeva T98/26 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01586).

11. Rojko, Alojz

12. Voda, Avgust³⁷

Rojen je bil 15. avgusta 1891 v Mestnem Vrhu pri Ptujju, št. 59. Njegovemu očetu je bilo ime Martin Voda, materi pa Marija, rojena Omulec. Bil je želarski sin. Krščen je bil naslednjega dne, 16. avgusta 1891. Njegov boter je bil Martin Hameršak, ki je bil želar. Imel je brata Konrada, ki je bil kasneje posestnik v Drstelji. Voda je bil ob začetku vojne dodeljen 2. bataljonu 87. pehotnega polka v Celju. V prvi polovici meseca avgusta 1914 je skupaj s 3. bataljonom istega polka odšel na gališko fronto. Od takrat se je za njim izgubila vsaka sled. Med bitko naj bi bil težko ranjen in interniran v rusko ujetništvo.

13. Voda, Ivan/Janez³⁸

Rojen je bil 3. maja 1879 v Mestnem Vrhu pri Ptujju, št. 59. Njegovemu očetu je bilo ime Martin Voda, materi pa Marija, rojena Mulec. Njegova botra sta bila Blaž in Marija Svenšek. Krščen je bil še istega dne. Imel je brata Konrada Vodo, ki je bil kasneje posestnik v Drstelji, št. 36. Bil je posestnik v Grajenščaku. Ob splošni mobilizaciji leta 1914 se je z 2. bataljonom 87. pehotnega polka odpravil na gališko bojišče, kamor je prispel meseca avgusta istega leta. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

14. Zajko, Peter (Drstelja)

15. Žlahtič, Ivan (Drstelja)

³⁷ Voda, Avgust [Mestni Vrh, Ptuj - Drstelja] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 71/25 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01466).

³⁸ Voda, Janez [Mestni Vrh, Ptuj - Grajenščak] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 72/25 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01467).

Janežovci

1. Anžel, Alojz

2. Anžel, Avgust

3. Arnuš, Janez³⁹

Rojen je bil v Janežovcih. Dodeljen je bil 15. četi 87. pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen.

4. Bračič, Franc⁴⁰

Rojen je bil leta 1891 v Janežovcih. Dodeljen je bil 1. četi 4. domobranskega pehotnega polka. Umrli je 14. decembra 1915.

5. Fuks, Ignac

6. Holc, Jakob

7. Horvat, Ivan

³⁹*Verlustliste Nr. 483, 29. X. 1916, str. 5*

⁴⁰*Verlustliste Nr. 382, 29. II. 1916, str. 9, Verlustliste Nr. 391, 13. III. 1916, str. 9 in Verlustliste Nr. 420, 23. V. 1916, str. 9.*

8. Irgl, Alojz⁴¹

Rojen je bil 14. junija 1883 v Placarju, hišna št. 21. Njegovemu očetu je bilo ime Janez Irgl, materi pa Terezija, rojena Potočnik. Prihajal je iz želarske družine. Njegovemu krstnemu botru je bilo ime Jakob Potočnik. Bil je posestnik v Janežovcih, št. 15. Na vojno je odrini ob splošni mobilizaciji, in sicer s 1. četo 87. pehotnega polka. S to četo istega polka je avgusta 1914 prispel na gališko bojišče, kjer je skrbel za vojno pošto št. 73. Med vojno naj bi bil ranjen. Zadnjič je domov pisal 6. septembra 1914, od takrat naprej pa velja za pogrešanega.

9. Letonja, Alojz⁴²

Rojen je bil 20. junija 1886 v Janežovcih, kjer je kasneje služboval kot tesar. Njegova žena je bila Alojzija, rojena Anžel, ki je bila želarka. Poročila sta se 19. junija 1910 v farni cerkvi pri Sv. Urbanu. V vojsko je odšel po izbruhu vojne. Pridružil se je 87. pehotnemu v Celju, zatem pa je odšel na italijansko bojišče v Vipavo. Od tam je šel v Galicijo, kjer je leta 1915 izginil. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

10. Letonja, Anton⁴³

Rojen je bil leta 1887 v Janežovcih. Dodeljen je bil 4. četi 2. strelskega polka. Padel je 8. septembra 1917.

11. Rašl, Jožef

12. Rodošek, Franc

⁴¹Irgl, Alojz [Placar - Janežovci] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 142/24 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01380) in *Verlustliste* Nr. 54, 12. XI. 1914, str. 14.

⁴²Letonja, Alojz [Janežovci] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 55/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02055).

⁴³*Verlustliste* Nr. 623, 31. X. 1917, str. 34

13. Urbanija, Anton⁴⁴

Rojen je bil 23. aprila 1896 v Janežovskem Vrhu, št. 54. Bil je samski zidarski pomočnik. Imel je sestro Elizabeto, ki je bila posestnica v Janežovskem Vrhu. V vojsko je bil vpoklican 11. aprila 1915, in sicer k 1. četi 1. domobranskega pehotnega polka, vojna pošta št. 11 v Welsu na Zgornjem Avstrijskem, od koder je tudi pisal domov. Po 14-dnevnem bivanju v Welsu je odrinil na italijansko bojišče. 27. julija 1915 je izginil pri Doberdobu. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

Jiršovci

1. Kolarič, Alojz

2. Kolarič, Alojz

3. Kramberger, Janez⁴⁵

Rojen je bil leta 1886 v Jiršovcih. Dodeljen je bil 1. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 11. novembra 1915 na soški fronti.

4. Kramberger, Jožef⁴⁶

Rojen je bil leta 1899 v Jiršovcih. Dodeljen je bil 3. četi 87. pehotnega polka. Padel je 11. novembra na soški fronti.

5. Kurbus, Jakob

⁴⁴Urbanija, Anton [Janežovski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 42/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02042).

⁴⁵VerlustlisteNr. 356, 13. I. 1916, str. 24.

⁴⁶VerlustlisteNr. 702, 26. XI. 1918, str. 33.

6. Lešnik, Franc

7. Šilec, Janez⁴⁷

Rojen je bil 12. decembra 1894 v Gomilcih, št. 4 na Sv. Urbanu pri Ptujju. Bi je samski gorniški sin. Njegovemu očetu je bilo ime Jožef Širec, materi pa Amalija, rojena Rojko. Njegova botra je bila Terezija Horvat, ki je bila kmetica v Rogoznici. Krščen je bil naslednji dan, 13. decembra 1894. Bil je delavec. Januarja 1915 se je z ljubljanskim lovskim bataljonom odpravil na gališko bojišče. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

8. Šuc, Franc⁴⁸

Rojen je bil 13. septembra 1888 v Gomili v Jiršovcih. Bil je delavec v Grajeni pri Ptujju. Njegovi ženi je bilo ime Jožefa Šuc. Ob izbruhu vojne se je s 26. domobranskim pehotnemu polkom odpravil na gališko bojišče. Zadnjič je domov pisal 16. 10. 1914. Od takrat naprej o njem ni bilo več nobenega glasu in velja za pogrešanega. Ob koncu vojne sta dva njegova tovariša poročala o njegovem grobu, tako da se sklepa, da je padel na bojišču.

9. Zupanič, Janez⁴⁹

Rojen je bil 21. decembra 1873 v Slovenji vasi. Bil je posestnik v Jiršovcih. Na vojno je odrinil decembra leta 1915, in sicer s 26. črnovojniškim pehotnim polkom. Nazadnje se je bojeval na italijanski fronti avgusta 1917. Od 26. avgusta 1917 velja za pogrešanega. Varuh njegovih otrok je bil Josip Meznarič.

⁴⁷Šilec, Janez [Gomila] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 23/40 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02537)

⁴⁸Šuc, Franc [Gomila -Grajenščak pri Ptujju] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 9/20 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00398).

Zupanič, Janez [Slovenja vas - Jiršovci] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 177/20 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00556).

Levanjci

1. Arnuš, Franc⁵⁰

Rojen je bil leta 1886 v Levanjcih. Dodeljen je bil 4. bataljonu 87. pehotnega polka. Nato je bil interniran v srbsko ujetništvo. Umrl je 3. marca 1915 v bolnišnici v Arandelovacu.

2. Cvetko, Franc⁵¹

Rojen je bil leta 1894 v Levanjcih. Dodeljen je bil 10. četi 26. domobranskega pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen. Najbrž je umrl 26. februarja 1916.

3. Čeh, Ivan

4. Irgl Alojz⁵²

Rojen je bil leta 1872 v Levanjcih. Dodeljen je bil 8. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 14. septembra 1916.

5. Klinar, Martin

6. Kraner, Kondrad

⁵⁰*Verlustliste Nr. 680, 13. VI. 1918, str.6.*

⁵¹*Verlustliste Nr. 382, 26. II. 1916, str. 12.*

⁵²*Verlustliste Nr. 509, 3. I. 1917, str.22.*

7. Petrovič, Alojz⁵³

Rojen je bil 28. oktobra 1878 v Doliču, št. 24. Bil je posestniški sin. Njegovemu očetu je bilo ime Tomaž Petrovič, materi pa Terezija, rojena Zelenik. Njegova botra je bila Marija Matjašič, ki je bila kmetica v Levanjcih. Na vojno je odrinil ob splošni mobilizaciji leta 1914 k 47. pehotnemu polku v Gorico, od tod pa se je odpravil na rusko bojišče v Galicijo. Zadnjič je pisal iz Krakova. Od takrat ni bilo več glasu o njem. Umrli naj bi 14. januarja 1915 v Wadowicah v epidemijski bolnišnici.

8. Simonič, Ivan

9. Vertič/Vrtič, Jožef⁵⁴

Rojen je bil 3. februarja 1884 v Zgornjem Velovleku. Bil je posestnik v Stražah, št. 88. Njegova žena je bila Marija Vertič, rojena Šilec. Rojena je bila 20. junija 1879. Poročila sta se 3. julija 1910 in imela tri otroke: Štefanijo, rojeno 20. decembra 1910, Alojzija, rojenega 7. maja 1913, in Marijo, rojeno 26. oktobra 1914. Ob splošni mobilizaciji je bil vpoklican k 87. pehotnemu polku v Celje, kjer je ostal tri tedne, od koder je tudi pisal svoji ženi. Nato se je z istim polkom odpravil na rusko fronto v Galicijo, kjer naj bi v prvih bojih pri Kniažeh izginil v močvirju.

10. Zelenik, Alojz⁵⁵

Rojen je bil v Levanjcih. Imel je tri brate, in sicer Jožefa, Franca ter Janeza, ki so vsi preživeli prvo svetovno vojno. Dodeljen je bil 26. domobranskemu polku. Umrli je 17. julija 1916 na Tirolskem.

⁵³Petrovič, Alojz [Levanjci - Dolič] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 37/29 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01790).

⁵⁴Vertič, Jožef [Zg. Velovlek - Straže] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 55/25 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01450).

⁵⁵*Slovenski gospodar* 50, št. 41, 12. X. 1916, str. 3.

Ločič in Vrh

1. Benko, Alojz

2. Erman, Franc

3. Murko, Janez

4. Kranjc, Konrad⁵⁶

Rojen je bil leta 1885 v Ločiču. Bil je poljski delavec in čevljar. Dodeljen je bil 87. pehotnemu polku. Med vojno je padel.

5. Polanec, Franc⁵⁷

Rojen je bil 6. januarja 1884. Bil je posestnik v Ločiču, št. 1. Njegovi ženi je bilo ime Terezija Polanec. Ob začetku vojne je bil ob prvi splošni mobilizaciji vpoklican k 87. pehotnemu polku v Celje, od koder je odšel na srbsko bojišče. Tam je bil ranjen, zato se je kmalu zatem vrnil v celjsko bolnišnico. Nato je bil dodeljen 27. pehotnemu polku, 3. nadomestni četi v Gradcu. 28. februarja 1915 je odšel na fronto v Galicijo. Zadnje sporočilo je njegova žena prejela konec februarja 1915, v katerem ji je sporočil, da se pripravljajo na odhod na bojišče. Od takrat naprej ni bilo o njem več nobenega glasu in velja za pogrešanega. Po poročilu z Dunaja naj bi bil od 7. marca 1915 pogrešan, 16. septembra 1918 pa naj bi bil predan iz rezervne bolnišnice Budjevice v rezervno bolnišnico Plan, kjer je umrl za malarijo.

⁵⁶: Podatki iz Glavnih matičnih listov (Grundbuchsblätter = GBBL).

⁵⁷Polanec, Franc [Ločič] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 48/33 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02185).

6. Poterč, Janez

7. Poterč, Josip

8. Simonič, Alojz

9. Tašner, Franc

10. Toplak, Anton⁵⁸

Rojen je bil 8. junija 1885 v Ločkem Vrhu. Bil je posestniški sin. Njegova žena je bila Antonija Toplak. Poročila sta se 22. februarja 1909 v farni cerkvi Sv. Bolfenka. Na vojno je odrinil ob splošni mobilizaciji z 87. pehotnim polkom na fronto v Galiciji. V bitki pri Gorlicah v Galiciji 21. oktobra 1914 naj bi izginil in od takrat naprej velja za pogrešanega.

11. Toplak, Anton⁵⁹

Rojen je bil leta 1889 v Ločkem Vrhu. Dodeljen je bil 87. pehotnemu polku, »RekAbt«. Umrli je 30. avgusta 1917 na soški fronti.

12. Veršič, Janez

⁵⁸Toplak, Anton [Ločki Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 211/22 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00983).

⁵⁹*Verlustliste Nr. 650, 7. II. 1918, str. 49.*

Sv. Urban

1. Arnuš, Janez

2. Bračič, Franc⁶⁰

Rojen je bil leta 1887 v Vintarovcih. Dodeljen je bil 87. pehotnemu polku, 3. mitralješkemu oddelku. Med bitko je bil ranjen. Najbrž je umrl 10. avgusta 1915.

3. Brumen, Franc⁶¹

Rojen je bil 1. decembra 1890 v Trnovskem Vrhu, št. 53. Njegovi materi je bilo ime Terezija Brumen in je bila samska želarska hčer. Franc je bil nezakonski sin. Njegov stric je bil Janez Brumen. Bil je pekovski pomočnik. Na vojno je odrinil leta 1914 ob splošni mobilizaciji, in sicer v Celje, kjer je bil dodeljen 4. bataljonu 87. pehotnega polka. S tem polkom je avgusta 1914 odšel na srbsko fronto. Nazadnje je pisal po odhodu iz Celja, in sicer iz kraja Marije Lankowitz na Avstrijskem. Nato se je za njim izgubila vsaka sled. Naj bi bil interniran v srbsko ujetništvo v mesto Prokuplje.

4. Cizerl, Alojz

5. Furst, Josip

6. Irgl, Martin⁶²

Rojen je bil leta 1877 v Svetem Urbanu pri Ptujju. Dodeljen je bil 5. četi 26. domobranskega pehotnega polka. Umrl je 28. oktobra 1915.

⁶⁰*Verlustliste* Nr. 208, 10. VII. 1915, str. 9.

⁶¹Brumen, Franc [Trnovski Vrh - Maria Lankowitz] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 44/25 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01439) in *Verlustliste* Nr. 193, 14. VI. 1915, str. 7.

⁶²*Verlustliste* Nr. 510, 8. I. 1916, str. 18.

7. Kocmut Alojz ⁶³

Rojen je bil v Janežovcih. Dodeljen je bil 15. četi, 4. bataljonu 87. pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen. Najbrž je umrl po 7. oktobru 1916.

8. Kocmut, Janez ⁶⁴

Rojen je bil v Janeževcih, točne letnice rojstva ne poznamo. 7. oktobra 1915 je bil ranjen. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

9. Kocmut, Maks

10. Kovačič, Franc⁶⁵

Rojen je bil leta 1893 v Jiršovcih. Dodeljen je bil 8. četi 87. pehotnega polka. 24. marca 1915 je bil ranjen. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

11. Kramberger, Janez⁶⁶

Rojen je bil 24. decembra 1878 v Svetincih. Njegovemu očetu je bilo ime Franc Kramberger, materi pa Gera, rojena Toplak. Njegova botra je bila Ana Šel, želarka v Doliču. Bil je posestnik v Svetincih. Njegova žena je bila Ivana Benko, s katero se je poročil 27. 7. 1903 v župni cerkvi Sv. Urban pri Ptujju. Janez je bil 16. avgusta 1915 odpoklican k vojakom v Maribor k 26. domobranskemu pehotnemu polku. Kmalu zatem je odšel na tirolsko fronto, kjer je bil dodeljen 3. četi 1. bataljona 21. domobranskega pehotnega polka, 2. vod. Nazadnje se je oglasil leta 1918, po tem pa so ga razglasili za pogrešanega. Umrl je za posledicami

⁶³Verlustliste Nr. 286, 7. X. 1915, str. 21.

⁶⁴Verlustliste Nr. 295, 8. XII. 1915, str. 33.

⁶⁵Verlustliste Nr. 148, 24. III. 1915, str. 24.

⁶⁶Kramberger, Janez [Svetinci] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 22/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02023).

črevesnega vnetja 31. januarja 1919 v poljski bolnišnici v Italiji. Pokopan je v Conegliano v Italiji, v grobu številka 138.

12. Leber, Janez

13. Lednik, Vinko

14. Marinič, Feliks

15. Markež, Janez

16. Murko, Anton

17. Polanec, Rudolf⁶⁷

Rojen je bil 4. septembra 1873 v Ločkem Vrhu. Njegovemu očetu je bilo ime Martin Polanec, materi pa Marija, rojena Šuen. Bil je posestnik v Svetincih, št. 26. Njegova žena je bila Rozalija Polanec. Ob začetku prve svetovne vojne se je pridružil 87. pehotnemu polku. Julija 1915 je odrinil na gališko bojišče. Pozneje pa se je bojeval na italijanski fronti, od koder je zadnjikrat pisal julija 1918. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Umrli je 10. februarja 1913. Po poročilu višjega zdravnika, doktorja Friedricha Burgerja, naj bi bil vzrok smrti možgansko-pljučni edem srčne dilatacije. Pokopan je bil 11. februarja 1918 na vojaškem pokopališču v Grignu, okrožje Borgo na Južnem Tirolskem, v grobu številka 157.

⁶⁷Polanec, Rudolf [Ločki Vrh - Svetinci] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 121/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02119).

18. Preložnik, Janez⁶⁸

Rojen je bil 9. decembra 1895 v Destrniku, št. 22. Bil je posestniški sin. Aprila leta 1915 je odšel k 87. pehotnemu polku v Celje, od tam pa na italijansko bojišče. Zadnje pismo je poslal svojemu bratu, Antonu Preložniku, istega leta meseca julija. Dejal je, da je pešak v 87. pehotnem polku, 1. vod, 10. četa, 4. bataljon, vojna pošta št. 322. Meseca avgusta 1915 je bil hudo ranjen. Njegovi vojni tovariši se niso mogli zediniti ali je podlegel zadanim ranam ali je prišel v italijansko ujetništvo. Od takrat naprej ni bilo o njem več nobenega glasu in velja za pogrešanega. Umrli naj bi 23. junija 1915 na italijanski fronti.

Trnovski Vrh

1. Brumen, Anton

2. Fras, Ljudevit/Ludvik⁶⁹

Rojen je bil leta 1889 v Trnovskem Vrhu. Dodeljen je bil 13. četi 4. bataljona 87. pehotnega polka. Padel je 6. decembra 1917 na italijanski fronti.

3. Kramberger, Franc

4. Kramberger, Ivan

5. Murko, Franc

⁶⁸Preložnik, Janez [Destrnik] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 10/33 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02200).

⁶⁹Verlustliste Nr. 666, 11. IV. 1918, str. 22.

6. Satler, Franc

7. Senekovič, Franc

8. Simonič, Franc⁷⁰

Rojen je bil 12. januarja 1888 v Trnovskem Vrhu, št. 22. Bil je delavec, ki je živel skupaj s svojimi starši. Njegovemu očetu je bilo ime Vincenc Simonič, materi pa Marija, rojena Mesarec. Ob izbruhu vojne je odrinil k vojakom in bil dodeljen 1. četi 87. pehotnega polka v Celju. 15. ali 20. marca 1915 je odšel iz Celja na bojišče v Galicijo (Majdan Gologorski-Lvov), od koder je pisal zadnjo dopisnico 13. maja 1915. Od takrat o njem ni znano ničesar več. Kranjc Mark, takratni vojni kurat, pa je poslal obvestilo, da je bil ranjen in velja za pogrešanega.

9. Širec, Urban⁷¹

Rojen je bil leta 1897 v Vintarovcih. Dodeljen je bil 6. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 6. junija 1916.

10. Vauda, Franc⁷²

Rojen je bil leta 1886 v Trnovskem Vrhu. Dodeljen je bil 11. četi 3. bataljona 87. pehotnega polka. Med vojno je bil interniran kot vojni ujetnik v Italijo. Umrl je 17. maja 1915 v Italiji.

⁷⁰Simonič, Franc [Trnovski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 33/31 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01965) in *Verlustliste* Nr. 151, 29. III. 1915, str. 36.

⁷¹*Verlustliste* Nr. 455, 24. VIII. 1916, str. 47.

⁷²*Verlustliste* Nr. 179, 17. V. 1915, str. 47.

11. Voglar, Alojz

12. Vogrin, Vinko/Vincenc⁷³

Rojen je bil leta 1889 v Vintarovcih. Dodeljen je bil 2. četi 17. pehotnega polka. Kot vojni ujetnik je bil interniran v Kustromo v Rusijo.

13. Žampa, Franc⁷⁴

Rojen je bil leta 1895 v Vintarovcih. Dodeljen je bil 2. četi 10. maršbataljona. Umrl je 22. julija 1915 na soški fronti.

14. Bela, Alojz

Vintarovci

1. Arnuš, Franc⁷⁵

Rojen je bil leta 1883 v Vintarovcih. 31. julija 1915 je bil odpeljan v rusko ujetništvo.

2. Belec, Alojz⁷⁶

Rojen je bil leta 1894 v Vintarovcih. Dodeljen je bil 5. dragonskemu polku. Umrl je 2. junija 1916 v Bukovini.

⁷³*Verlustliste Nr. 435, 27. VI. 1916, str. 63.*

⁷⁴*Verlustliste Nr. 286, 7. X. 1915, str. 46.*

⁷⁵*Verlustliste Nr. 225, 31. VII. 1915, str. 5.*

⁷⁶*Slovenski gospodar 50, št. 41, 12. X. 1916, str. 2.*

3. Belec, Janez

4. Bezjak, Ljudevit

5. Druzovič, Josip

6. Mesarec, Franc⁷⁷

Rojen je bil leta 1891 v Jiršovcih. Dodeljen je bil 1. mitralješkemu oddelku 87. pehotnega polka. Med vojno je bil ranjen, nato pa premeščen k 13. četi 4. bataljona istega polka. Nato je bil ponovno ranjen in zatem kot vojni ujetnik premeščen na Planko v Srbijo.

7. Rašl, Franc

8. Skoliber, Josip

9. Šegula, Janez⁷⁸

Rojen je bil 5. septembra 1896 pri Sv. Urbanu v Destrniku, št. 40. Bil je nezakonski sin Alojzije Šegula. Preživel je kot poljski delavec. Ni imel soproge in ne otrok. Ob izbruhu vojne so ga vpoklicali v vojsko k 87. pehotnemu polku v Celju. Zatem je bil premeščen na italijansko bojišče, od koder je poslal tudi svoje zadnje pismo, 23. januarja 1918. Od takrat se ni več oglasil. Po obvestilu polka naj bi 1. avgusta 1918 umrl zaradi poškodbe na fronti.

⁷⁷*Verlustliste Nr. 55, 13. XI. 1914, str. 42 in Verlustliste Nr. 148, 22. III. 1915, str. 29.*

⁷⁸Šegula, Janez [Sv. Urban pri Ptuj (Destrnik)] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 42/39 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02496).

Pokopan je bil 2. avgusta 1918 na vojaškem pokopališču v CampoRosato, v Asiagu, v grobu številka 256.

10. Šuen, Ignac

3.2.2 Trnovska vas

Na destrniškem spomeniku so navedeni tudi umrli iz območja nekdanjih občin Ločič in Trnovski Vrh, ki danes pripadata občini Trnovska vas. Zato se je med iskanjem podatkov o umrlih Destrničanih pokazalo kot smiselno tudi iskanje podatkov o žrtvah iz sosednje župnije - Sv. Bolfenka, ki večinoma ustreza ozemlju današnje občine Trnovska vas in kjer ni spomenika umrlim v prvi svetovni vojni. V tej občini je bil postavljen spomenik vsem umrlim iz njenega območja v nemški vojski v času druge svetovne vojne. In prav zato bi bilo potrebno spodbuditi ne samo tiste, ki še poznajo zgodbe umrlih vojakov izpred sto let, temveč tudi tiste, ki jih ne poznajo, da bi tudi v tej občini postavili spomenik vsem, ki so v prvi svetovni vojni izgubili življenje.

Trnovska vas - žrtve prve svetovne vojne (12)

Biš

1. Firbas, Matija⁷⁹

Rojen je bil 22. februarja 1899 v Bišu. Krščen je bil že naslednji dan, 23. februarja 1899. Njegova krstna botra sta bila Martin in Ana Šalamun, ki sta bila kmeta v Bišu. Matija je bil samski posestniški sin. Njegovemu očetu je bilo ime Janez, materi pa Marija, rojena Švarc. Mati je bila rojena 17. novembra 1801 v Sv. Trojici in je bila najemnica v Radehovi. Matija je

⁷⁹Firbas, Matija [Biš] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 39/39 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02493).

bil dodeljen 26. domobranskemu pehotnemu polku, s katerim je odrinil na soško fronto. Materi je v svojem poslednjem pismu, ki ji ga je poslal, sporočil, da je ujet in na poti v italijansko ujetništvo. Ob razpadu Avstro-Ogrske je bila večina 26. domobranskega pehotnega polka ujetega in prepeljanega čez reko Piavo, kjer pa se je zaradi velike teže podrl potonski most in je večina ujetnikov utonila. Njegova mati je v uradnem spisu zaprosila za dodelitev t. i. pravice revnih (brezplačne odvetniške pomoči). Čeprav so sprva sklepali, da je utonil v času podrtja mostu, je iz dokumenta razvidno, da je umrl 26. marca 1918 v bolnišnici v Pilsnu za posledicami pljučnice.

2. Ilič, Lovro⁸⁰

Rojen je bil leta 1880 v Bišu. Dodeljen je bil 21. pehotnemu polku. Umrl je 13. februarja 1918.

3. Lah, Franc⁸¹

Rojen je bil leta 1871 v Bišu. Dodeljen je bil 8. lovskemu bataljonu. Padel naj bi 4. septembra 1917.

Bišečki Vrh

1. Čeh, Franc⁸²

Rojen je bil leta 1875 v Bišečkem Vrhju. Dodeljen je bil 11. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 22. oktobra 1915 na soški fronti.

⁸⁰*Verlustliste Nr. 683, 28. VI. 1918, str. 22.*

⁸¹*Verlustliste Nr. 689, 5. VIII. 1918, str. 58.*

⁸²*Verlustliste Nr. 338, 20. XII. 1915, str. 10.*

2. Fras, Franc⁸³

Rojen je bil leta 1873 v Bišečkem Vrhu. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Padel je med 1. in 31. januarjem 1918 na tirolski fronti.

3. Messer, Jurij⁸⁴

Rojen je bil 21. aprila 1882 v Destrniku. Istega dne je bil krščen v župniji Sv. Urban pri Ptuju. Njegovemu očetu je bilo ime Martin, materi pa Ana, rojena Reisinger. Bila sta viničarja. Njegovi krstni botri je bilo ime Ana Roškar. Bila je kmetica. Njegovi babici je bilo ime Ana Vraz. Messer je bil ob splošni mobilizaciji vpoklican k 3. stotnji 8. poljskega lovskega bataljona. Z istim polkom je prišel na bojišče v Galicijo, od koder je očetu poslal svoje zadnje pismo. Kasneje o njem ni bilo več nobenega glasu. Po poročilu občinskega urada v Črmljenšaku naj bi Jurij padel med 8. in 15. septembrom pri Morgih (Morgy) v Galiciji.

4. Šuc/Schutz, Anton⁸⁵

Rojen je bil 18. januarja 1885 v Črmljenšaku, št. 14. Bil je posestnik. Njegovi ženi je bilo ime Marija. Poročila sta se 7. junija 1909 v farni cerkvi Sv. Ruperta v Slovenskih goricah. V času splošne mobilizacije je bil vpoklican k 47. pehotnemu polku, s katerim je odrinil v Galicijo na rusko fronto. Svoji ženi je zadnje pismo poslal 19. avgusta 1914, za tem pa o njem ni bilo več glasu. Po besedah njegovega tovariša, Franca Pihlarja, ki je bil posestnik v Zikavcah, naj bi Anton padel v bitki. Franc je svoje besede tudi pričal na sodišču, njegovo zgodbo pa je potrdil še Alojz Pukšič. Šuc naj bi padel 8. septembra 1914 v bitki pri Grodeku.

⁸³*Verlustliste Nr. 674, 15. V. 1918, str. 17.*

⁸⁴Messer, Jurij [Destrnik] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 34/18 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00166).

⁸⁵Schutz (Šuc), Anton [Črmljenšek (Črmljenšak)] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 179/20 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00559).

5. Zelenik, Jakob⁸⁶

Rojen je bil leta 1890 v Bišečkem Vrhu. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je 12. julija 1916 na tirolski fronti.

Trnovska vas

1. Braček, Franc⁸⁷

Rojen je bil 24. novembra 1889 v Črmljenšaku, št. 54. Bil je posestnik v Trnovski vasi. Njegovi materi je bilo ime Terezija Braček, ženi pa Neža, rojena Bornekar. Poročila sta se 2. julija 1914 v župni cerkvi Sv. Bolfenka. Ob splošni mobilizaciji je odrinil k trdnjavskega topničarskega polku v Pulj in prišel tridesetega dne k 13. mornarski bitnici, vojna pošta št. 485, s katero je kasneje odšel na italijansko fronto. Po besedah Andreja Petka na sodišču je 2. 11. 1918 iz mesta Bocen bežala bitnica, pri kateri je služil Franc. Sedel je na vozu, na katerem je bila naložena 7000 kg težka topovska cev. Voz se je prevrnil in cev (lafeta) je Bračku pomendrala obe nogi in trebuh. Po dvournem prizadevanju so ponesrečenca izvlekli izpod cevi in ga nezavestnega odnesli v bolnišnico. Njihova vojska je beg nadaljevala, saj so jim bili Italijani tik za petami, ki so Bocen tudi kmalu zasedli. Zadnjič je pisal domov 24. oktobra 1918.

2. Cvetko, Franc⁸⁸

Rojen je bil 1. decembra 1897 v Trnovski vasi, št. 42. Bil je posestnik. Njegovi materi je bilo ime Elizabeta Cvetko. 15. oktobra 1915 je odrinil k 87. pehotnemu polku. Z istim polkom se je februarja 1916 odpravil na italijansko bojišče. Zadnjič je pisal domov 22. oktobra 1917. Po neuradnih poročilih naj bi 24. oktobra 1917 padel na italijanskem bojišču pri Mostu na Soči.

⁸⁶*Verlustliste Nr. 468, 23. IX. 1916, str. 60.*

⁸⁷Braček, Franc [Čermlejšek (Črmljenšak) - Trnovska vas] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 95/21 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00692).

⁸⁸Cvetko, Franc [Trnovska vas] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 170/23 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01197).

3. Habjanček, Janez⁸⁹

Rojen je bil leta 1895. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Umrli je 12. julija 1916 na tirolski fronti.

4. Rodošek, Florjan⁹⁰

Rojen je bil 30. april 1887 v Dobrini. Krščen je bil naslednjega dne, 1. maja 1887, v župnijskem uradu Žetale. Njegovemu očetu je bilo ime Franc in je bil po poklicu zidar, materi pa Marija, rojena Brfoler. Njegova krstna botra sta bila Jožef in Marija Korez, ki sta bila posestnika v Črmožišah. Poročen je bil s Kristino Rodošek, ki je živela v Serdici, št. 101. Ob začetku vojne je bil Florjan dodeljen 87. pehotnemu polku, nato pa so ga za tri tedne poslali na fronto v Galicijo, od koder se ni več oglasil. Zadnjič je pisal domov 15. avgusta 1914, med potjo iz Szolnoka do Madžarske.

3.3 Podvelka

Občina Podvelka je ena manjših slovenskih občin v koroški regiji. Njena površina je 103,9 km². Število prebivalcev je okoli 2700. Občino od leta 1998 sestavlja 11 naselij: Brezno, Janževski Vrh, Javnik, Kozji Vrh, Lehen na Pohorju, Ožbalt, Podvelka, Rdeči Breg, Spodnja in Zgornja Kapla na Kozjaku in Vurmat. Na območju občine Podvelka sta dva spomenika žrtvam prve svetovne vojne: v Breznu in Kapli na Kozjaku. Oba spomenika pokrivata le del območja današnje občine Podvelka, ki je na levem bregu Drave in pripada župnijama Brezno in Kapla. Ker sta v občini Podvelka tudi dela župnij Lovrenc na Pohorju in Ribnica na Pohorju, kjer spomenikov umrlim v prvi svetovni vojni ni, je ustrezno oba obstoječa spomenika nadgraditi z novim, četudi samo virtualnim, spomenikom vseh žrtev prve svetovne vojne občine Podvelka v današnjem obsegu.

⁸⁹*Verlustliste Nr. 485, 1. XI. 1916, str. 19.*

⁹⁰Rodošek, Florjan [Dobrina - Sv. Bolfenk pri Ptujju (Trnovska vas)] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 48/33 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02237).

Ljudje so pred prvo svetovno vojno uživali v mirnem kmečkem življenju, brez posebnih pretresljivih dogodkov. Glavni vir dohodka prebivalstva sta bila les in kmetijstvo. Les so že takrat bolj ali manj spravljali po železnici, ker so staro tradicijo splavarjenja oteževali mostovi in elektrarne, kot je bila na primer bližnja falska, ki so jo začeli graditi leta 1912. Veselo vzdušje nad upanjem, da bo vojna končana do božiča, se je kmalu končalo. Meseca avgusta so vojaki prikorakali v Podvelko in začeli izvajati represijo nad prebivalci. Uporaba slovenskega jezika v uradnih zadevah je bila prepovedana, v nemškem jeziku sta morala potekati celo maša in branje evangelija; to je v vasi pustilo grenak priokus. Žrtev spora med germanofili in srbofili je bil po poročanju kronike župnije Brezno župnik Friderik Volčič, ki je bil celo priprt v Gradcu pri preiskovalnem sodniku. Kasneje je bil izpuščen zaradi pomanjkanja dokazov. A kljub strogim ukrepom se simpatizerstvo do Avstro-Ogrske ni omajalo.

Po vaseh je vladala velika zaskrbljenost, strah in preplašenost, saj so prebivalci upravičeno mislili, da se marsikdo izmed odpeljanih ljubljenskih oseb ne bo več vrnil. Kmete je med drugim skrbelo, kaj se bo zgodilo z njihovo družino in kmetijo, če umrejo, zato je marsikdo napisal pred vstopom v vojsko oporoko. Žalost zaradi odpeljanih moških so poglobile mašne procesije, namenjene vsem slovenskim vojakom v vojni. Prva je bila maja 1915, ki je potekala od Remšnika proti Pankraciju, nato so sledile podobne procesije v sosednjih vaseh. Največjo udeležbo je dosegla procesija, ki je potekala v mesecu avgustu leto kasneje pri Svetem Ignaciju.⁹¹

3.3.1 Brezno

Pred veliko vojno so prebivalci Brezna živeli spokočno kmečko življenje, brez kakršnih večjih pretresov razen občasnih nevsakdanjih dogodkov, ki pa na dogodke in ljudi v kraju niso imeli posebnega vpliva. Leta 1911 je župnija štela 718 župljanov. Župnija Brezno je pred prvo svetovno vojno obsegala tri politične občine, in sicer: Janžev Vrh, Remšnik in Brezno. Slednja je vključevala tri okoliše: Brezno, Javnek in Sveti Ožbalt. Brezniška občina je bila

⁹¹ Zbornik Brezno in Podvelka - Bogata zgodovina dveh majhnih krajev, 2012, str. 125-141.

sestavljena iz manjšega števila vaških veljakov, kajti redki posamezniki so se zanimali za politiko, še udeležba na občinskih volitvah je bila nizka. Politika je bila v veliki meri v domeni pronemško usmerjenih ljudi.

Življenje meščanov je pred vojno vedno potekalo mirno in običajno. Vas v tem trenutku še ni doživljala kakšnih večjih protestov. A ta idila ni trajala dolgo. Gospa Marija Hribernik se kot otrok spominja dneva, ko je bila napovedana vojna: *»Tako, ko je bila napovedana vojna, je bilo strašno. Spominjam se, da je bila nedelja, 26. junija, in da je močno deževalo. /.../ Ker nismo bili pri maši, smo pa ob desetih molili rožni venec. Ko smo ga končali, so oče rekli: »Sedaj pa nas bo najbrž zadela vojna.« Popoldne je bilo vreme spet lepo. Pri nas se je zbralo veliko ljudi. Vse je jokalo.»*⁹²

Leta 1916 je bilo v Breznu neprijetno vzdušje. V vas so začele prihajati novice s fronte, ki so pričale o prvih mrtvih. Stopnja žalosti in zaskrbljenosti je bila vse večja. Breznu je sledila nova velika nesreča - zaradi velikega neurja je narastel potok Breznica in s seboj odnesel dva mostova, cesto, lesene ute in vodovod.

Morda so vzrok nastanka spomenika zgolj štiri leta po koncu vojne uradni podatki ljudi, sodelujočih v vojni, ki jih je leta 1922 objavila kraljevina SHS. Prišli so sezname tistih, ki so se vrnili domov, in tistih, ki so v vojni umrli.

Spomenik v Breznu je bil odkrit 16. aprila 1922, manj kot štiri leta po koncu prve svetovne vojne. Okoliščine nastanka spomenika tako hitro po koncu vojne niso znane, so pa ga gotovo postavili sokrajani žrtev. Marmornata spominska plošča je pravokotne oblike. Pritrjena je na desno stran cerkvene veže v Breznu. Na njej so imena 30 žrtev prve svetovne vojne iz Brezna in okolice. Med prvo svetovno vojno so bile na območju župnije Brezno naslednje občine: Selnica ob Dravi, vendar samo s krajem Vurmat, Brezno, kamor sta spadala tudi kraja Javnik in Sv. Ožbalt ob Dravi, in Remšnik, a le s krajem Kozji Vrh. Z dosedanji, še

⁹² Zbornik Brezno in Podvelka - Bogata zgodovina dveh majhnih krajev, 2012, str. 127-128.

nedokončanimi raziskavami, je bilo ugotovljenih še sedem žrtev prve svetovne vojne iz Brezna in okolice.⁹³

Slika 5: Spominska plošča umrlim v prvi svetovni vojni na fasadi ž. c. v Breznu (fotografija: Karin Gradišnik).

⁹³ Zbornik Brezno in Podvelka - Bogata zgodovina dveh majhnih krajev, 2012, str. 125-141

Brezno - žrtve prve svetovne vojne (37)

1. Brelih, Ivan

2. Brelih/Brelich, Jožef⁹⁴

3. Cerar, Jakob⁹⁵

Rojen je bil 25. julija 1888 pri Sv. Ožbaltu pri Breznu. Njegovi materi je bilo ime Neža. Bila je stanovnica v Kamnici. Cerar je bil lesni delavec v Breznu. Septembra 1916 je bil dodeljen k 27. domobranskemu pehotnemu polu (v Moravče na Kranjskem). Z istim polkom je kasneje odrinil na italijansko bojišče. Zadnjič je pisal domačim leta 1918, vendar je mati zadnjo dopisnico izgubila, zato je vlogi priložila predzadnjo z datumom 30. januar 1917. Najbrž je umrl leta 1918 na italijanski fronti.

4. Dovnik, Pavel⁹⁶

5. Hafner, Janez/Ivan⁹⁷

Rojen je bil leta 1885 v Breznu. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Med vojno je bil ranjen. Najbrž je umrl po 12. septembru 1916.

⁹⁴ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429

⁹⁵ Cerar, Jakob [Ožbalt - Brezno] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 177/22 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00949).

⁹⁶ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

⁹⁷ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429 in *Verlustliste Nr. 463*, 12. IX. 1916, str. 14.

6. Hafner, Rajmund/Rajko⁹⁸

7. Harih/Harich, Gašpar⁹⁹

8. Harih/Harich, Herman¹⁰⁰

9. Hartman, Peter¹⁰¹

Rojen je bil 29. junija 1879 na Kapli, Kozji Vrh št. 35. Bil je posestnik. 27. novembra 1907 se je poročil s Terezijo Hartman na Kapli. Leta 1915 je bil dodeljen 87. pehotnemu polku. Čez pol leta je s 51. črnovojniškim bataljonom prišel na italijansko bojišče. Sklepa se, da je bil dodeljen k raznim črnovojniškim stražnim oddelkom. Leta 1918 je ob razpustitvi avstrijske armade prišel v vojno ujetništvo. Ujet naj bi bil na južnem Tirolskem od koder je ženi zadnjič pisal, za božič leta 1918. Tako je bil pogrešan od leta 1918. 28. oktobra 1920 je pričal kmet Ožbalt Vezovnik, po domače »Močnik«, da je pred nekaj tedni nek »Valentinov sin« iz Kaple govoril o »gornjem ujetniku«. Tako je imenoval P. Hartmana, ki bi ga naj nedolgo nazaj videl v ujetništvu. Zaslišali so tudi Marijo Pavlič, samsko zasebnico, ki je na železniški postaji pod Velko slišala govorice o Hartmanu in njegovih izjavah na Laškem od potnikov na vlaku in ostalih prebivalcih Kaple. Ker je italijanska vlada že davno vrnila vse ujetnike jugoslovanske pripadnosti, se tako sklepa, da je umrl v ujetništvu decembra leta 1918.

⁹⁸ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

⁹⁹ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹⁰⁰ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹⁰¹ Hartman, Peter [Kapla - Kozji Vrh pri Remšniku] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 32/21 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00630).

10. Hefler, Konrad¹⁰²

11. Jelen, Ferdinand¹⁰³

Rojen je bil 20. maja 1879 v Lehnu na Pohorju, št. 93, občina Janžev Vrh. Njegovemu očetu, ki je bil hlapec, je bilo ime Jernej, materi pa Terezija, rojena Helbl. Krščen je bil istega dne v župniji Sv. Lovrenc na Pohorju. Njegova krstna botra sta bila Janez in Alojzija Osvald, ki sta prav tako živela v Lehnu na Pohorju. Bil je žagar na Rdečem Bregu, št. 32. Poročen je bil z Antonijo, ki je bila delavka in s katero je imel hčer Pavlo. Ob splošni mobilizaciji leta 1914 je bil dodeljen k pehotnemu vojaškemu polku v Celovec. Z istim polkom je odrinil na gališko fronto. Dodeljen je bil 12. četi 4. domobranskega pehotnega polka. Padel je 30. novembra 1914 pri Lipovicz v Galiciji.

12. Jurač, Karl¹⁰⁴

13. Kališnik, Franc¹⁰⁵

Rojen je bil 22. januarja 1884 na Kapli. Kasneje je živel na Breznu. Poročen je bil s Kristino, rojeno Dietinger, ki je bila zasebnica v Spodnji Gortini. Poročila sta se 29. januarja 1913. Kališnik je bil 1. februarja 1915 dodeljen 87. pehotnemu polku, s katerim je odšel na bojišče v Sibirijo, jeseni 1915 pa se je udeležil tudi bojov pri Beogradu. Jeseni istega leta je ženo v pismu prosil za denar. Kristina mu je poslala 20 kron, vendar denarja nikoli ni prejel, ker je

¹⁰² Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹⁰³ Jelen, Ferdinand [Lehen na Pohorju - Rdeči Breg] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 98/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02096) in *Verlustliste Nr. 159*, 13. IV. 1915, str. 21.

¹⁰⁴ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹⁰⁵ Kališnik, Franc [Kapla - Sp. Gortina] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 153/19 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00302).

bil poslan ženi nazaj. Kasneje je Kristina dobila dopisnico od Janeza Dittingerja, ki je bil zidar pri Sv. Primožu pri Muti. Ta je bil dodeljen istemu pehotnemu polku kot njen mož. 28. februarja 1915 sta Kališnik in Dittinger odšla iz Celja v Sarajevo, kjer sta ostala dva meseca. Kališnik je kasneje s svojim pešpolkom odšel na italijansko bojišče. Zatem se mu je pridružil še Dittinger. Čez nekaj dni sta odšla vsak s svojo stotnijo (Kališnik je bil del 13., medtem ko je bil Dittinger del 14. stotnije) v Stari Bazar, od koder sta 6. oktobra istega leta odšla proti Beogradu. V Beogradu se je njihova pot končala, saj so se Srbi namenili ubiti vsakogar, ki bi hotel prečkati železnico. Dva dni kasneje se je Kališnik odpravil k Dittingerju in prosil vode ter se nato vrnil nazaj v svojo stotnijo. Šest ur za tem je Dittinger zaslišal njegovo kričanje, stekel je do Kališnika in ga tam našel zadetega v čelo. Kališnik naj bi tako po njegovih besedah padel 8. oktobra 1915 pri Beogradu.

14. Klemen, Anton¹⁰⁶

15. Kreiner, Matija/Matko¹⁰⁷

16. Länzl, Peter¹⁰⁸

17. Marhl, Rihard¹⁰⁹

¹⁰⁶ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹⁰⁷ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹⁰⁸ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹⁰⁹ *Verlustliste Nr. 239*, 11. VIII. 1915, str. 27.

Rojen je bil leta 1888 v Breznu. Dodeljen je bil 20. lovskega bataljona. Umrl je 12. ali 13. junija 1915 v Galiciji.

18. Mravljak, Janez¹¹⁰

Rojen je bil 21. oktobra 1871 v Lovrencu na Pohorju. Bil je posestnik na Vurmatu, št. 3. Imel je sina, ki mu je bilo ime Karol Mravljak. Na začetku leta 1915 je odrinil k 87. pehotnemu polku v Celje. Od tam se je z istim polkom odpravil na tirolsko fronto. Zadnjič je pisal domačim leta 1917, kasneje pa o njem ni bilo več nobenega glasu.

19. Pavlič, Simon¹¹¹

20. Pečovnik, Mihael¹¹²

21. Petržinek, Franc¹¹³

22. Planinšič, Franc¹¹⁴

Rojen je leta 1888 v Breznu. Dodeljen je bil 3. poljskemu havbičnemu polku. Med vojno je bil ranjen. Kasneje so ga premestili v 47. pehotni polk. Sklepa se, da je umrl pred 3. marcem 1915 v Galiciji.

23. Planinšič, Gabrijel¹¹⁵

¹¹⁰Mravljak, Janez [Sv. Lovrenc na Pohorju - Vurmat] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 84/30 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01932).

¹¹¹Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹¹²Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹¹³Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹¹⁴Verlustliste Nr. 74, 5. XII. 1914, str. 24 in Verlustliste Nr. 136, 3. III. 1915, str. 43.

24. Pupacher, Feliks¹¹⁶

Rojen je bil 18. novembra 1889 pri Sv. Ožbaltu. Bil je zakonski sin Tomaža Pupacherja in Lucije, rojene Šantl. Bila sta posestnika pri Sv. Ožbaltu v Breznu, št. 49. Krščen je bil 20. novembra 1889 v župniji Sv. Ožbalt ob Dravi. Njegova botra je bila Elizabeta Pupacher, ki je bila kmetica iz Spodnje Kaple. Imel je sestro, Jeršič Antonijo, ki je bila posestnica pri Sv. Ožbaltu. Bil je samski. Živel je na Kapli. Kot vojak 47. pehotnega polka je leta 1917 odšel na rusko bojišče v Galicijo, od koder je zadnjič pisal. Od takrat naprej velja za pogrešanega.

25. Pušnik, Lenart¹¹⁷

26. Ramšak, Franc¹¹⁸

Rojen je bil leta 1896 na Janževskem Vrhju. Dodeljen je bil 11. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 28. julija 1916 na tirolski fronti.

27. Rebernik, Janez/Ivan¹¹⁹

28. Robnik, Gregor¹²⁰

¹¹⁵ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹¹⁶ Pupacher, Feliks [Ožbalt] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 7/40 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02523).

¹¹⁷ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹¹⁸ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429 in Verlostliste Nr. 484, 29. X. 1916, str. 41.

¹¹⁹ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹²⁰ Verlostliste Nr. 540, 22. III. 1917, str. 4.

Rojen je bil leta 1883 v Remšniku. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Umrli je 12. oktobra 1916.

29. Rožič, Gabrijel¹²¹

30. Sebastijan, Martin¹²²

31. Šantl, Andrej¹²³

Datum rojstva je neznan. Dodeljen je bil 47. pehotnemu polku. Med vojno je bil ranjen. Umrli naj bi po 19. januarju 1915.

32. Štih/Stich, Anton¹²⁴

33. Šturm/Sturm, Franc¹²⁵

34. Uran, Janez/Ivan¹²⁶

¹²¹Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹²²Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹²³Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429 in *Verlustliste Nr. 101*, 19. I. 1915, str. 32.

¹²⁴Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

¹²⁵Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 130, op. 429.

Rojen je bil 1893 na Rdečem Bregu. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je 19. junija 1916 na tirolski fronti. Umrl je kot vojni ujetnik v privatni bolnišnici »Šilov-Slavjanoserbsk« (Jekaterinoslav, danes Dnjepropetrovsk)«.

35. Urlaub, Mihael¹²⁷

Rojen je bil leta 1895 v Breznu. Dodeljen je bil 20. lovskega bataljona. Umrl je 24. junija 1915 v Galiciji.

36. Vezovnik, Franc¹²⁸

37. Vrenčur/Wrentschur, Jožef¹²⁹

Rojen je bil leta 1877 v Kapli. Dodeljen je bil 26. strelskemu polku. Umrl je 14. junija 1917 na tirolski fronti.

3.3.2 Kapla na Kozjaku

¹²⁶ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429, *Verlustliste Nr. 458*, 31. VIII. 1916 in str. 55 in *Verlustliste Nr. 215*, 20. VII. 1915, str. 47.

¹²⁷ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹²⁸ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429.

¹²⁹ Andraž Koželnik, Brezno v prvi polovici 20. stoletja, v: [Jože Marhl (ur.)], *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, Podvelka: Občina, 2012, str. 129, op. 429 in *Verlustliste Nr. 683*, 28. VI. 1918, str. 54.

Prvič naj bi ime Kapla zasledili v uradnih listinah leta 1056. Posvetitev župnijske cerkve sv. Katarine na Kapli lahko uvrstimo v čas pred letom 1872.

O času pred prvo svetovno vojno ne vemo veliko. Predvidevamo lahko, da je življenje na deželi potekalo mirno in da so bili ljudje preprosti ter prilagojeni na trdo delo. Pred prvo svetovno vojno je bila Kapla leta 1858 izločena iz marenberške in bila priključena lučanski dekaniji. Ne glede na premestitev škofijskega sedeža iz Št. Andraža v Maribor je leto kasneje župnija Kapla ostala v sekovski (graški) škofiji.

V letih med vojno so Kapelčani zelo trpeli. Leta 1916 je pridelek na poljih uničila huda toča, naslednje leto je bilo še huje, tako da marsikje pridelka sploh niso imeli niti za seme, zato je v kraju vladala huda lakota. Pojavila se je tudi bolezen: španska gripa. Samo pri rodbini Holcman na Kapli je zaradi španske gripe umrlo pet ljudi.

O dogajanju v kraju po prvi svetovni vojni ni veliko znanega. Lahko samo sklepamo, da si ljudje še kar precej časa niso mogli opomoči po vseh grozotah in izgubljenih ljubljenih osebah.¹³⁰

Spomenik žrtvam prve in druge svetovne vojne iz nekdanje občine, oziroma še vedno obstoječe župnije Kapla na Kozjaku, so leta 1995 odkrili svojci žrtev in farani Kaple. Spomenik je sestavljen iz treh marmornih plošč s posvetilnim napisom. Pritrjen je na fasado župnijske cerkve sv. Katarine v Zgornji Kapli. Na levi marmornati plošči so imena 22 žrtev prve svetovne vojne iz Kaple na Kozjaku. Posebnost te plošče je, da so žrtve navedene tudi s t. i. domačimi imeni, to je z imeni kmetij, ki so običajno drugačna od priimkov posestnikov. Z dosedanjimi še nedokončanimi raziskavami sta bili ugotovljeni še dve žrtvi prve svetovne vojne iz Kaple na Kozjaku in okolice.

¹³⁰ Glasenčnik, 1995, str. 12-19.

Slika 6: Spominska plošča umrlim v prvi svetovni vojni na fasadi ž. c. v Kapli na Kozjaku (fotografija: Karin Gradišnik).

Kapla na Kozjaku - žrtve prve svetovne vojne (24)

1. Altenbaher, Simon – »Helbinov sin«¹³¹

2. Garmut, Ivan – »Beberov sin (Vebera)«¹³²

Datum rojstva je neznan. Dodeljen je bil 47. pehotnemu polku. Med vojno je bil ranjen. Najbrž je umrl po 28. januarju 1916, ko o njem ni bilo več nobenega glasu.

3. Garmut/Garmuth, Ignac – »sin Dvoršnika«¹³³

Rojen je bil leta 1882 na Kapli. Dodeljen je bil 7. pehotnemu polku. Umrl je 11. septembra 1914 v Galiciji.

4. Garmut/Garmuth, Štefan – »Dvoršnik«¹³⁴

Rojen je bil leta 1875. Dodeljen je bil 26. črnovojniškemu pehotnemu polku. Umrl je 10. februarja 1915 v Mariboru v bolnišnici zaradi tifusa. O njegovem pogrebem sprevedu poroča tudi časopis Slovenski gospodar.

5. Gril, Franc – »Odomov sin«¹³⁵

Datum rojstva je neznan. Umrl je leta 1916.

6. Gril, Herman – »sin Lampretovega šuštarja«¹³⁶

¹³¹Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹³²Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste* Nr. 367, 28. I. 1916, str. 16.

¹³³Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. in *Verlustliste* Nr. 418, 6. V. 1916, str. 54.

¹³⁴*Slovenski gospodar* 49, št. 8, 25. II. 1915, str. 4 in Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹³⁵Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

7. Kerbiš, Ivan – »Čumanov sin«¹³⁷

Datum rojstva je neznan. Umrl je leta 1917.

8. Kogal, Ferdinand – »sin Zg. Čebasnika«¹³⁸

Datum rojstva je neznan. Umrl je leta 1916.

9. Kogal, Jožef/Jože – »sin Zg. Čebasnika«¹³⁹

Rojen je bil leta 1883 na Kapli. Dodeljen je bil 20. lovskega bataljona. Umrl je 15. junija 1916, četudi Glasenčnik navaja letnico smrti 1915.

10. Mihev, Ivan – »sin Sp. Poliča«¹⁴⁰

Datum rojstva je neznan. Umrl je leta 1917.

11. Mihl, Ivan¹⁴¹

Rojen je bil 27. julija 1885 v Razborju. Bil je kočar v Zgornji Kapli. 24. avgusta 1908 se je poročil z Rozalijo v župnijski cerkvi na Kapli. 16. avgusta 1915 je bil vpoklican k 26. domobranskemu pehotnemu polku. S 1. strelskim polkom je leta 1916 odšel na italijansko bojišče. Leta 1918 je bil interniran v italijansko vojno ujetništvo v Oderci, kjer je 30. novembra tudi umrl. Pokopan je bil na tamkajšnjem pokopališču, 2. decembra 1919.

¹³⁶Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹³⁷Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹³⁸Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹³⁹Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste Nr. 581*, 26. V. 1917, str. 23.

¹⁴⁰Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁴¹Mihl, Ivan [Razbor pri Slovenj Gradcu - Zg. Kapla] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 119/22 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00896).

12. Namestnik, Karel – »sin Sp. Kočunka«¹⁴²

Datum rojstva je neznan. Dodeljen je bil 27. pehotnemu polku. Umrl je 21. novembra 1914 v Galiciji.

13. Pavlič, Franc – »Holcmanov sin«¹⁴³

Datum rojstva je neznan. Dodeljen je bil 10. četi 87. pehotnega polka. Med vojno je bil interniran v Rusko ujetništvo, kjer je leta 1918 najbrž umrl.

14. Pavlič, Ivan – »Holcmanov sin«¹⁴⁴

Datum rojstva je neznan. Umrl je leta 1918.

15. Pečovnik, Franc¹⁴⁵

Rojen je 19. avgusta 1891 v Spodnji Kapli, št. 151. Krščen je bil še istega dne. Njegovemu očetu je bilo ime Franc, materi pa Terezija, rojena Rošnik. Oče je bil posestnik, mati pa vžitkarica. Krstni botri je bilo ime Alojzija Germut, ki je živela na Kapli. Pečovnik je bil kmečki delavec. Na začetku leta 1915 je s 26. domobranskim polkom odrinil na poljsko bojišče, kjer je bil pozneje premeščen k 54. pehotnemu polku. Še istega leta je bil interniran v rusko ujetništvo v Sibirijo. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Umrl je 20. junija 1915 pri Lavarone-Plateau na južnem Tirolskem.

¹⁴²Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste Nr.* 103, 15. I. 1915, str. 30.

¹⁴³Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste Nr.* 178, 16. V. 1915, str. 33.

¹⁴⁴Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁴⁵Pečovnik, Franc [Sp. Kapla] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 77/30 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01926) in *Verlustliste Nr.* 391, 13. III. 1916, str. 36.

16. Sabathy/Sabati, Avgust – »Denk«¹⁴⁶

Rojen je bil leta 1881 v Gradišču/Schlossberg. Dodeljen je bil 47. pehotnemu polku. Umrli je 8. septembra 1914 v Galiciji.

17. Stražišek/Stražišnik, Jožef – »Harnuštov sin«¹⁴⁷

Datum rojstva je neznan. Umrli je leta 1916.

18. Štrablek, Friderik¹⁴⁸

Datum rojstva in smrti sta neznan. Velja za pogrešanega.

19. Volmajer, Martin – »Kogler«¹⁴⁹

Datum rojstva je neznan. Umrli je leta 1916.

20. Volmajer, Janez/Ivan – »sin Zg. Kramplov«¹⁵⁰

Datum rojstva je neznan. Dodeljen je bil 47. pehotnemu polku. Med vojno je bil ranjen. Umrli je leta 1917.

¹⁴⁶Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste Nr. 608*, 24. VIII. 1917, str. 46.

¹⁴⁷Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁴⁸Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁴⁹Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁵⁰Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in *Verlustliste Nr. 101*, 19. I. 1915, str. 38 .

21. Volmajer, Štefan – »sin Zg. Krampla«¹⁵¹

Rojen je bil leta 1892 na Kapli. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Umrli je 24. maja 1914 v Galiciji, čeprav Glasenčnik omenja letnico smrti 1916.

22. Žavcer, Martin – »Jagrov sin«¹⁵²

23. Žavcer, Štefan – »Jagrov sin«¹⁵³

24. Vrčko, Anton – »Vrčkov sin«¹⁵⁴

3.3.3 Janževski Vrh, Lehen in Rdeči breg

Janževski Vrh, Lehen in Rdeči Breg so tri od enajstih naselij, ki od leta 1998 naprej sestavljajo občino Podvelko kot jo poznamo danes. So manjši zaselki v občini. V teh treh krajih spomenika padlim vojakom v prvi svetovni vojni ne moremo najti. Sklepa se, da je vzrok za to v nenatančnem beleženju vojnih vpoklicev in razglasov o padlih vojaki.

Med raziskovanjem sem našla naslednje vojake, ki so pred mobilizacijo živeli v navedenih krajih in bi jih bilo smiselno umestiti na bodoči spomenik.

¹⁵¹Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119 in Verlustliste Nr. 159, 13. IV. 1915, str. 50.

¹⁵²Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁵³Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

¹⁵⁴Igor Glasenčnik, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, [Kapla ; Ožbalt]: samozal., 1995, str. 119.

Janževski Vrh - žrtve prve svetovne vojne (15)

1. Brelih, Adolf¹⁵⁵

Rojen je bil leta 1895 v Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 30. lovskega bataljona. Umrl je med 4. in 13. junijem 1915 v Galiciji.

2. Habit, Maksimiljan¹⁵⁶

Rojen je bil 8. oktobra 1882 na Janževskem Vrhu, št. 36. Krščen je bil naslednji dan. Njegova krstna botra sta bila Martin in Jera Kozjak, ki sta bila kmeta. Njegovemu očetu je bilo ime Koloman. Bil je žagar. Materi je bilo ime Jera, rojena Bočnik. Tudi Habitovi ženi je bilo ime Jera. Z ženo nista imela otrok.. Habit je bil vpoklican v vojsko ob prvi mobilizaciji, avgusta leta 1914. Iz Dravograda je odrinil proti Celju, kjer je bil dodeljen 3. četi 1. bataljona 87. pehotnega polka. Jeseni leta 1915 je najbrž prišel domov na krajši dopust in ženi povedal, da se je boril na italijanski fronti. Habit je umrl 17. septembra 1916 pri Lokvici na Krasu. Po vojni je Jeri Karl Jamšnik, žagar na Janževskem Vrhu povedal, da je bil priča, kako je njenega moža na fronti ubila granata.

3. Kašman, Janez¹⁵⁷

Rojen je bil leta 1891 v Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je med 1. in 30. novembrom 1915 v bitki na soški fronti.

¹⁵⁵Verlustliste Nr. 215, 20. VII. 1915, str.10.

¹⁵⁶Habit, Maksimiljan [Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 104/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02102) in Habit, Maks [Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 28/33 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02217).

¹⁵⁷Verlustliste Nr. 377, 16. II. 1916, str. 21.

4. Kozjak, Rupert¹⁵⁸

Rojen je bil 9. septembra 1883 v Vurmatu. Kasneje je bil posestnik na Janževskem Vrh, št. 47. Imel je sestro Marijo Kozjak. Ob splošni mobilizaciji je bil leta 1914 dodeljen 87. pehotnemu polku v Celju. Od tam je odrinil na rusko fronto, od koder je novembra 1914 pisal domačim. Od takrat naprej o njem ni bilo več nobenega glasu.

5. Kretzenbacher, Jožef¹⁵⁹

Rojen je bil leta 1894 na Janževskem Vrh. Dodeljen je bil 2. četi 87. pehotnega polka. Umrli je 17. februarja 1915 v Galiciji.

6. Lorbek, Janez¹⁶⁰

Rojen je bil leta 1890 na Janževskem Vrh. Dodeljen je bil 3. poljskemu havbičnemu polku. Najbrž je umrl pred 13. oktobrom 1914 v Galiciji.

7. Lopič, Mihael¹⁶¹

Datum rojstva je neznan. Rojen je bil na Janževskem Vrh. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Umrli je 6. aprila 1915 v Galiciji.

¹⁵⁸Kozjak, Rupert [Vurmat - Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 270/21 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/00856).

¹⁵⁹*Verlustliste* Nr. 173, 6. V. 1915, str. 21.

¹⁶⁰*Verlustliste* Nr. 25, 13. X. 1914, str. 20.

¹⁶¹*Verlustliste* Nr. 242, 19. VIII. 1915, str. 22.

8. Miklavc, Franc¹⁶²

Rojen je bil 10. januarja 1891 na Janževskem Vrhu. Krščen je bil naslednjega dne v župniji Ribnica na Pohorju. Njegovemu krstnemu botru je bilo ime Frančišek Vomer. Miklavc je bil posestniški sin. Njegovemu očetu, ki je bil kmet, je bilo ime Lenart, materi pa Julijana, rojena Grebenc. Imel je brata Josipa, ki je bil posestnik v Janeževem Vrhu. Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil dodeljen 1. bataljonu 4. domobranskega pehotnega polka. S svojim polkom se je najprej odpravil v Hermagor, sredi avgusta istega leta pa je pot nadaljeval na gališko bojišče. Tam se je meseca septembra 1914 udeležil bitke pri Grodeku, kjer je bil težko ranjen in prišel v rusko ujetništvo. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Umrl naj bi po 6. februarju 1915 v ruskem ujetništvu.

9. Sternat, Jožef¹⁶³

Rojen je bil leta 1891 na Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je 27. novembra 1914 v Galiciji.

10. Stepišnik, Jožef¹⁶⁴

Rojen je bil leta 1893 na Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 8. četi 87. pehotnega polka. Umrl je 28. januarja 1915 v Galiciji.

11. Strunčnik, Ignac¹⁶⁵

Rojen je bil leta 1883 na Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 4. domobranskemu polku. Umrl je 24. oktobra 1914 v Galiciji.

¹⁶²Miklavc, Franc [Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 69/29 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01818) in *Verlustliste* Nr. 121, 6. II. 1915, str. 27.

¹⁶³*Verlustliste* Nr. 148, 22. III. 1915, str. 40.

¹⁶⁴*Verlustliste* Nr. 148, 24. III. 1915, str. 41.

¹⁶⁵*Verlustliste* Nr. 148, 22. III. 1915, str. 40.

12. Tratnik, Mihael¹⁶⁶

Rojen je bil leta 1896 na Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Umrli je 12. novembra 1915.

13. Urh, Janez¹⁶⁷

Rojen je bil 11. avgusta 1890 v Svetem Antonu na Pohorju. Krščen je bil naslednjega dne. Njegovemu krstnemu botru je bilo ime Pavel Rek. Bil je zidar. Urh je bil nezakonski sin. Njegovi materi je bilo ime Marija, rojena Mrh. Bila je offerca. Njegovi babici, ki je bila kočarica, je bilo ime Jera Rek. 9. februarja 1914 se je poročil s Terezijo Krenkar. Priči na njuni poroki sta bila že prej omenjeni Pavel Rek in Jožef Krajnikar. Urh je bil 15. januarja 1915 dodeljen 87. pehotnemu polu. S 4. bataljonom 14. stotnije istega polka se je odpravil na italijansko bojišče. Od nekega Ivana Križana je Terezija dobila dopisnico, v kateri ji je sporočil, da je njen mož mrtev. Rdeči križ je naznanil, da je Urh padel 12. avgusta 1915 na italijanskem bojišču.

14. Urh, Jožef¹⁶⁸

Rojen je bil leta 1885 na Janževskem Vrhu. Dodeljen je bil 4. domobranskemu pehotnemu polku. Kasneje je bil premeščen k 7. lovskemu bataljonu. Umrli je v Galiciji med 1. in 10. oktobrom 1915, po podatkih iz drugega Verluslista pa 20. oktobra 1915. Zaradi dveh podobnih gesel v Verlusliste za Urha ne moremo točno določiti pripadnosti polku in datuma smrti.

¹⁶⁶Verlustliste Nr. 382, 29. II. 1916, str. 43.

¹⁶⁷Urh, Janez [Sv. Anton na Pohorju - Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 116/24 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01354).

¹⁶⁸Verlustliste Nr. 159, 13. IV. 1915, str. 49, Verlustliste Nr. 69, 27. XI. 1914, str. 57 in Verlustliste Nr. 362, 20. I. 1916, str. 46.

15. Verbnik, Martin¹⁶⁹

Rojen je bil 16. januarja 1874. Kršen je bil naslednjega dne. Njegov krstni boter je bil Franc Kajzer, ki je bil delavec. Njegovemu očetu, ki je bil gostaç, je bilo ime Luka, materi pa Jera, rojena Pogorevc. Verbnik je bil delavec v Janeževskem Vrhu. 21. aprila 1913 se je v farni cerkvi Ribnica na Pohorju poročil z Beronio, ki je bila zasebnica v Janževskem Vrhu. Leta 1914 je odrinil k vojakom, kjer je bil dodeljen 2. stotnji 151. domobranskega pehotnega polku. Zadnjič je pisal z italijanske fronte ob premestitvi leta 1918. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Umrl je v Italiji v mestu Bari, 29. aprila 1919 zaradi malarije. Tam je tudi pokopan.

Lehen - žrtve prve svetovne vojne (5)

1. Kajzer, Rudolf¹⁷⁰

Rojen je bil leta 1893 v Lehnu na Pohorju. Dodeljen je bil 26. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je 20. julija 1915 v Galiciji.

2. Kotnik, Jurij¹⁷¹

Rojen je bil 15. aprila 1886 na Janževskem Vrhu, št. 68. Njegovemu očetu, ki je bil žagar, je bilo ime Mihael, materi pa Jera, rojena Jeršič. Kotnik je bil kamnosek v Lehnu. Poročen je bil z Antonijo, delavko iz Smolnika, s katero sta imela otroke. Leta 1914 je bil dodeljen pehotnemu polku v Slovenj Gradcu. Pozimi naslednjega leta je z istim polkom odrinil na italijansko bojišče. Po dokumentih sodeč naj bi bil kasneje dodeljen 37. pehotnemu polku. Zadnjič je ženi pisal iz vojnega ujetništva v Italiji 12. septembra 1917. Kotnik je umrl 18. junija 1918 v Legnagu (Veroni) v Italiji.

¹⁶⁹Verbnik, Martin [Janževski Vrh] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 5/29 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01759).

¹⁷⁰Verlustliste Nr. 242, 19. VIII. 1915, str. 17 in Verlustliste Nr. 246, 24. VIII. 1915, str. 22.

¹⁷¹Kotnik, Jurij [Janževski Vrh - Lehen na Pohorju] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 114/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02112).

3. Leinmüller, Avguštin¹⁷²

Rojen je bil leta 1874 v Lehnu na Pohorju. Dodeljen je bil 3. domobranskemu pehotnemu polku. Umrl je 4. februarja 1914 v Galiciji.

4. Stepišnik, Štefan¹⁷³

Rojen je bil 30. maja 1886 v Lehnu, št. 86. Bil je delavec iz Lehna. Njegovemu očetu je bilo ime Andrej, materi pa Ljudmila, ki je bila offerca iz Ribnice na Pohorju. Ob splošni mobilizaciji leta 1914 je bil vpoklican v vojsko in sicer v Hermagoro, od tam pa je odrinil na gališko fronto. Dodeljen je bil 1. četi 15. bataljona 4. domobranskega pehotnega polka. Nekaj tednov po njegovem odhodu je družina prejela dopisnico iz Budimpešte. Od takrat naprej velja za pogrešanega. Nekaj tednov po prejemu dopisnice se je s fronte vrnil njegov tovariš in povedal, da je bil Stepišnik na gališki fronti zadet v prsi. Umrl je 28. januarja 1915 v Galiciji.

5. Viltužnik, Martin¹⁷⁴

Rojen je bil 7. novembra 1894 v Lehnu pri Pohorju. Krščen je bil naslednji dan v župnijskem uradu Sv. Lovrenc na Pohorju. Njegovi krstni botri je bilo ime Mara Ozvald, ki je bila posestnikova žena v Lehnu na Pohorju, št. 48. Viltužnik je bil samski nezakonski sin. Njegovi materi je bilo ime Julijana Viltužnik. Bila je vdova, pred tem je bila poročena s Francom Laznikom iz Konjic. Njegovemu očetu bi naj bilo ime Ivan. Viltužnik je imel sestro, Frančiško Kačič, ki je živela v občini Brezno. Viltužnik je bil po poklicu tesar. Dodeljen je bil 1. poljskemu artilerijskemu topniškemu polku. Umrl je 26. septembra 1918 v bolnišnici v Montmedy-ju, departmaju Meuse v Franciji. Pokopan je na vojaškem pokopališču v Montmedy v Franciji, grob številka 128.

¹⁷²Verlustliste Nr. 128, 17. II. 1915, str. 25.

¹⁷³Stepišnik, Štefan [Lehen na Pohorju] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 109/32 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02107).

¹⁷⁴Viltužnik, Martin [Lehen na Pohorju] - proglasitvena (oklicna) zadeva Og 43/36 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/02404).

Rdeči breg - žrtve prve svetovne vojne (2)

1. Pernat, Peter¹⁷⁵

Rojen je bil leta 1886 na Rdečem Bregu. Dodeljen je bil 20. lovskemu bataljonu. Umrli je 12. ali 13. junija 1915 v Galiciji.

2. Sevšek, Maks¹⁷⁶

Rojen je bil 14. februarja 1890 v Ribnici na Pohorju. Njegovi materi je bilo ime Alojzija Sevšek. Bil je stanovnik v Rdečem Bregu. 16. avgusta 1914 je bil dodeljen 87. pehotnemu polku na gališko bojišče. Zadnjič je domov pisal 26. 8. 1914 in od takrat naprej velja za pogrešanega.

¹⁷⁵*Verlustliste* Nr. 239, 11. VIII. 1915, str. 33.

¹⁷⁶Sevšek, Maks [Ribnica na Pohorju - Rdeči Breg] - proglasitvena (oklicna) zadeva T 128/23 Okrožnega sodišča Maribor (SI_PAM/0645/006/01155).

4. ZBRANI PODATKI IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

Bistvo najine raziskovalne naloge je bilo primerjati proučevane kraje med seboj in preveriti hipoteze, zastavljene na začetku raziskovanja. Na podlagi zbranih podatkov sva izdelali tabele in grafikone, s pomočjo katerih sva potrdili ali zavrgli hipoteze.

Tabela 1: Rojstni podatki vojakov iz območja občin Destrnik, Trnovska vas in Podvelka v %.

Letnica rojstva	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovska vas	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Podvelka
1871-1880	31	10
1881-1890	44	56
1891-1900	25	34
Skupaj	100	100

Iz tabele je razvidno, da je bilo v obeh primerih raziskovalnih območij največji odstotek padlih vojakov rojenih v letih 1881-1890 (Destrnik in Trnovska vas 44 %, Podvelka 56 %). Takrat so bili vpoklicani moški stari okoli 30 let. Najmanj (25 %) jih je bilo v Destrniku in Trnovski vasi ob vpoklicu starih okoli 20 let (letnik rojstva 1891-1900). V Podvelki jih je bilo najmanj (10 %) vpoklicanih rojenih med leti 1871-1880. Rezultate po posameznih območjih v nadaljevanju prikazujeta grafikona 1 in 4.

Tabela 2: Leto vpoklica v vojsko vojakov iz območja občin Destrnik, Trnovska vas in Podvelka v %.

Leto vpoklica v vojsko	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovska vas	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Podvelka
1914	67	50
1915	25	37
1916	7	6
1917	/	7
Skupaj	100	100

Največ vojakov je bilo v obeh primerih raziskovalnih območij vpoklicanih v vojsko takoj na začetku vojne leta 1914 (Destrnik in Trnovska vas 67 %, Podvelka 50 %). Najmanj (7 %) vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovske vasi vpoklicanih leta 1916, leta 1917 ni bil vpoklican nihče. Iz območja občine Podvelka je bilo najmanj (6 %) vojakov vpoklicanih leta 1916, naslednje leto je bilo vpoklicanih 7 % raziskovanih vojakov. Rezultate po posameznih območjih v nadaljevanju prikazujeta grafikon 2 in 5.

Tabela 3: Vojaška enota vojakov v času smrti iz območja občin Destrnik, Trnovska vas in Podvelka v %.

Vojaška enota v času smrti	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovska vas	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Podvelka
10. pehotni polk	2	/
4. domobranski polk	3	23
1. topniški polk	/	3
5. dragonski polk	1	/
87. pehotni polk	52	25
26. strelski polk	/	3
13. mornarska bitnica	1	/
51. domobranski pehotni polk	/	2
8. lovski polk	3	/
21. pehotni polk	2	/
30. lovski bataljon	/	2
26. črnovojniški pehotni polk	3	/
41. pehotni polk	2	/
37. pehotni polk	/	3
10. maršbataljon	1	/
26. domobranski pehotni polk	18	10
3. domobranski pehotni polk	/	/
25. domobranski pehotni polk	2	2
27. domobranski pehotni polk	/	4
2. strelski polk	1	/
20. lovski bataljon	/	9
1. domobranski pehotni polk	2	/
ljubljski lovski bataljon	2	/
47. pehotni polk	3	12
7. pehotni polk	/	2
17. pehotni polk	2	/
Skupaj	100	100

Iz tabele je razvidno, da je so bili vojaki iz raziskovanih območij v 26 različnih vojaških enotah. V obeh občinah se je največ vojakov bojevalo v 87. pehotnem polku (v občini Destrnik in Trnovska vas kar 52 %, medtem ko v občini Podvelka 25 %). V občini Podvelka se je 23 % vojakov borilo tudi v 4. domobranskem polku, v občini Destrnik in Trnovska vas pa 18 % v 26. domobranskem pehotnem polku (v občini Podvelka se je v istem polku borilo 10 %). Podatki o drugih polkih, v katerih so se bojevali vojaki iz območju Destrnik in Trnovska vas, ne preseže 3 %.

Na območju Podvelke je bil dobro zastopan tudi 47. pehotni polk z 12 % in 20. lovski polk z 9 %; zastopanost v drugih polkih ne preseže 3 %.

Tabela 4: Bojišča vojakov v času smrti iz območja občin Destrnik, Trnovska vas in Podvelka v %.

Bojišča v času smrti	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovska vas	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Podvelka
italijansko bojišče	50	32
srbsko bojišče	10	2
rusko bojišče	40	63
zahodno bojišče	/	3
skupaj	100	100

Največ (50 %) vojakov iz občine Destrnik in Trnovska vas se je v času svoje smrti bojevalo na italijanskem bojišču, kar se da povezati z dejstvom, da se je 52 % raziskanih vojakov borilo v 87. pehotnem polku, ki je sodeloval v avstro-ogrskih ofenzivah. 40 % vojakov se je borilo na ruskem bojišču in 10 % na srbskem.

Največ (63 %) vojakov iz občine Podvelka se je bojevalo na ruskem bojišču, kar se prav tako lahko poveže z dejstvom, da je bilo 25 % vojakov v 87. pehotnem polku, ki je bil tudi na Galiciji. Na italijanskem bojišču je bilo 32 % vojakov. Najmanj (3 % in 2 %) sta v občini Podvelka zastopani zahodno in srbsko bojišče. Rezultate po posameznih območjih v nadaljevanju prikazujeta grafikon 3 in 6.

Tabela 5: Predvidena letnica smrti vojakov v % iz območja občin Destrnik, Trnovska vas in Podvelka.

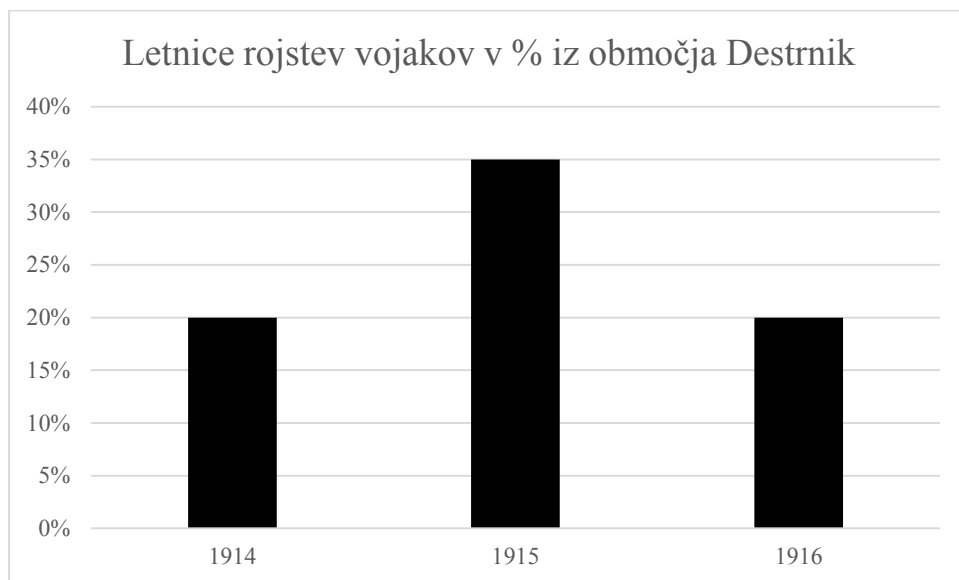
Predvidena letnica smrti	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Destrnik in Trnovska vas	Odstotek padlih vojakov iz območja občine Podvelka
1914	16	20
1915	31	35
1916	21	20
1917	14	11
1918	14	14
1919	1	/
preživel	3	/
skupaj	100	100

Iz tabele je razvidno, da je največ vojakov v obeh primerih umrlo leta 1915 (Destrnik in Trnovska vas 31 % in Podvelka 35 %). Umrljivost vojakov v Destrniku leta 1917 in 1918 je 14 %. 1 % vojakov je na območju Destrnika umrlo leta 1919, 3 % so vojno preživeli, medtem ko noben vojak iz občine Podvelke ni preživel. Najmanj vojakov iz Podvelke je umrlo leta 1917 (11 %).

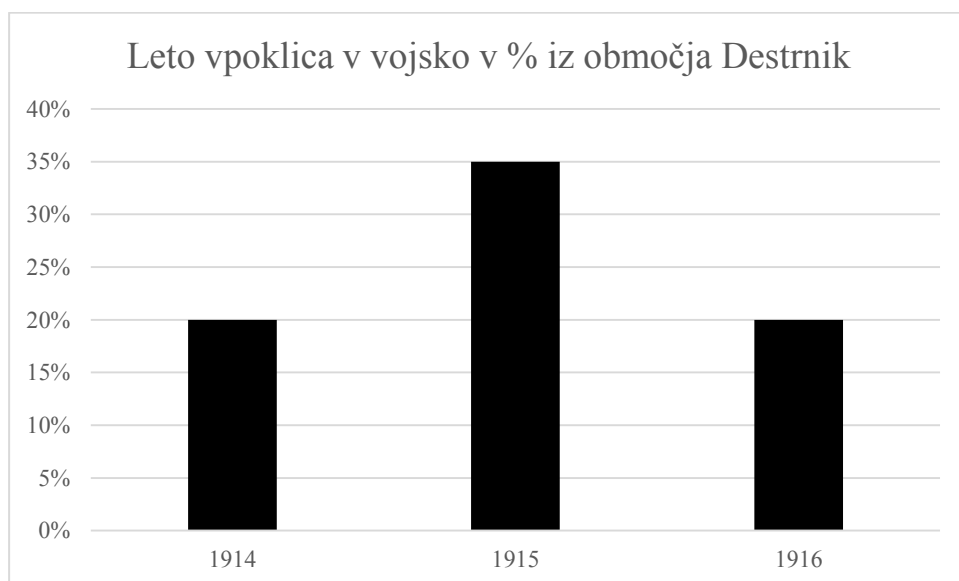
4.1 Destrnik in Trnovska vas

Na spomeniku so kljub njegovi prenovi še danes pomanjkljivosti. Nekatera imena umrlih vojakov niso navedena, saj so svojci sprva še zmeraj upali na vrnitev vojakov, kasneje po sedemdesetih letih pa ni bilo več nikogar, ki bi se njihovih imen spominjal. S pomočjo še vedno nedokončanih raziskav je bilo ugotovljenih še pet vojakov, ki niso navedeni na spomeniku, prav gotovo pa se bo z nadaljnjim delom našel še kakšen. Zbrani podatki dokazujejo, da je bilo na območju današnje občine Destrnik najmanj 116 žrtev prve svetovne vojne. Po zadnjem avstro-ogrskem popisu prebivalstva leta 1910 je takrat na območju župnije Sv. Urban živelo 3263 ljudi, kar pomeni, da število umrlih predstavlja 3,6 % delež. To je nekoliko več kot znaša ta podatek za Štajersko v mejah pred razpadom Avstro-Ogrske na Štajerskem, ki znaša 3,4 % delež. Za 41 žrtev iz območja občine Destrnik je bilo mogoče ugotoviti letnico smrti, za 31 žrtev pa tudi kraj smrti glede na fronto, v kateri so se borili. Največ vojakov je umrlo leta 1915, delež je kar 42 %. Najpogostejši kraj smrti pa je bila italijanska fronta s prav tako visokimi odstotki, 44 %. V skladu s pričakovanji je tudi pripadnost umrlih vojakov enotam, saj jih je bilo največ v »domačih« enotah ptujske okolice: za 29 vojakov je bila ugotovljena pripadnost 87. (celjskem) pehotnem polku, 12 pa v 26. (mariborskem) domobranskem pehotnem, od leta 1917 strelskem polku. Posebnost vojaške pripadnosti Destrničanov so vsaj štirje vojaki, ki so v letih 1914-1915 umrli v bojih na srbski fronti ali pa v ujetništvu v Srbiji. Vsi štirje so pripadali IV. bataljonu 87. pehotnega polka, ki je bil ena izmed redkih večinsko slovenskih enot, ki je bila poslana v boj proti Srbom.

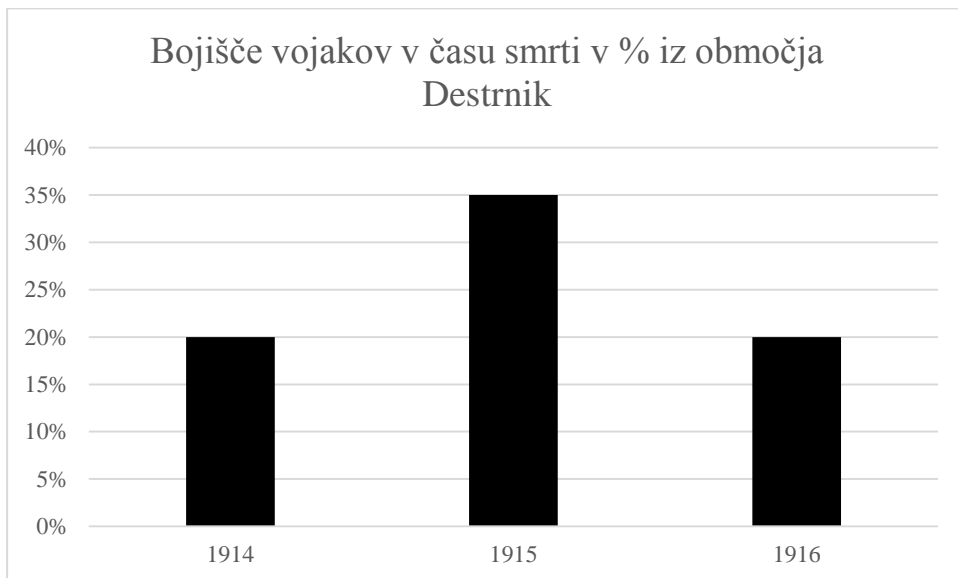
Grafikon 1: Letnice rojstev vojakov iz območja Destrnika v %.

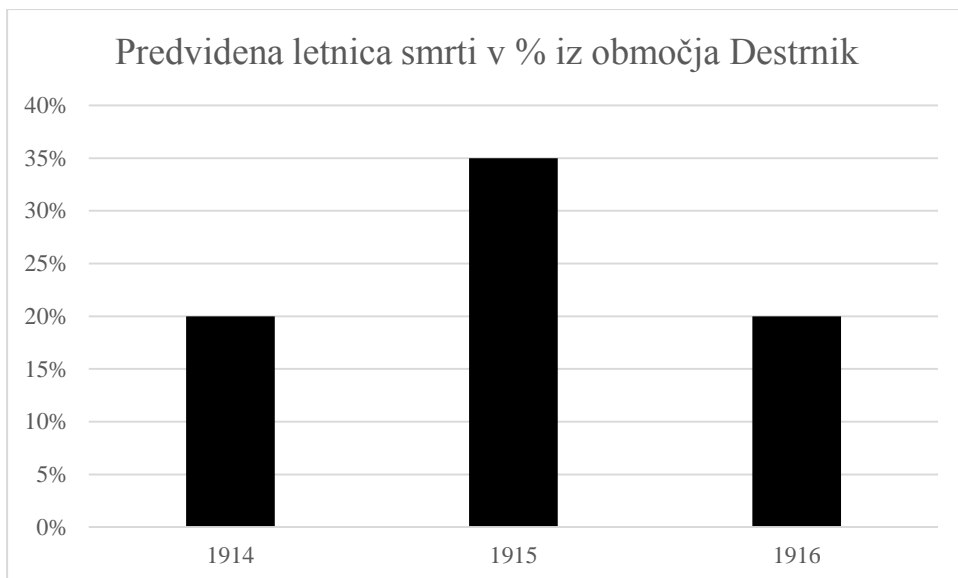
Grafikon 2: Leto vpoklica v vojsko v % iz območja Destrnika.

Grafikon 3: Bojišče vojakov v času smrti v % iz območja Destrnik in Trnovska vas.

Grafikon 4: Predvidena letnica smrti v % iz območja Destrnik in Trnovska vas.

4.2 Podvelka

Kot vse slovenske kraje je tudi občino Podvelka prizadela prva svetovna vojna. Pomanjkanje, lakota, nalezljive bolezni, mobilizacijski pozivi in obvestila o smrti so bili del vojnega vsakdanjika. Ženske so ostale same doma in so morale skrbeti za družino. Kljub številnim tegobam pa so najbolj tragični del dogajanja možje in fantje, ki so umirali na frontah, pa tudi v zaledju.

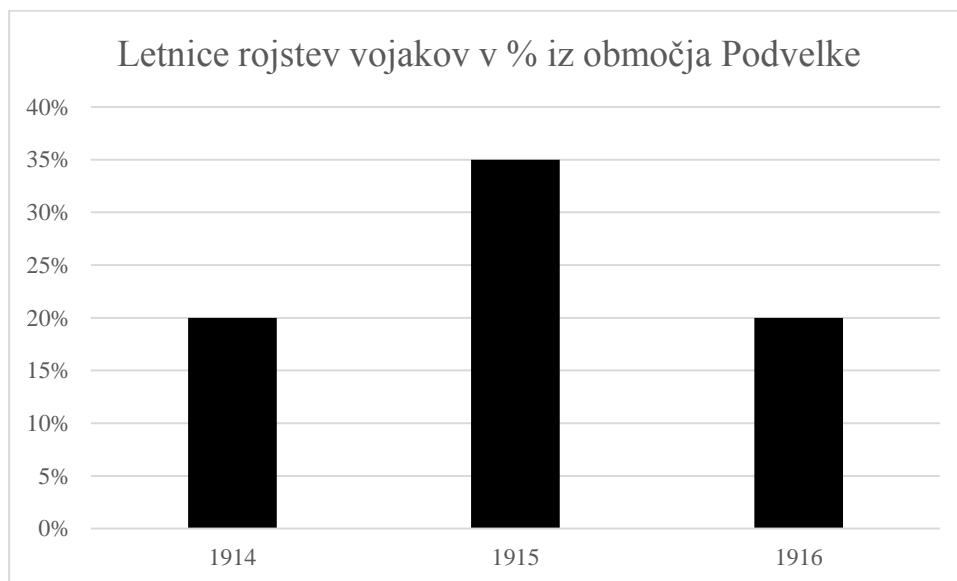
Na območju občine Podvelka je bilo glede na spomenika v Breznu in v Kapli 52 žrtev prve svetovne vojne, s še nedokončanim raziskovanjem pa je bilo ugotovljenih še devet žrtev. Vzrok za to »nenatančnost« je pri spomeniku v Breznu gotovo to, da leta 1922 postopki uradne proglasitve pogrešanih za mrtve še niso bili končani. Sorodniki pogrešanih so še vedno upali, da se bo njihov ljubljene sorodnik vrnil domov, zato njegovega imena niso napisali na spominsko ploščo. 61 žrtvam z območja Brezna in Kaple je treba dodati še vsaj 23 do zdaj ugotovljenih žrtev iz krajev Janževski Vrh, Lehen in Rdeči Breg. To pomeni, da je bilo na območju današnje občine Podvelka najmanj 84 žrtev prve svetovne vojne. Po zadnjem avstro-ogrskem popisu prebivalstva leta 1910 je takrat na območju današnje občine Podvelka živelo 5259 ljudi.

Do zdaj ugotovljene žrtve s tega območja tako znašajo 16 umrlih na 1000 prebivalcev. Ker raziskave za območje občine Podvelka južno od Drave še potekajo, bo končna številka gotovo višja. Za območje Brezna in Kaple je izračunano število žrtev 24 oz. 20 umrlih na 1000 prebivalcev. To je sicer manj od izračunanih žrtev za Štajersko in Koroško v mejah pred razpadom Avstro-Ogrske, ki znašajo 34 oz. 37 umrlih na 1000 prebivalcev, vendar je podobno bilo izračunano za Kranjsko, kjer je bilo 20 umrlih na 1000 prebivalcev.

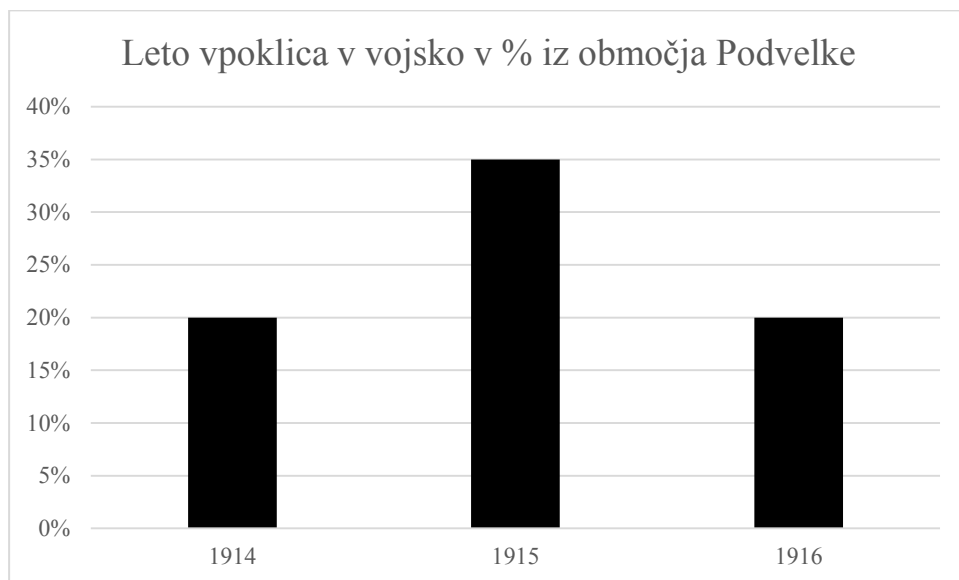
Za 43 žrtev z območja občine Podvelka je bilo možno ugotoviti tudi kraj smrti. Najpogostejši kraj smrti je s 54 % vzhodna fronta. S to fronto je povezanih tudi tistih 9 % žrtev, ki so umrle v ruskem ujetništvu oz. v času revolucije in državljanske vojne v Rusiji.

Med »neobičajne« smrti velja uvrstiti smrt črnovojnika Štefana Garmuta/Garmutha, po domače Dvoršnika (*1875–†10. februar 1915, Maribor) iz Kaple, ki je umrl v Mariboru v bolnišnici za posledicami na fronti dobljenega tifusa. O njegovem pogrebnem sprevodu od Maribora do domačega kraja je poročal celo časopis Štajerski gospodar. Drugi primer »neobičajne smrti« je topničar Martin Viltužnik (*1894, Lehen na Pohorju–†26. september 1918, Montmédy), ki je umrl v zadnjih tednih prve svetovne vojne na zahodni fronti v bližini po krvavi bitki leta 1916 znanega francoskega mesta Verdun. V času Viltužnikove smrti je namreč Nemcem na zahodni fronti že kazalo tako slabo, da so od avstro-ogrskih zaveznikov zahtevali vojaško pomoč. Pomoč je sicer prispela, a njen učinek je bil nikakršen. Tako je sicer neugotovljeno število avstro-ogrskih vojakov umrlo na zahodni fronti tik pred koncem vojne dobesedno za prazen nič.

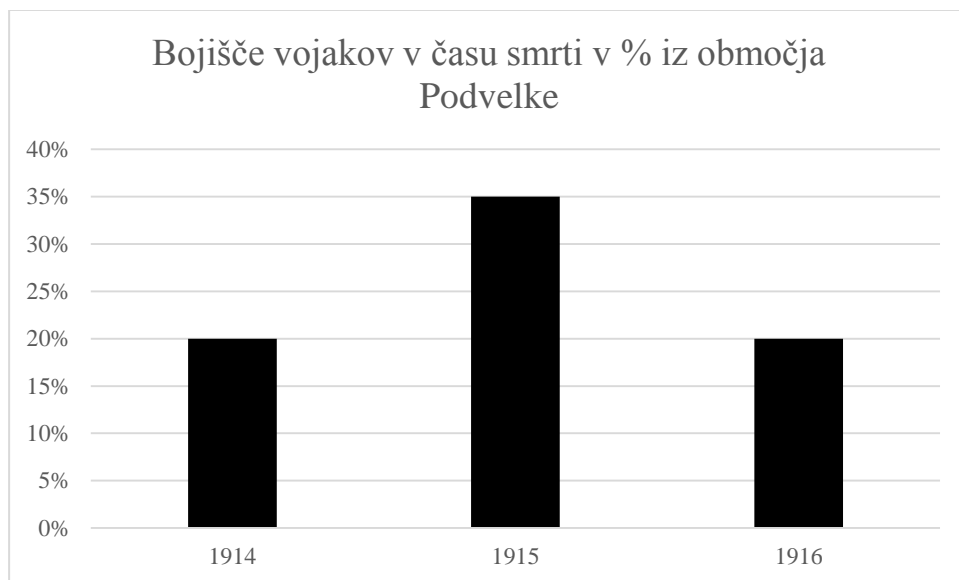
Grafikon 5: Letnice rojstev vojakov v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku.

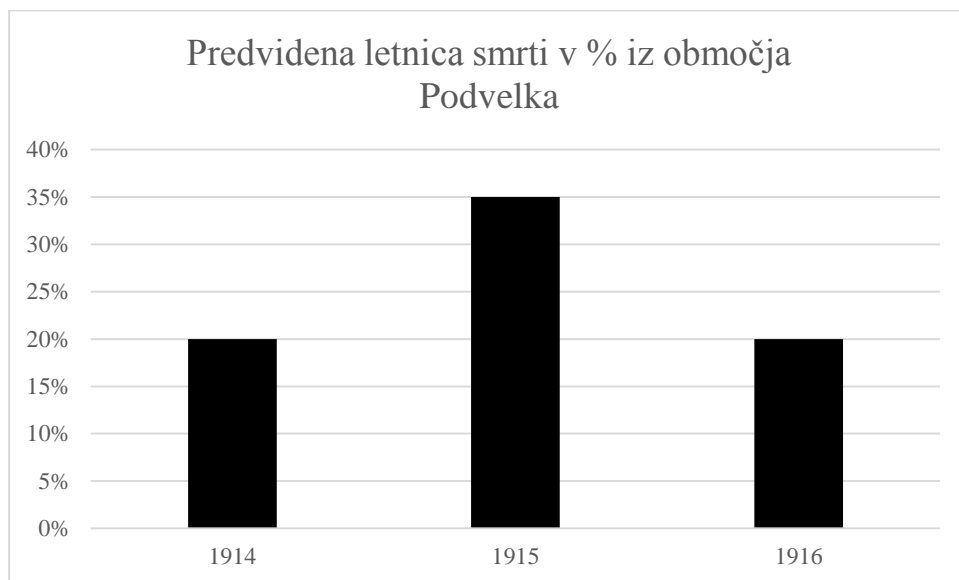
Grafikon 6: Leto vpoklica v vojsko v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku.

Grafikon 7: Bojišče vojakov v času smrti v % iz območja Brezna in Kaple na Kozjaku.

Grafikon 8: Predvidena letnica smrti vojakov v % iz območja Brezno in Kapla na Kozjaku.

5. ZAKLJUČEK

Mineva sto let od začetka I. svetovne vojne, ki so jo sodobniki z namenom imenovali velika vojna. Čeprav o njej vemo marsikaj, se nam porajajo vprašanja o tem, kakšna so bila življenja ljudi, ki jih je vojna za zmeraj zaznamovala. Ti ljudje o sami vojni niso odločali, so pa jo občutili na lastni koži in mnogi tudi izgubili svoja življenja.

Z raziskovalno nalogo na to temo sva se želeli seznaniti z usodo padlih v I. svetovni vojni, ki so po najinem mnenju deležni manjše pozornosti kot rojaki, padli v II. svetovni vojni. Raziskovalna naloga je temeljila na vzorcu treh skupnosti, ki imajo spomenik padlih iz I. svetovne vojne: Brezno, Destrnik in Kapla na Kozjaku.

Imena vojakov iz spomenika sva raziskali s pomočjo oklicnih zadev, ki sva jih našli v Pokrajinskem arhivu Maribor, Verlostlist in časopisa, ki sva poiskali na internetu. Želeli sva tudi vzpostaviti stik s tamkajšnjo krajevno skupnostjo in prositi za pomoč občini Destrnik in Trnovska vas ter Podvelka. Čeprav nama raziskovanje ni uspelo v tolikšni meri, kot sva si za konec raziskovalne naloge želeli, so nama občine obljubile nadaljnjo sodelovanje, oglasili so se pa tudi daljni sorodniki pokojnih vojakov.

V okviru raziskovalne naloge sva tako bili soavtorici razstave z naslovom *On je ob Visli ali ob Drini*, kjer sva dijakom Prve gimnazije Maribor predstavili zgodovinski okvir, pomembna bojišča, občine, v kateri sva raziskovali in zgodbe posameznih vojakov. Kajti le z zavedanjem preteklosti in obujanjem spominov, bomo preprečili, da bi se takšna morija še kdaj ponovila.

Pred raziskovanjem sva si postavili štiri hipoteze, ki sva jih poskusili potrditi ali ovreči.

Prva hipoteza: Več kot 50 % vojakov je pripadalo enoti 87. celjskega pehotnega polka.

To hipotezo lahko delno potrdiva. Po vseh zbranih podatkih o padlih vojaki, ki so nama bili na voljo, se je 52 % vojakov (Tabela 3) iz območja Destrnik in Trnovska vas pripadalo 87 % pehotnemu polku, medtem ko je odstotek manjši na območju Podvelke, le 25 %. V občini Podvelki so bili dobro zastopani tudi 4. domobranski polk (23 %), 47. pehotni polk (12 %) in 26. domobranski pehotni polk (10 %).

Druga hipoteza: Največ vojakov se je bojevalo na vzhodni in soški fronti. Hipotezo lahko potrdiva, saj se je v obeh raziskovanih območjih največ vojakov borilo na vzhodni (Tabela 4: Destrnik in Trnovska vas 40 %, Podvelka 63%) in soški fronti (Destrnik in Trnovska vas 50 % in Podvelka 32 %). To lahko poveževa tudi z dejstvom, da je bila večina raziskovalnih vojakov v 87. pehotnem polku, ki so bili vsi, z izjemo tretjega bataljona, poslani na vzhodno fronto.

Tretja hipoteza: V prvi svetovni vojni je največ vojakov umrlo prvo leto po začetku vojne. Hipotezo lahko potrdiva. Kot je razvidno na tabeli 5, je 31 % vojakov iz območja Trnovske vasi in Destrnika ter 35 % vojakov iz območja Podvelke umrlo že takoj po vojni. Vzrok za to je morda lahko v neizkušenosti, saj se je večina Slovencev pred vojno ukvarjala s kmetijstvom, in v dejstvu, da sva se v raziskavi ukvarjali z dvema podeželskima krajema. Zanimiv podatek je, da je iz občine Destrnik in Trnovska vas preživel 3 % vpoklicanih vojakov, medtem ko v Podvelki nihče.

Četrta hipoteza: Število umrlih vojakov iz raziskovalnih krajev se bo ujemalo.

Hipoteze ne morava ne potrditi ne ovreči. Na območju občine Destrnik in Trnovska vas sva raziskovali večje število vojakov kot na območju občine Podvelka, vendar sva veliko vojakov dodali tudi skozi raziskovanje. Verjetno bi lahko hipotezo potrdili, če bi raziskovali dlje časa in bi imeli boljši dostop do gradiva, saj bi morda lahko našli večje število vojakov, ki niso bili zapisani na spomenike.

S pomočjo raziskovalne naloge sva odstraniti prah pozabe s spominov na življenja in smrti posameznikov izpred stotih let, ki jih je sodoben svet že skorajda pozabil ter jih *po dolgi poti vrniti nazaj domov*. Upava, da se bo sodelovanje z občinama nadaljevalo tudi v prihodnje in

da bova lahko rezultate približali krajevnim skupnostim. Nikakor ne smemo pozabiti na grozote, ki so jih doživljali naši rojaki 100 let nazaj.

6. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Od vsake kakovostno izdelane raziskovalne naloge se pričakuje, da vsebuje tudi temelje družbene odgovornosti, kar pomeni, da se zavzema za skupno izboljševanje sveta in pripomore k trajnemu razvoju človeške družbe. Družbena odgovornost je po definiciji Evropske unije iz leta 2011 »odgovornost za vpliv na družbo, ljudi, njihove organizacije in naravo«.

Okolica od nas kot posameznikov pričakuje določeno mero odgovornosti, saj nam le-ta omogoča, da nam drugi ljudje zaupajo in nas sprejemajo kot resne in zanesljive ljudi. Za uspešno delovanje v svetu je potreben odgovoren in neškodljiv odnos do narave, soljudi, dela oziroma učenja. Avtorici meniva, da najina raziskovalna naloga zadostuje pravilom družbene odgovornosti, saj vsebuje:

- transparentnost oziroma preglednost podatkov: pri pisanju raziskovalne naloge sva se avtorici trudili zajeti vse podatke, ki sva jih zbrali, ter jih skušali jasno in razumljivo predstaviti bralcu. Izdelana je bila sistematično, s skrbno izbiro virov ter dodatnimi slikami in grafikoni, ki bralca pritegnejo.
- etično obnašanje: raziskovalna naloga vsebuje etično obnašanje, saj sloni na temeljih poštenosti, pravičnosti in celovitosti. Pri pisanju sva bili kar se da skrbni in sva jo pisali v veri, da je pravična in poštena do vseh tistih, ki so nama pri delu pomagali, hkrati pa obeleži spomin na vse tiste, ki so v veliki vojni izgubili življenje.
- spoštovanje interesov deležnikov/interesnih skupin: pri izdelavi raziskovalne naloge sva se trudili spoštovati interese vseh ljudi. Zavedava se namreč, da je vojna vselej občutljiva tema, ne glede na to da je od takratnih dogodkov preteklo že stoletje. S svojim delom nisva želeli nikogar prizadeti in sva spoštovali želje vseh, ki so nama pri delu na kakršen koli način pomagali.
- spoštovanje vladavine prava: raziskovalna naloga spoštuje vladavino prava, saj je izdelana po natančno določenih pravilih.
- spoštovanje mednarodnih norm obnašanja: pri delu sva avtorici upoštevali mednarodne norme vedenja ter načelo spoštovanja pravne države.

- spoštovanje človekovih pravic: raziskovalna naloga spoštuje človekove pravice, saj se avtorici v njej zavzemava obuditi spomin na obdobje, ko so bile te pravice kršene in odstraniti prah pozabe z njihovih življenjskih zgodb.
- odgovornost za vpliv na ljudi: najina raziskovalna naloga je vplivala na vse ljudi, ki so nama pomagali pri pripravi raziskovalne naloge in iskanju podatkov, prav tako pa bo imela vpliv tudi na vse tiste, ki jo bodo prebrali. Seveda pa se najino delo ne končuje zgolj z izdelavo raziskovalne naloge. Sodelovanje z izbranimi krajevnimi skupnostmi se bo še vsekakor nadaljevalo. Želiva namreč poiskati še več informacij o padlih vojaki ter njihove zgodbe povezati z danes še živečimi sorodniki. V okviru raziskovalne naloge je nastala tudi razstava, ki ljudi, še posebej mlajše, spodbuja k zavedanju o pomembnosti in posledicah, ki ga je imela prva svetovna vojna za naše kraje. V prihodnosti si avtorici želiva spodbuditi občine k izdelavi spomenikov z natančnimi podatki, ki bi ljudi za zmeraj opominjali, da se takšna vojna ne sme ponoviti.

7. LITERATURA

Objavljeni viri

- Avstro-Ogrska: https://sl.wikipedia.org/wiki/Avstro-Ogrska#Politi.C4.8Dne_krise_in_narodnostni_boj_.281893-1914.29, 20. I. 2016.
- Arzenal: *Spomeniki 1. svetovne vojne*: <http://www.arzenal.si/sobe/zbirke/spomeniki>, 20. I. 2016.
- Budna Kodrič, Nataša, Vojaki s Škofjeloškega v prvi svetovni vojni, *Loški razgledi* 46, 1999, str. 367-382.
- Budna Kodrič, Nataša, Žrtve prve svetovne vojne z Gorenjske, v: *Mirno vojaki spite večno spanje: Gorenjska in Gorenjci 1914-1918*, Kranj: Gorenjski muzej, 2014, str. 64-67.
- Čopič, Špelca, Slovenski spomeniki padlim v prvi svetovni vojni, *Kronika* 35, št. 3, 1987, str. 168-177.
- Gabrič, Aleš, Režek, Mateja, *Zgodovina 4: učbenik za četrti letnik gimnazije*, Ljubljana: DZS, 2013.
- Glasenčnik, Igor, *Podoba in preteklost Kaple in Ožbalta*, Kapla - Ožbalt: samozal., 1995.
- Italian Front (World War I.): [https://en.wikipedia.org/wiki/Italian_Front_\(World_War_I\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Italian_Front_(World_War_I)), 9. II. 2016.
- Marhl, Jože (ur.), *Brezno in Podvelka: bogata zgodovina dveh majhnih krajev*, [Podvelka]: občina, 2012.
- Nečak, Dušan - Repe, Božo, *Prelom: 1914-1914: svet in Slovenci v 1. svetovni vojni*, Ljubljana: Sophia, 2005.
- *October Revolution*: https://en.wikipedia.org/wiki/October_Revolution, 9.II. 2016
- Prašnički, Martin, *Vojni luzerji - 1914-1918 - spominsko-dokumentarna zgodba o slovenskih vojakih 87. pešpolka*, Zgornja Polskava: samozal., 2014.
- Račnik, Marjan, *Znano in neznano o Remšniku*, Remšnik: samozal., 2003.
- *Russo-Japanese War*: https://en.wikipedia.org/wiki/Russo-Japanese_War, 9. II. 2016.
- *Russian Revolution*, https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Revolution, 9. II. 2016
- *Soška fronta*: https://sl.wikipedia.org/wiki/So%C5%A1ka_fronta, 9. II. 2016.

- Sedmak, Drago, Soška fronta, v: *Enciklopedija Slovenije 12*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998, str. 159-167 in str. 171-172.
- Štepec, Marko [et al.], *Take vojne si nismo predstavljali*, Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 2014, str. 5-53.
- Švajncer, Janez J., *Svetovna vojna 1914-1918: Slovenci v avstro-ogrski armadi*, Maribor: Pokrajinski muzej, 1988.
- Švajncer, Janez J., Slovenski polki, v: *Enciklopedija Slovenije 12*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998, str. 50-52.
- Svolfšak, Petra, Soška fronta. Begunci in evakuacija, v: *Enciklopedija Slovenije 12*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998, str. 168-171.
- Svolfšak, Petra, Prva svetovna vojna in Slovenci. Oris slovenske zgodovinske, publicistične in spominske literature o prvi svetovni vojni, *Zgodovinski časopis* 47, št. 2 in št. 4, 1993, str. 263-287 in str. 547-567.
- Svolfšak, Petra, Prva svetovna vojna, v: *Enciklopedija Slovenije 9*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995, str. 398-409.
- *United States in World War I*: https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_in_World_War_I, 9. II. 2016.
- Voranc, Danilo (ur.), *Šola ob meji: zbornik ob 200-letnici Osnovne šole Kapla na Kozjaku: razvoj šole od šolskega leta 1807/1808 do šolskega leta 2008/2009*, [Podvelka]: občina, 2009.
- *World War I*: https://en.wikipedia.org/wiki/World_War_I, 9. II. 2015.
 - *Western Front (World War I)*: [https://en.wikipedia.org/wiki/Western_Front_\(World_War_I\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Western_Front_(World_War_I)), 9. II. 2015.

Neobjavljeni viri

- regionalni arhivi slovenske javne arhivske službe: <http://www.siranet.si/suchinfo.aspx>.
- Pokrajinski arhiv Maribor (PAM): <http://www.pokarh-mb.si/si/index.html>.
- Zgodovinski arhiv na Ptujju (ZAP): <http://www.arhiv-ptuj.si/>.

- *Verlustliste* (vse številke po straneh kot jpg): <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=vll>,
- *Verlustliste* (vse številke v pdf): <http://digi.landesbibliothek.at/viewer/toc/AC08513816/1/>.
- *Verlustliste* (Full text search): <http://anno.onb.ac.at/anno-suche/#searchMode=complex&title=Verlustliste+&resultMode=list&from=1&sort=date+asc>,

8. PRILOGE

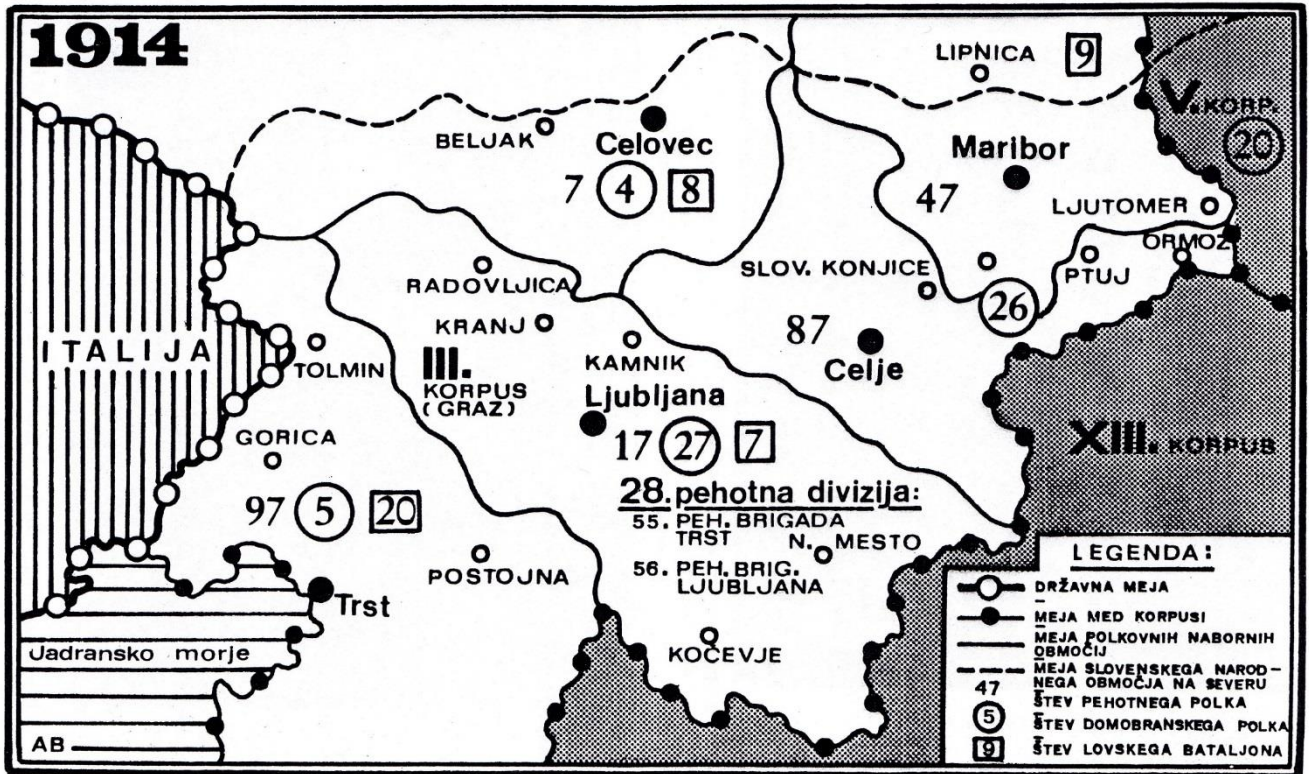
10

- Meandrija Vasil, Inf., IR. Nr. 96, 14. Komp., Kroatien, Glina, Zagreb, Jukinac, 1887, verw.
- Mischel Leopold, Inf., IR. Nr. 4, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1891, verw.
- Memić Ibro, Inf., bh. IR. Nr. 4, 9. Komp., Bosnien, Prozor, Lizoperei, 1887, tot.
- Mertl Johann, ResInf., IR. Nr. 84, 14. Komp., Niederösterreich, Baden, Vöslau, 1890, verw.
- Mesarec Josef, Inf., IR. Nr. 87, MGA. 1, Steiermark, Pettau, Hirschendorf, 1891, verw.
- Micovillovic Thomas, Inf., IR. Nr. 87, 16. Komp., Istrien, Pola, 1891, verw.
- Miljević-Vlaisavljević Mihailo, Korp., IR. Nr. 96, 13. Komp., Kroatien, Topusko, Zagreb, Topusko, 1888, verw.
- Milos Georg, Inf., IR. Nr. 46, 12. Komp., Ungarn, Temes, Jiroda, 1888, verw.
- Mielin Franz, Inf., IR. Nr. 84, 14. Komp., Niederösterreich, Wien, 1891, verw.
- Močnik Andreas, ResGefr. TitKorp., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Luttenberg, Richterofen, 1889, verw.
- Müller Rudolf, Inf., IR. Nr. 84, 14. Komp., Niederösterreich, Baden, Weikersdorf 1891, verw.
- Neckermann Jakob, ResGefr., IR. Nr. 84, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1888, verw.
- Neninger Gustav, ResInf., IR. Nr. 84, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1885, verw.
- Neuhold Rudolf, ResInf., k. k. LIR. Nr. 24, 11. Komp., Niederösterreich, Horn, Dietmannsdorf, 1884, verw.
- Nikodem Franz, Gefr. TitKorp., IR. Nr. 84, BaonsStb., Niederösterreich, Wr. Neustadt, 1889, verw.
- Novak Jozo, Inf., bh. IR. Nr. 4, 13. Komp., Hercegovina, Mostar Land, Blato, 1881, verw.
- Novak Karl, ResKorp., k. k. LIR. Nr. 24, MGA. 3, 12. Komp., Niederösterreich, Horn, Klein-Meiselsdorf, 1888, verw.
- Norotny Vinzenz, ResInf., IR. Nr. 98, 4. Komp., Böhmen, Hohenmauth, Jenšovice, 1889, verw.
- Nusehey Friedrich, ResInf., IR. Nr. 84, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1892, verw.
- Obradović Dija, Inf., IR. Nr. 96, 14. Komp., Kroatien, Jaska, Zagreb, Sošice, 1889, verw.
- Oevirk Anton, ResInf., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Rann, Lichtenwald, 1888, verw.
- Ogrizek Johann, ResInf., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Cilli Umgebung, Süßenberg, 1882, verw.
- Oruč Johann, Inf., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Cilli, Sibika, 1891, verw.
- Orđić Elias, Gefr., IR. Nr. 46, 12. Komp., Ungarn, Csongrád, Szeged, 1886, verw.
- Orel Karl, ResInf., IR. Nr. 84, 13. Komp., Niederösterreich, Wien, 1889, verw.
- Orešković Anton, Inf., IR. Nr. 96, 15. Komp., Kroatien, Otočac, Lika-Krbava, Sinac, 1888, verw.
- Orlović Frano, Inf., IR. Nr. 96, 15. Komp., Kroatien, Jaska, Zagreb, Klincaselo, 1891, verw.
- Osojnik Franz, Inf., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Rann, St. Peter, 1890, verw.
- Ostermann Vinzenz, ResInf., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Cilli Umgebung, Pietrovitsch, 1889, verw.
- Österreichischer Johann, Zugst., k. k. LIR. Nr. 24, 11. Komp., Niederösterreich, Waidhofen, Rappolz, 1890, verw.
- Ostojč Mirko, Gefr., IR. Nr. 96, 13. Komp., Kroatien, Kostajnica, Zagreb, Majur, 1889, tot.
- Pačić Danilo, Inf., IR. Nr. 96, 16. Komp., Kroatien, Vojnić, Modruš-Fiume, Vojnić, 1887, verw.
- Pantelić Stojan, Inf., IR. Nr. 96, 15. Komp., Kroatien, Kostajnica, Zagreb, Majur, 1881, verw.
- Paseka Karl, ResInf., IR. Nr. 84, 15. Komp., Niederösterreich, Wien, 1889, verw.
- Pasvčik Joset, Inf., IR. Nr. 3, 1. Komp., Mähren, Ung. Brod, Rudimov, 1891, verw.
- Pavica Guro, Korp., IR. Nr. 96, 15. Komp., Kroatien, Ogulin, Modruš-Fiume, Plaški, 1888, verw.
- Pavšček Jarolim, Zugst., IR. Nr. 98, 1. Komp., Böhmen, Hohenmauth, 1890, verw.
- Paylović Alois, Inf., IR. Nr. 96, 13. Komp., Kroatien, Topusko, Zagreb, Vrginmost, 1886, verw.
- Pečoler Franz, ResInf., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Windischgraz, Raßwald, 1882, verw.
- Perković Anton, Inf., IR. Nr. 96, 15. Komp., Kroatien, Jaska, Zagreb, Petrovina, 1884, tot.
- Pešec Konrad, Inf. TitGefr., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Pettau, Fuchdorf, 1889, tot.
- Petrović Franz, ResKorp. TitZugst., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Pettau, Pichldorf, 1889, verw.
- Petzl Michael, ResInf., IR. Nr. 84, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1885, verw.
- Pflanzl Franz, ResInf., k. k. LIR. Nr. 24, 12. Komp., Niederösterreich, Gmünd, Abschlag, 1888, tot.
- Platzer Franz, ErsRes., IR. Nr. 84, 15. Komp., Niederösterreich, Wien, 1886, verw.
- Pluskal Alois, IR. Nr. 3, 1. Komp., Mähren, Ung. Hradisch, Tetschowitz, 1892, verw.
- Pobisch Franz, ErsRes., k. k. LIR. Nr. 24, 10. Komp., Mähren, Znaim, Schiltern, 1891, verw.
- Podjaveršek Anton, Inf., IR. Nr. 87, MGA. 1, Steiermark, Gonobitz, Kosjak, 1889, verw.
- Pokrišić Matthias, ResInf. TitGefr., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Pettau Umgebung, Jastrovitz, 1889, verw.
- Poller Matthias, Kan., FHR. Nr. 9, Batt. 3, Böhmen, Deutsch-Brod, Steindorf, 1889, verw.
- Poljanšek Alois, ResInf. TitGefr., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Cilli Umgebung, Lentsch, 1888, verw.
- Popović Josip, Inf., IR. Nr. 96, 14. Komp., Kroatien, Ogulin, Modruš-Fiume, Tounj, 1886, verw.
- Poppinger Franz, ResInf., k. k. LIR. Nr. 24, 9. Komp., Niederösterreich, Gmünd, Heidenreichstein, 1882, verw.
- Pospišil Rudolf, ErsRes., IR. Nr. 84, 13. Komp., Niederösterreich, Wien, 1888, verw.
- Postl Johann, Inf., IR. Nr. 84, 15. Komp., Niederösterreich, Wr. Neustadt, 1891, verw.
- Postl Johann, ResInf., IR. Nr. 4, 13. Komp., Niederösterreich, Wr. Neustadt, Wiesenbach, 1889, verw.
- Postl Josef, ResInf., IR. Nr. 84, 13. Komp., Niederösterreich, Wr. Neustadt, Miesenbach, 1887, verw.
- Potočnik Franz, ResInf., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Cilli, Groß-Pireschitz, 1889, verw.
- Potnec Franz, ErsRes., k. k. LIR. Nr. 24, 9. Komp., Mähren, Mähr. Kromau, Daleschitz, 1892, tot.
- Povh Anton, ErsRes., IR. Nr. 87, 16. Komp., Küstenland, Triest, 1887, verw.
- Prädler Gottlieb, Trainsold., TrainDiv. Nr. 3, 3. Esk., Böhmen, Münchengrätz, Lonkovec, 1885, verw.
- Pribičević Radovan, Inf., IR. Nr. 96, 16. Komp., Kroatien, Dvor, Zagreb, Dvor, 1887, verw.
- Prihl Anton, ResInf., IR. Nr. 84, 15. Komp., Niederösterreich, Wien, 1887, verw.
- Prokopp Rudolf, ResGefr., IR. Nr. 4, 16. Komp., Niederösterreich, Wien, 1889, verw.
- Pučko Ferdinand, ResKorp., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Luttenberg, Wolfsdorf, 1884, verw.
- Puklavac Philipp Jakob, Inf., IR. Nr. 87, 16. Komp., Steiermark, Pettau, Polstrau, 1891, tot.
- Puljić Marko, Inf., bh. IR. Nr. 4, 12. Komp., Hercegovina, Stolac, Rotimlje, 1886, verw.
- Punfigam Hans, ResZugst., IR. Nr. 4, 15. Komp., Steiermark, Radkersburg, Weitersfeld, 1887, verw.
- Rački Tomo, Inf., IR. Nr. 96, 13. Komp., Kroatien, Jaska, Zagreb, Klincaselo, 1889, verw.
- Radies Koloman, Inf., IR. Nr. 44, 16. Komp., Ungarn, Somogy, Kaposvár, 1884, verw.
- Radoš Čabak Jozo, Inf., bh. IR. Nr. 4, 10. Komp., Bosnien, Zupanjac, Kongora, 1888, tot.
- Radovanović Petar, Korp., IR. Nr. 96, 13. Komp., Kroatien, Kostajnica, Zagreb, Crkveni bok, 1884, verw.
- Rajh Anton, ResInf. TitGefr., IR. Nr. 87, 15. Komp., Steiermark, Pettau Umgebung, Witschanetz, 1887, verw.
- Rákóczy Franz, Inf., IR. Nr. 44, 12. Komp., Ungarn, Somogy, Bécz, 1886, verw.
- Rank Franz, ResInf., IR. Nr. 84, 15. Komp., Niederösterreich, Wien, 1884, verw.

Slika 7: Podatki o Francu Mesarcu iz Jiršovcev v *Verlustliste Nr. 55*, 13. XI. 1914, str. 42.

- Meleg Andreas, Inf., IR. Nr. 69, 7. Komp., Ungarn, Fejérváncsa, 1886, verw.
- Melichar Josef, ResGefr., IR. Nr. 75, 4. Marschkomp., Böhmen, Wittingau, 1886, kriegsgef. (Niš, Serbien.)
- Mellen Michael, Inf., IR. Nr. 26, 6. Komp., Ungarn, Hont, Ujlot, 1892, tot (2.-4./2. 1915).
- Melmer Rochus, Jäg., T.J.R. Nr. 2, 1. Komp., Tirol, Imst, Pitztal, 1892, verw.
- Melniesuk György Alexa-é, ResInf., IR. Nr. 85, 13. Komp., Ungarn, Máramaros, Nagybooskó, 1887, kriegsgef. (Samar-kand, Rußland.)
- Merese Simeon, Inf., IR. Nr. 33, 6. Komp., Ungarn, Arad, Pajsa, 1892, verw.
- Merkač Anton, ErsRes., IR. Nr. 7, 3./4. Grenzschutzkomp., Kärnten, Völkermarkt, Prävali, 1886, verw.
- Mesarec Josef, Inf., IR. Nr. 87, 13. Komp., Steiermark, Pettau Umgebung, Hirschendorf, 1891, verw., kriegsgef. (Palanka, Serbien.)
- Messner Franz, ErsRes., IR. Nr. 7, 2./4. Komp., Kärnten, Klagenfurt, St. Thomas, 1881, verw.
- Messner Ludwig, Jäg., T.J.R. Nr. 2, 9. Komp., Tirol, Brixen, Tschöis, 1881, tot (28./8. 1914).
- Mészár Andreas, Inf., IR. Nr. 69, 4. Komp., Ungarn, Bereg, Deregróos, 1880, tot (11.-30./11. 1914).
- Mészáros Basil Mikora-é, ResInf., IR. Nr. 85, 3. Komp., Ungarn, Máramaros, Aknasugatag, 1881, kriegsgef. (Taschkent, Rußland.)
- Mészáros Franz Lajos-é, ErsRes., IR. Nr. 85, ErsBaon., Ungarn, Ugocsa, Verbőcz, 1889, kriegsgef. (Rußland.)
- Mészáros Georg, ErsRes., IR. Nr. 61, 6. Komp., Ungarn, Temes, Gátalja, 1887, verw.
- Mészáros Lajos, ErsRes., k. u. L.I.R. Nr. 14, 3. Komp., Ungarn, Bars, Tóhöl, 1888, verw., kriegsgef. (Evakuationspital Nr. 29, Wladimir, Rußland.)
- Mezner Johann, Inf., IR. Nr. 69, 2. Komp., Ungarn, Fejér, Mór, 1892, verw.
- Mezi Francesco, Jäg., T.J.R. Nr. 2, 5. Marschkomp., Tirol, Tione, Storo, 1891, verw.
- Mieck Johann, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 24, 2. Komp., Mähren, Mähr. Budwitz, Ober Aujezd, 1893, tot (1.-10./1. 1915).
- Miehaliak Trofim, Inf., kriegsgef. (Simbirk, Rußland.)
- Mieenthaler Georg, ErsRes., IR. Nr. 7, 1./4. Komp., Kärnten, Klagenfurt, Steuerberg, 1887, verw.
- Mieschler Josef, Jäg., F.J.R. Nr. 8, 3. Komp., Kärnten, Klagenfurt, Reichenau, 1881, verw.
- Mihajlovič Franz, Inf., IR. Nr. 61, 14. Komp., Ungarn, Temes, Parác, 1883, verw.
- Mihály Alexander, ErsRes., IR. Nr. 62, 3. Komp., Ungarn, Torda-Aranyos, Ny. sz. Simon, 1887, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Mihály Florian György-é, Korp., IR. Nr. 85, 3. Komp., Ungarn, Máramaros, Szarvaszó, 1890, kriegsgef. (Taschkent, Rußland.)
- Mihály Johann, ResInf., IR. Nr. 85, 2. Komp., Ungarn, Máramaros, Középpápa, 1883, kriegsgef. (Rußland.)
- Mihu Gregor, Inf., IR. Nr. 62, 9. Komp., Ungarn, Kolozs, Aranykut, 1889, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Mihucz Josef, ErsRes., IR. Nr. 33, 7. Komp., Ungarn, Arad, Alsókőves, 1888, verw.
- Miklov Georg, Inf., IR. Nr. 61, 8. Komp., Ungarn, Temes, Parác, 1893, verw. (19./11. 1914).
- Mikó Franz, Inf., IR. Nr. 69, 16. Komp., Ungarn, Székesfehérvár, 1887, verw.
- Mikovec Thomas, ErsRes., IR. Nr. 28, 2. Marschkomp., Böhmen, Schlan, Stein Zchrovie, 1886, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Miksz Peter, ErsRes., IR. Nr. 61, 6. Komp., Ungarn, Temes, Berekszo, 1886, verw.
- Mikulášek Bohumil, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 8, 5. Komp., Böhmen, Žizkow, 1892, verw.
- Mikulček Adalrich, Inf., IR. Nr. 3, 7. Komp., Mähren, Wall Meseritsch, Mittel Bečwa, 1893, kriegsgef.
- Mikuseh Rudolf, ErsRes., k. k. L.I.R. Nr. 4, 10. Komp., Steiermark, Wind. Graz, Otitschnigberg, 1888, tot (26./10. 1914).
- Milás Péter, ErsRes., IR. Nr. 33, 8. Komp., Ungarn, Arad, Simánd, 1881, verw.
- Mileties Josef, Inf., IR. Nr. 61, 15. Komp., Ungarn, Temes, Szentandrás, 1886, verw.
- Milichovský Anton, Inf., IR. Nr. 21, 5. Komp., Böhmen, D. Brod, 1894, tot (21./2. 1915).
- Milichovský Johann, Inf., IR. Nr. 21, 6. Komp., Böhmen, D. Brod, Okrouhlitz, 1894, verw.
- Milinov Gabriel, Inf., IR. Nr. 86, 3. Komp., Ungarn, Bács-Bodrog, Szentamas, 1892, kriegsgef. (Niš, Serbien.)
- Miller Isak, Inf., Galizien, Lemberg, kriegsgef. (Simbirk, Rußland.)
- Milos Josef, Inf., IR. Nr. 61, 8. Komp., Ungarn, Temes, Giroda, 1892, verw. (19./11. 1914).
- Miorad Nikolaus, Inf., IR. Nr. 61, 15. Komp., Ungarn, Temes, Denta, 1893, verw.
- Milován Szava, ErsRes., IR. Nr. 61, 8. Komp., Ungarn, Temes, Bavaniste, 1885, tot (24./11. 1914).
- Milovanov Georg Jojkov, ErsRes., IR. Nr. 86, 10. Komp., Ungarn, Bács-Bodrog, Óbecse, 1887, kriegsgef. (Sehúj, Gouvernement Wladimir, Rußland.)
- Minafik Franz, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 8, 5. Komp., Böhmen, Krapup, Zlosejn, 1887, verw.
- Minich Jakob, ErsRes., IR. Nr. 33, 7. Komp., Ungarn, Temes, Temeskenéz, 1880, verw.
- Mintyován Johann, Inf., IR. Nr. 62, 9. Komp., Ungarn, Kolozs, Magyarakályán, 1891, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Miorelli Jakob, Tirol, Riva, kriegsgef. (Wjatka, Rußland.)
- Mirnig Blasius, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 4, 5. Komp., Kärnten, St. Veit, Rabing, 1891, tot (17./12. 1914).
- Mirza Janos Simon-é, Korp., IR. Nr. 85, 4. Komp., Ungarn, Máramaros, Rozaha, 1884, kriegsgef. (Rußland.)
- Mišta Franz, Gefr., IR. Nr. 21, 5. Komp., Böhmen, Ledč, Unterstadt, 1892, verw.
- Misterka Wenzel, Inf., IR. Nr. 75, 4. Komp., Böhmen, Schlau, Kolč, 1892, kriegsgef. (Jegoriewsk, Rußland.)
- Misura Josef, Gefr., IR. Nr. 26, 3. Komp., Ungarn, Bars, Ujbánya, 1891, tot (19./11.-14./12. 1914).
- Misuta Mihály, ErsRes., k. u. L.I.R. Nr. 14, 3. ErsKomp., Ungarn, Nyitra, Darázs, 1885, kriegsgef. (Evakuationspital Nr. 1 in Moskau, Rußland.)
- Mitbichler Adalbert, ErsRes., k. k. L.I.R. Nr. 4, 3./4. Komp., Kärnten, Klagenfurt, Reichenau, 1887, verw.
- Mitlener Alfred, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 11, 1. Komp., Böhmen, Hohenelbe, Mohren, 1894, verw.
- Mitterberger Josef, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 4, 2. Komp., Kärnten, Hirmagor, Liesing, 1884, kriegsgef.
- Mizniak Josef, ResKorp., IR. Nr. 89, 16. Komp., Galizien, Rudki, Taligborj, 1889, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Mládek Franz, Inf., IR. Nr. 21, 6. Komp., Böhmen, Hlinsko, Holetin, 1894, verw.
- Mösch Anton, Inf., IR. Nr. 3, 7. Komp., Mähren, Kremsier, 1894, kriegsgef.
- Mlinarič Franz, ResInf., TitGefr., IR. Nr. 87, 2. ErsKomp., Steiermark, Luttenberg, Woritschau, 1885, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Moek Johann, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 24, 7. Komp., Niederösterreich, Mistelbach, Wetzelsdorf, 1890, verw.
- Moga Anton, ResInf., TitGefr., IR. Nr. 62, 13. Komp., Ungarn, M. Torda, Nyáradselye, 1887, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Moga Ladislaus, KompHorn., IR. Nr. 62, 11. Komp., Ungarn, Maros-Torda, Sovárad, 1891, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Moisl Josef, ErsRes., IR. Nr. 28, 4. Komp., Böhmen, Prag, 1886, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Moldován Jakob, Inf., IR. Nr. 62, 8. Komp., Ungarn, Kolozs, Mezőszentandrás, 1883, kriegsgef. (Bijsk, Gouvernement Tomsk, Rußland.)
- Moldovan Teodor, ErsRes., IR. Nr. 33, 8. Komp., Ungarn, Arad, Almászegres, 1883, verw.
- Molich Johann, Inf., IR. Nr. 47, 9. Komp., Steiermark, Radkersburg, Schöpfendorf, 1893, verw.
- Moll Josef, ErsRes., IR. Nr. 61, 7. Komp., Ungarn, Temes, Temesgyarmat, 1893, tot (21./12. 1914).
- Moll Karl, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 24, 7. Komp., Niederösterreich, Baden, Teesdorf, 1892, verw.
- Molla Bruno, Inf., k. k. L.I.R. Nr. 24, 2. Komp., verw.
- Molnár Franz, Inf., IR. Nr. 33, 2. Marschkomp., Ungarn, Arad, 1894, verw. (25./10.-7./11. 1914).

Slika 8: Podatki o Francu Mesarcu iz Jiršovcev v *Verlustliste* Nr. 148, 22. III. 1915, str. 29.

Zemljevid 1 : III. korpus avstro-ogrske vojske - naborni okraji enot na Slovenskem leta 1914 (vir: Švajncer, 1988, str. 15).